

Spåren efter kungens män

Alarpsgodset och dess gårdar och torp i Bergstugan, Slättåkra, Kyrkobyn och Döbla

Denna gårdshistorik handlar om det som kallas centrum i Slättåkra socken. De flesta gårdarna här har någon anknytning till det gamla storgodset Alarp och dess föregångares. Godsets betydelse för hela socknens utveckling ska inte underskattas och det också här från det här området som Slättåkra som socken, församling och bygd växt fram.

Idag kanske det inte är så tydligt men områdets historia och dess torp och gårdar har hela tiden varit intimt sammanflätade med varandra. Inte minst har det skett genom brukandet och ägandet men också genom ständiga giftermål mellan gårdarna och de nära släktskapsband som därmed skapades. På vissa av gårdarna som har undersökts finns en mycket lång kontinuitet av brukande från samma släkt. Om detta ska tolkas positivt eller negativt kan man fundera på. Ser man kontinuiteten positiv så torde det innebära att gårdarna släkterna brukade var ganska bra, gav rimlig avkastning vilket gjorde att en familj kunde överleva och det gjorde att man ogärna lämnade gården. Förmögenhet är dock relativ – under hela den undersökta perioden så var gränsen mellan att vara en bonde och att hamna i fullständig fattigdom var hårfin. I den här historien ser vi flera exempel på hur bönder hamnar i fattigdom och slutar sina dagar som tiggare.

Ska man se negativt på kontinuiteten så kan det vara så att det fanns starka band mellan godsägaren och bönderna vilket gjorde att de var "tvingade" att bruka en tilldelad gård – en rest efter en medeltida sedvänja av livegenskap även om den inte var laglig på 1700 och 1800-talet. I Danmark kallades denna form av livegenskap för vornedskapet och stavnsbåndet. I Halland fanns det rester av denna form av livegenskap kvar in på 1800-talet genom att arrendet var oregrerat. Dvs. bonden skulle göra så mycket dagsverke för godsherrn som han krävde. Man hade också livstidsarrende. Det finns olika teser om denna form av bindning. En del menar att den gjorde bönderna bundna vid godsherrn andra menar att det gav trygghet och att gårdarna hade sådan storlek det tom fanns möjligheter att samla kapital.

För många år sedan gjorde jag en studie på friköpen i Slättåkra, dvs. perioden i slutet av 1860-talet då bönderna köpte loss sina gårdar från godsherrn. Då syntes det att många som friköpte faktiskt finansierade sitt köp med egna medel så även om du var bonde på en gård i Slättåkra så kunde du samla på dig ett kapital. Det gamla talesättet om att "Kvibilleborna har jorden, men vi har pengarna" kanske i viss mån har fog för sig.

På ett privat plan så har den här undersökningen varit intressant genom upptäckten att jag själv har djupa släktband i det här området, mycket djupare än vad jag visste när jag började studera de här gårdarna. Har jag räknat helt rätt så kommer jag 13 generationer tillbaka på några av Slättåkragårdarna.

Undersökningen är gjord som en breddundersökning, dvs. jag har tagit reda på vem som bott och brukat gårdarna men inte fördjupat mig vidare i familjernas öde om det inte varit helt uppenbart. Gränsen för undersökningen är också satt till 1924 dvs. för 100 år sedan. Nu kan vi bege oss ut och botanisera i alla dessa torp och gårdar. Trevlig läsning hoppas jag.

Häshult i december 2023

Staffan Johansson

Innehåll

Alarps gård (Alarp 6:1).....	6
Ägarlängd Alarps huvudgård, Bergstugan, Slättåkra 1, 2, 5, 6, Döbla.....	11
Torp och stugor på Alarps inägor	17
Nybygget 1748-nutid (Alarp 6:5).....	17
Alarps undantag 1805-1818	19
Alstorp 1 eller Jordemossen 1690-tal-nutid (Alarp 1:2).....	20
Alstorp 2 (Alarp 5:1)	23
Björkenholm 2 1869-Nutid (Kärre 1:10).....	23
Anneberg 1884-Nutid (Alarp 2:1).....	24
Stathuset på Alarp 1894-nutid (Alarp 6:4)	24
Torpen på Alarps och Slättåkra skog.....	25
Fnöskastugan eller Annedal 1787-1920-tal (Beläget på nuvarande Gräsås 1:5)	25
Stenevad 1809-nutid (Givastorp 1:3)	26
Fållen 1819-1869 (beläget på Slättåkra 2:6)	29
Nordal 1827-1915 (Beläget på Givastorp 1:3).....	30
(Gamla) Björkenholm eller Sjöberget 1847-1869 (Beläget på Gräsås 1:5)	31
Stugan på Fållen eller Sömmerskelyckan 1849-1920-tal (Beläget på först Gåshult 1:8 och sedan Slättåkra 2:6)	32
Sällstorp 1869-Nutid (Givastorp 1:5).....	32
Högås 1870-1921 (Beläget på Gräsås 1:5).....	33
Ett namnlöst torp (Beläget på Alarp 6:6)	34
Bergstugan 1500-tal-nutid (Givastorp 1:6).....	35
Stugan på Bergstugan 1700-tal till 1827 (Beläget på Gräsås 1:5)	37
Döbla Arvid Jeppassons medeltid-nutid (Gräsås 1:5).....	38
(Övre) Slättåkra och Kyrkobyn – en gemensam by med två bykärnor.....	40
Laga skiftet i Slättåkra by.....	40
Övre Slättåkra.....	41
Slättåkra 1 Bengts ca 1150-1870 (Beläget på Slättåkra 3:2)	41
Slättåkra 1:3 1876-nutid (Slättåkra 1:3)	43
Slättåkra 2 Andersgård Medeltid-nutid (Slättåkra 2:2)	44
Slättåkra 2A ”Mobergs” (Slättåkra 2:2).....	44
Slättåkra 2B 1800-talets första hälft-1869 (nutid) (Beläget på Slättåkra 2:2 senare Slättåkra kyrkby 6:2)	47

Slättåkra 2Bb, "Billings" (Bårarp 1:11).....	49
Slättåkra 2Bc, "Fällestugan" (Slättåkra 2:6)	49
Slättåkra 3 Ambjörns eller Mensalhemmanet (medeltid-2022) (Slättåkra 3:2).....	50
Prästgården och Klockargården	54
Slättåkra 4 Prästgården Vikingatid-nutid (Slättåkra 4:11).....	54
Slättåkra prästgård – arrendatorsbostaden (Slättåkra 4:12)	59
Slättåkra 5 Klockargården, medeltid-nutid. (Slättåkra 5:25).....	61
Kyrkobyn (Slättåkra 6 och 7 – Senare Kyrkobyn 1 och 2) (Beläget på Slättåkra 10:1 och Slättåkra 5:22) .	64
Kyrkobyn 6 Olof eller Övre gården medeltid-1870 (Slättåkra 10:1).....	67
Kyrkobyn nr 7, Lars, Nedre gården 1600-tal-1960-tal (beläget på Slättåkra 5:22 och 10:2)	69
Friköpen och laga skiftet skapar helt nya gårdar i Kyrkobyn	69
Kyrkobyn 1 Lydéns 1870-nutid (Slättåkra 1:10)	70
¼ Kyrkobyn 2 (medeltid) 1870-1960-tal (Slättåkra 5:22, Slättåkra 10:1 och 10:2)	71
3/32 kyrkobyn 2, Heabacka eller Gamla ålderdomshemmet 1870-nutid (Slättåkra kyrkby 2:10).....	71
5/32 mtl Kyrkobyn 2 Aspelund 1870-1920-tal (Beläget på Slättåkra Kyrkby 2:4).....	72
Torp och stugor på Slättåkra och Kyrkobyns inägor.....	73
Möllestugan 1600-tal-1891 (Beläget på Bårarp 1:10 och Slättåkra 4:1).....	73
Kyrkobyns undantag 1700-tal till 1860-tal (Beläget på Slättåkra 1:10).....	75
Brostugan, Krogastugan, Krokastugan 1780-tal-1827 (Beläget på Slättåkra 5:22)	75
Stugan vid Möllestugan, 1700-tal, (Beläget på Slättåkra 4:1)	76
Stugan vid Prästgården, 1700-tal- 1808 (Beläget på Slättåkra 5:22)	77
Nedre Sandstugan 1700-tal-1868 (Beläget på Slättåkra 5:1).....	78
Stugan vid Klockargården, 1760-tal-1860-tal (Beläget på Slättåkra 5:1 och 5:22)	79
Heabacka 1815-1870, gamla ålderdomshemmet (Beläget på Ry 2:3)	80
Aspelund 1 1816-1870-tal (Beläget på Slättåkra Kyrkby 2:4).....	81
Aspelundsstugan 2 1830-1870 -1920-tal, (Beläget på Slättåkra Kyrkby 2:4)	82
Svenstorp under Slättåkra 2 1867-1924 (Beläget på Slättåkra 2:2)	82
Ljungbergsdal 1867-nutid (Slättåkra 4:3)	83
Stathuset på Kyrkobyn 1870-tal-1921 (Beläget på Slättåkra 1:10)	83
Brotorpet, Ågård, Åborg 1879-nutid (Slättåkra 1:7)	84
Björkelund – Kvarntorpet 1879-nutid, (Slättåkra 2:2).....	84
Furulund 1879-nutid (Slättåkra 4:9).....	84
Ryktarstugan 1890-talet-1950-tal (Beläget på Bårarp 1:10)	85

In i dimman.....	87
Harabol. Gården som försvann och sedan eventuellt dyker upp på ett nytt ställe i socknen.	87
Och så har vi det försvunna Thordathorpe!	87
Industriån – Döblaån	89
Och så var det här med den första kyrkplatsen i Slättåkra	92
Källor.....	93

Alarps gård (Alarp 6:1)

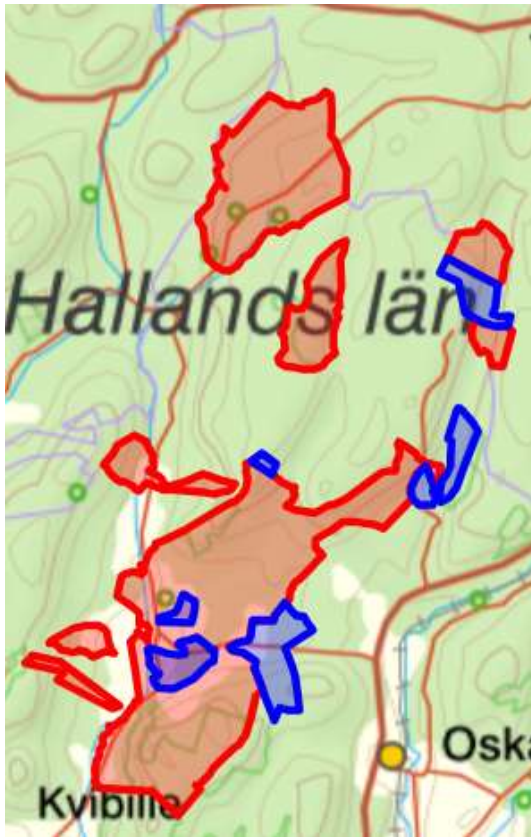
Placering: N 6301770, E 370406 (borgen och nuvarande mangårdsbyggnad)

Placering: N 6301787, E 370322 (ladugårdsbyggnaderna)

Tidigare kallat Allerups säteri, men under medeltiden också för Alahtorpe. Alarp var huvudgård/säteri i ett mycket stort godskomplex från medeltiden tills 1807.

Gårdsnamnet betyder Ales torp det vill säga Ales utflyttargård. Gården är alltså ursprungligen anlagd på en annan gårds marker – med största sannolikhet Slättåkras. Grundläggandet har skett någon gång under mitten av 1000-talet då det skedde en stor kolonisation av de då danska skogsbygderna.

Det är få gårdar i Halland som slår Alarps historia. Under medeltiden gick gården från att ha varit en utflyttargård från Slättåkra, anlagt i slutet av vikingatiden till att bli ett av Hallands största gods. Vem som ägde godset från början vet vi inte men tidigt kom Alarp och Vapnö att ha ett gemensamt ägande och då oftast av en godsherre som stod kungamakten nära. Fram till 1500-talets slut var nog också gården ståndsmässigt bebyggd med bland annat ett borgområde (som syns ännu idag). Det

gemensamma ägandet mellan Vapnö och Alarp gick på 1750-talet över till Sperlingsholm. Godskomplexet avvecklades dock först i samband med att en mängd gårdar friköptes i slutet av 1860-talet. I viss mån finns dock Alarpsgodset kvar. När gårdarna friköptes så kom några större skogsgårdar att behållas av Sperlingsholms ägare. Övra Böke, Skårebo och Bohult tillhör fortfarande Sperlingsholm. Det andra skogskomplexet Givastorp-Kulla slogs återigen ihop med Alarps skog på 1920-talet och efter ett antal ägaraffärer så är det idag privatägt av en utomstående godsägare.

Följande gårdar var så kallade insocknegårdar till Alarp. Det innebar att de som arrende skulle göra dagsverken på Alarps gård. Kleva 1 och 2, Lya 1, Bårarp 2, Slättåkra 1 och 2, Kyrkobyn 1 och 2, Ry 1 och 2, Kulla, Givastorp, Reastorp 2, Övra Maa 1, Döbla, Bergstugan, Skårebo 1, 2, 3, Ögårdet, Kålarp 2, Skogsgärde, Övra böke, Bohult

Tittar man på utsträckningen av godset så är det också mycket som talar för att när godset bildades så tillhörde även Mossarp, Harabol, Slättåkra 3, 4 och 5 godset men att dessa sedan har blivit bortskänkta till kyrkan. Det finns

också tecken på att det kan vara så att det andra säteriet i Slättåkra – Dalshult också är en avknoppning från detta jättegods. Kartbilden visar översiktligt vilka enorma arealer av Slättåkra som Alarps godsherre förfogade över.

Alarp som fortfarande är Slättåkras största gård har haft lite olika faser som ska försöka beskrivas.

1. Anläggningsfasen

Slättåkra var den ursprungliga storgården men i samband med att vikingatiden fanns det ett behov av att försörja det befolkningsöverskott som blev i och med att möjligheten att flytta till

England försvann. Det som kunde göras var att börja nyodla. På de äldre gårdarnas marker uppstod nu utflyttargårdar – så kallade torp. Från början var de ganska små men ganska snart hade dessa förvandlats till ibland ganska stora arrendegårdar. Det roliga är också att vi faktiskt vet vem det var som var den förste som odlade upp Alarp. Det var en man som hette Ale. Mer vet vi inte men vi kan anta att han var ganska ung när det skedde, kanske var han en yngre son till storgårdsägaren till Slättåkra, kanske var han son till någon som var anställd på gården. Troligen var han en fri man, alltså inte träl vars karriär tog en annan bana i och med Normandernas invasion av England 1066. Anläggningsfasen varar i cirka 150 år.

2. Storgårdsfasen

Strukturen som centrum i ett av de största godscomplexen i Halland har grundlagts tidigt. Det är mycket möjligt att denna struktur grundlades redan vid medeltidens början då en nykolonisation inleddes av Hallands inland. Godset och de underliggande gårdarna ligger som en kil mitt i socknen från slättlandet vid Slättåkra upp genom höjderna i skogsområdet. Tittar man också på ortnamnet så har en kolonisering skett som haft Slättåkra som bas. Den första storgården i det här godscomplexet är dock inte Alarp utan Slättåkra. Utvecklingen har varit liknande som på många andra ställen i Danmark. En storgård – som oftast har sitt ursprung från järnåldern har under tidig medeltid kompletterats med en gårdskyrka – först i trä och sedan i sten. Förändrade brukningsmetoder och inte minst en ökad kyrklig kontroll har gjort att en sockenbildning skedde och då har denna gårdskyrka överlämnats till socknen. Ägaren till storgården överlämnade underhåll och inte minst försörjning av prästen till socknen. Oftast har han dock givit en kompensation i form av mark.

Godsherren har också ofta valt att flytta sin storgård en bit från kyrkan samtidigt som den gamla storgården delats upp i flera arrendegårdar. Så skedde också i Slättåkra. Storgården som låg på nuvarande prästgårdens plats delades upp i ett antal gårdar som sedermera blev Kyrkobyn och övre Slättåkra. Godscentrumet flyttades till Alarp – låt vara att den kanske en kort stund hade sitt centrum vid det som kallas Riddarholmen vid Pukabäckens utlopp i Slissån. Samtidigt blir en del av den gamla storgården prästgård och under medeltiden har man kommit att skänka ytterligare marker och åkrar till kyrkan. Det kan ha varit stora gårdar som Slättåkra 3 men också mindre åkerstycken. Storgården Alarp med sina underlydande gårdar fanns kvar under hela medeltiden.

Alarp ändrar nu karaktär. Från att ha varit en vanlig bondgård så blir det en storgård. Mossmarken eller om det var en sjö i mitten av det nuvarande åkerområdet görs om så att det bildas en ö omgiven av vallgravar och ett enklare borgkomplex byggs upp. Troligen var den här första borgen i trä. Kanske det var en så kallade baille and Motte. Dvs en kulle med ett torn omgiven av vallgrav.

3. Förvaltartiden. Någon godsägare var dock nog inte bosatt på gården under större delen av medeltiden utan ägarna tillhörde den yppersta adeln i Danmark och hade andra gårdar att bo på. Under nästan hela 1400-talet fanns det också en tvist om ägandet av Vapnö och Alarps huvudgårdar mellan Vadstena Kloster och arvtagarna till familjen Ribbing som ägt gårdarna tidigare. Godset sköttes nog då av så kallade brytar – dvs en godsförvaltare eller godsfogde. I

slutet av 1400-talet löser sig dock ägartvisten och familjen Urup – som var arvtagare till de gamla Ribbingarna kan börja bruka godsen. Nu går godset in i en ny era – och hamnar mitt i den nordiska storpolitiken.

4. Storhetstiden. Familjen Urup, som hade sitt ursprung från Skåne, var nära lierad med danske kungen och det innebar att de i flera generationer hade höga poster som ståthållare på flera norska kungliga borgar. Norge och Danmark var ju ett rike vid denna tiden. Familjen valde att bosätta sig nästan halvvägs mellan Köpenhamn och Oslo – på Vapnö men också på Alarp. Flera generationer av Urupar skrev sig till Alarp vilket visar att de verkligen var bosatta på gården. Samtidigt så fortsatte de att på kungens uppdrag att styra Norge. Detta måste innebära att man måste haft en väl utbyggd infrastruktur runt om kring. Båtar med korrespondens anlände både från Norge och Köpenhamn, troligtvis till Halmstad och sedan transporterades de vidare till Vapnö och Alarp och vice versa. Familjen Urup var nog vana att också bo ständsmässigt så under 1500-talet fanns det säkert ganska imponerande byggnader på Alarp. Faktum är att deras struktur till viss del går att rekonstruera genom en ganska kort notering i Bexells Hallands historia och beskrivning men också hur geografien ser ut i dag.

På nuvarande Alarps inhus plats fanns en mindre ö som var omgiven av en grävd vallgrav. Troligtvis fanns det en dammbyggnad någonstans i närheten som gjorde att en mindre konstruerad sjö uppstod. Det finns faktiskt ett biologiskt minne från denna tid även idag. I bäcken växer pestskräp i riklig mängd runt Alarp. Detta är en typisk vallgravsväxt. Ön eller högen var mindre än idag men var mycket högre – sidorna var cirka 4 meter höga. Här fanns alltså en form av befästning som kallas motte och som har franskt ursprung. På toppen av högen låg ett större torn av trä men som hade en källare av sten. Tornet var säkert i flera våningar. Här bodde säkert godsherrn Urup. På andra sidan vallgraven – på nuvarande ladugårdsplatsen låg resten av byggnaderna som tillhörde ett gods. Nu pratar vi mycket om vallgravar och borgtorn och att

de hade en försvarsmässig funktion. De hade de säkert också men minst lika viktigt var att de markerade en social position. Just det här att människor som närmade sig Alarp skulle bli imponerade har vi ytterligare exempel på runt omkring i landskapet. Den nuvarande vägen mellan Alstorp och Alarp är med stor sannolikhet anlagd under denna tid. Namnet Jordmossen antyder att vägen var en anlagd jordbro över mossmarken. Fram till 1960-talet slingrade sig också vägen över mossen och denna slingrighet var inte av någon praktisk natur – utan för att imponera. När man kom från Alstorp och kom ut på vägen gjorde den helt plötsligt en sväng och mitt i synfältet kunde man se borgtornet på Alarp. Likadant är det med vägen från Kärre. Precis innan Kärre bro gör vägen en sväng så att det gamla borgtornet kommer i blickfånget.

Bilden visar hur det verkar som att vägarna anlagts som medvetna siktlinjer mot ett förmodat borgtorn på Alarp. Just planerandet av landskapet var inget ovanligt. Exempelvis har det visat sig att vägarna vid Bergkvara gods utanför Växjö har anlagts på liknande sätt. De medeltida borgarna var lika mycket till för att försvara sig som att imponera.

5. Bondgårdstiden. Efter familjen Urup kom gården att ärvas av familjen Beck och i början av 1600-talet så försvinner borgen på ön. De underlydande bönder som tidigare gjort dagsverken på Alarp tvingas nu istället göra dem på Vapnö. Godset på Alarp förvandlas till en så kallad ladugård där godsherrn hade fogdar, pigor och drängar som skötte driften. För att behålla skattefriheten så betecknas dock godset som ett säteri. Och när dåvarande skattemyndigheten knorrade så gavs alltid beskedet att godsägaren planerade att bygga en sätesbyggnad och virket var framkört och detta lät sig staten nöja. Borgholmen på Alarp blev en ruin och man glömde bort vad som funnits där. Alarp var dock under denna tid en av de största brukningsenheterna i Halmstads härad. Från 1697 så delas ladugården i två delar som arrenderas ut.
6. Företagsgården. I slutet av 1740-talet så säljs Alarp med alla underlydande gårdar till godsägaren på Sperlingsholm. Den minst 400-åriga historien att ha ägts tillsammans med Vapnö var därmed bruten. Den nya godsägaren satte genast i gång att lägga om driften för att få till en mer företagsmässig drift. Åkrarna lades ihop och bildade så kallade vångar. Nya stora gårdsbyggnader uppfördes. Vägarna rätades så att de bildade spikraka allévägar. Alarp sköttes av en så kallade ladugårdsfogde och 4-5 drängar och några pigor. På 1750-talet var Alarp den absolut största brukningsenheten i häradet och hade sammanlagt över 30 hektar åker i eget bruk. Runt omkring händer det också saker. Det troligen vid denna tid som man börjar bränna pottaska i skogarna på Alarps marker och det är då de första torpen börjar dyka upp. I drygt 40 år är Alarp mer som ett diversifierat företag än ett ordinärt lantbruk. Från början sker allt i godsherrns regi men på 1780-talet så arrenderas gården ut.
7. Arrendegården. Under en kort period under slutet av 1780-talet så är Alarp utarrenderat som en enhet men från 1790-talet så delas gården återigen upp på två ordinarie bondgårdar. Visserligen mycket stora med dåtidens mått mätt men de arrenderas inte av några ståndspersoner som tidigare utan av familjer som hade sitt ursprung runt om i Slättåkra och trakten.
8. Farmen. I slutet av 1830-talet så inträffar nästa förändring. Nu blev det återigen populärt att skapa stora gårdar med rationellt jordbruk. På både Sperlingsholm och Vapnö läggs stora byar ned och bilder så kallade farmer eller plattgårdar. Dvs. stora gårdar som arrenderas ut och drivs med hjälp av statare. Så sker också med Alarp om än i lite mindre skala. 1838 flyttar inspektoren Olof Tingström in och börjar bruka en ena gården på Alarp. Att han har titel inspektör tyder på att han inte var arrendator utan skötte gården på ägarens uppdrag. 1843 tar han över även den andra gården och blir arrendator på den nu bildade farmen. Alarp var nog vid denna tid inte speciellt ståndsmässigt även om det fanns stora ladugårdsbyggnader. Olof Tingström bestämmer sig därför att jämna ut den gamla borgkullen och göra den lite större och på den platsen bygger han sedan sin lilla herrgård med manhus och två flyglar. Rakt från entrén över gårdsbacken drar han också en alléprydd väg till Gräsåsvägen. Att Olof Tingström var från Skåne kan faktiskt anas lite i arkitekturen. Entrén hade nämligen fram till senaste ombyggnaden en vacker homeja vilket

var ovanligt i denna del av Halland. Herrgårdsbyggnaden och den ena flygeln finns fortfarande kvar – om än i kraftigt ombyggt skick.

9. Det lilla godset. 1866 byter Sperlingsholm ägare och omedelbart efteråt inleds utförsäljningar av gårdarna ibland annat Slättåkra. Redan samma år blir Olof Tingström den första som friköper sin gård. I köpet ingår också Bergstugan. Från att ha varit arrendator blir nu Tingström titulerad patron – dvs. ägare av ett mindre gods.
10. Styckningen. 1927 – efter tre generationer av familjen Tingström så säljs gården. Köpare är Domänverket som vid denna tid var mycket aktiva som köpare av gårdar. Egentligen var det nog inte själva gården man var intresserad av utan av skogsmarken så bara efter några år så styckas själva gården av och säljs och skogsmarken bildar Alarps kronopark.

Kartan från 1770-talet över Alarps inägomarker är den äldsta kartan över Alarp. Det finns också en parallell karta över Sperlingsholm och visar hur de nya ägarna Wrangel ville dokumentera sina två säterier. Åkermarken, som är drygt 30 hektar, är indelade i vångar. Vägdragningen visar tydligt hur ett storgårdslandskap har formats tidigt och som fortfarande är synliga. Vid

nuvarande ladugårdens plats finns säteriets byggnader och de har en liknande placering som ladugårdsbyggnaderna fortfarande har. Den gamla borgholmen, där dagens manbyggnad ligger, ligger som en ö i åkerlandskapet och framför den så påminner två dammar om den gamla vallgraven. Ladugårdsbyggnaden i nordöst är extra intressant. Denna var troligen uppförd i början av 1700-talet som manhusbyggnad för Alarps säteri. Det var nämligen krav att det skulle finnas en sådan vid varje säteri.

Troligen var det dock enbart en form av skatteplanering. Det bodde aldrig någon godsägare i byggnaden utan den användes som bostad för de två arrendatorerna. I slutet av 1700-talet används den dock av arrendatorn Rydfeldt till bostad. Efter det så görs den om till ladugård. Byggnaden står faktiskt kvar fram tills 1931 då den ersätts av nuvarande ladugård.

Alarp på 1920-talet hade den klassiska

herrgårdsuppbyggnaden eller som det kallas på akademiskt språk – en feodal uppbyggnad. En allé ansluter till Gräsåsvägen och passerar två stora ladugårdsbyggnader. Huvudbyggnaden omges av två flyglar och det finns en större trädgård. Utmed vägen till Bergstugan ligger stathuset. I Skogen utmed vägen ligger också ett sågverk. Observera också att vägen till Nybygget går över åkergärdet söder om mangårdsbyggnaden. Utmed den vägen verkar det också ligga några byggnader som exempelvis ett magasin.

Ägarlängd Alarps huvudgård, Bergstugan, Slättåkra 1, 2, 5, 6, Döbla.

Innan vi går över på Alarps bruksnings- och ägarlängd så ska vi titta på Alarpsgodsets ägarlängd.

Ägarlängden från 1300-1470 är antagen utifrån att Alarp varit samägd tidigt med Vapnö huvudgård.

1300 Troligen en adelsman som hette Ebbe eftersom vi vet att 1312 så ägs Alathorpe och Vapnö av syskonen Ebbesen/Ebbesdatter. Vi vet inte vem denne Ebbe är. Förnamnet är dock vanligt i den välkända halländska frälseätten Pik.

1312 Margrete Ebbesdatter och hennes bröder Tuli och Aage Ebbesen

1300-talet Sigvid Ribbing, gift med heliga Birgittas dotter Märta Ulfsdotter. Enligt svärmodern heliga Birgitta var Sigvid en fruktansvärd man. Hon kallade honom för rövare. Godsen gick nu över i en annan välkänd halländsk ätt – Ribbing. Släkten är väl idag mest känd för ettikettsexperten Magdalena Ribbing men under medeltiden och framåt var de mer kända för problemmakare. Ribbingarna tillhörde det släknätverk som brukar kallas sjöbladsätterna och rymmer bland annat två kungamördare men också några tidigmedeltida kungar.

1300-talet Peder Ribbing. Peder var son till föregående ägare och dog barnlös. Gårdarna testamenterade han till Vadstena kloster som grundats av hans mormor Heliga Birgitta.

1409 Abraham Brodersen (Oxehuvud). Genom ett byte med Vadstena kloster som inte verkar varit helt frivilligt så kom storgodsägaren Abraham Brodersen att bli ägare till Alarp. Abraham hade länge drottning Margretas gunst men var väldig rovgirig och samlade på sig så mycket gods att till slut uppfattades han som ett hot mot kronan. Efter anklagelse om våldtäkt och efter en summarisk rättegång blev han till slut avrättad 1410. Efter avrättningen infann sig drottning Margareta personligen på Varbergs slott där Abraham hade sitt huvudresidens och inventerade förmögenhet. Hälften gick till kronan och andra hälften gick till änkan Sidsel Nielsdatter Jernskjegg och hans barn i första äktenskapet.

1410 Danska kronan

1419-1470 Sidsel Nielsdatter Jernskjegg. I och med Abraham Brodersens död inleddes en rättsprocess som varade i över 100 år med tre parter inblandande. Danska kronan, Vadstena kloster och släktingarna till Abraham. 1419 återgavs äganderätten till Vapnö och Alarp till änkan Sidsel Nielsdatter Jernskjegg. Hon kom att gifta om sig med en Bonde Jeppsen Thott och fick med honom fyra barn. Sidsel levde länge och vid hennes död ärvdes Alarp av hennes svärson Knud Truedsen Has till Örtofta som varit gift med dottern Marine Bondesdatter Thott.

1470- Knud Truedsen Has till Örtofta. Marine och Knud hade tre barn som samtliga dog unga och genom tragiska omständigheter. Eftersom Alarp kommit i familjens Has ägor genom giftermål så ärvdes godset

på Marine Thotts sida. Detta gjorde att Marines systersons son Erik Eriksen Urup till Ulen (i Norge) ärvde Alarp och Vapnö.

1500- Erik Eriksen Urup till Ulen. Erik Urups mormor hette Berete Bondesdatter Thott och var syster till Marine Thott. Berete gifte sig med Peder Brahe till Vittskövle och fick med honom bland annat sonen Axel Brahe till Vittskövle. Axels dotter i sin tur – Margareta Axelsdotter Brahe gifte sig med Erik Jensen Urup till Ugerup och de hade sonen Erik Eriksen Urup. Med stor sannolikhet kom inte Erik Eriksen att ägna sig så mycket åt sina halländska gods utan gjorde en kometartad karriär som kungens man i Norge. Där var han bland annat hövitsman över Vardöhus mm. Erik gifte också in sig i den norska högadeln genom giftet med Anne Nielsdatter Gyldenlöve som kunde räkna anor från de tidigmedeltida norska kungarna.

1500-tal-1567 Henrik Eriksen Urup till Allerup. Erik Eriksen överlät sina halländska gods till sonen Henrik Urup som var gift med Karen Iversdatter Baden. Även han hade en karriär i Norge och var befallningsman i Stavanger och slutligen hövitsman på Akershus fästning. Dock verkar det som att han bodde på Alarp eftersom han även under sin norska tid skriver sig till Allerup (Alarp).

1567-1601 Axel Henriksen Urup. De halländska godsen övertogs av sonen Axel Urup och även i den tredje generationen fortsatte traditionen att göra karriär i Norge och vara bosatt i Halland. Det verkar nästan som att de halländska godsen Vapnö och Alarp fungerade som en mellanplats mellan centralmakten i Köpenhamn och styrningen av Norge. Så på ett sätt kan man säga att Norge huvudstad under 1500-talet antingen var Alarp eller Vapnö. Det är troligen under Axel Urups tid som den praktfulla altaruppsatsen i Slättåkra tillkommer och skänks av familjen Urup.

1601-1628 Helle Jörgensdatter Marsvin. Helle var Axel Urups änka och kom efter Axels död gifta om sig med Jacob Lavesen Beck som är anfader till den välkända Beck-Friis familjen. De hade bland annat dottern Anne Beck. Efter Jacobs Becks död gifter sig Helle en tredje gång med Mathias von der Recke.

1628-1661 Anne Beck. Dottern Anne Beck, gift med Christian von Bulow kommer att överta de halländska besittningarna och hon äger dem fram till 1661 då hon bestämmer sig för att fortsätta att vara dansk undersåte. De halländska godsen säljs därför till den förste svenske ägaren Gustaf Otto Stenbock.

1661-1685 Greve Gustaf Otto Stenbock. Gustaf Otto var en av de stora krigarna under stormaktstiden och släkten Stenbock hade nära band till kungakronan. De halländska godsen var först och främst sedda som penningplacering. På långt håll fanns det dock en släktanknytning mellan den siste danska ägaren och den förste svenske. Båda kunde nämligen i sina anor räkna in släktskap med familjen Ribbing.

1685-1717 Greve Magnus Stenbock. Även sonen Magnus var en krigare av rang – den välkända Måns Bock. Det var Magnus Stenbock som vid slaget i Helsingborg 1710 slutligen avgjorde att Halland och de andra skånelandskapen skulle fortsätta att vara svenska. Inte heller han ägnade så stor kraft åt sina halländska gods.

1717-1740-tal Grevarna Fredrik och Carl Stenbock. Alarp och Vapnö övertogs och ägdes gemensamt av Magnus Stenbocks söner. Fredrik Stenbock blev lantråd i Estland och ägde det enorma Kolk-godset där. Han är anfader till den nuvarande huvudmannagrenen av Stenbocksätten (som numera bor i Finland).

1741 och 1751-1751 friherre Georg Bogislaus Stael von Holstein. Den nye ägaren av Vapnö och Alarp var samtidigt inblandad i ett mycket komplicerat arvskifte på Sperlingsholms gods. Detta löstes till slut att Georg Bogislaus på Vapnö köpte hela Sperlingsholm och sedan sålde godset vidare till sin svåger greve Wrangel. I samband med denna försäljning så separerades Vapnö och Alarp slutligen och det sistnämnda säteriet följde med i Wrangels Sperlingsholmsköp.

1751-1755 Fältmarskalk greve Carl Henrik Wrangel

1755- 1789 Greve Georg Gustaf Wrangel. Nu inleddes en period av utveckling av godsen som ännu mer skulle accelerera era under näste ägare. Det är under denna tid som Alarp återigen blir en brukningsenhet efter att ha brukats av arrendatorer under lång tid. Greve Wrangel hade öknamnet Brännvinswrangel eftersom det var han som drev igenom det föga populära beslutet om att förbjuda husbehovsbränningen. Familjen Wrangel var ingen traditionell godsägarfamilj som levde gott på ärvda gods utan de inriktade sig tidigt på att utveckla sina ägor och introducera olika former av lågtekniska fabriker.

1789-1810 Greve Carl Adam Wrangel. Carl Adam var en entreprenör av rang. På alla sina gods lades jordbruksdriften om. Större omsorg än tidigare lades vid skogen och det anlades bland annat så kallade pottaskeraffinaderier i Slättåkraskogarna. Samtidigt koncentrerades åkerbruket till de mer bördiga slättbygderna. Detta innebar att säterifriheten för Alarp överflyttades till Margreteberg i Harplinge 1807.

1810-1833 Greve Henning Gustaf Wrangel. Sonen Henning Gustaf hade i sin samtid rykte om sig som man sa "för sitt lynne, sina dueller och sitt kärleksliv". Henning Gustaf och hans fru var mycket kända kulturpersonligheter i början av 1800-talet. På Sperlingsholm byggdes ett nytt slott och där samlades Sveriges kulturella elit för fester och umgänge. Trots sitt rykte som en vivant avled han barnlös och godsen ärvdes av hans kusiner.

1833-1866 Grevarna Malcolm och Hugo Hamilton. Genom som man sa "arv och lyckliga omständigheter" kom de två bröderna att bli en av Sveriges största godsägare under 1800-talet. Med enorma intäkter men också enorma utgifter. På 1860-talet gick det inte längre och de tvingades att ställa sig som det hette "under administration" för att undvika konkurs. Administratörerna började sälja av den enorma godsmassan och in träder nu en ny generation med godsägare som är mer anknutna till godsen de äger. 1866 innebär också att det stora släktnätverk som på olika sätt hade haft godsen i Halland sedan 1300-talet definitivt avslutades och in trädde en ny sorts ägare – i och för sig adlig men inte i samma högadliga nätverkt.

1866-1866 Kammarherre Carl Johan Gammal Kuylenstierna. Kuylenstierna ägde flera gods runt Halmstad och tog chansen att köpa Sperlingsholm där gårdarna i Slättåkra ingick. Omedelbart efter köpet inleddes en försäljningsprocess som innebar att det gamla Alarpsgodset avvecklades. De flesta av de gamla gårdarna i Slättåkra friköptes. Alarps gård som sedan 1840-talet varit en mindre herrgård som arrenderades av Olof Tingström köptes nu loss.

1866-1884 Herr Olof Tingström. Olof Tingström föddes i Brösarp i Skåne och hette från början Olof Trulsson. Han kom till Halland på 1830 talet och arbetade som inspektor på Arlösa i Enslöv. 1838 så blev han inspektor på halva Alarps gård och 1843 så fick han arrendera hela gården. Ganska snart inleddes en intensiv byggnadsperiod på Alarp och det skapades den herrgårdsmiljö som fortfarande kan anas. Den gamla borgkullen jämnades till och på platsen byggdes den nuvarande huvudbyggnaden som flankerades med två flyglar. I den nya byggnaden kunde man faktiskt ana Olofs skånska bakgrund. Ovanför

huvudentrén byggdes nämligen en så kallad homeja – dvs. ett halvcirkelformat fönster som var väldigt vanligt i Skåne men desto mer ovanligt i mellersta Halland. Ägarlängden efter Olof Tingström är densamma som brukarlängden.

Brukarlängd till Alarp

<p>Slutet av 1500-talet till cirka 1697 Brukas av Herrskapets folk. Detta innebär att gården sköts av anställd personal. Pigor och drängar nämns första gången 1683. I slutet av 1600-talet verkar det som att säteriet arrenderas ut.</p>		
<p>1697-1710-tal Arrendator Erik Jonsson 1/3 av gården</p>	<p>1697-1710-tal Arrendator Anders Bengtsson 1/3</p>	<p>1697-1710-tal Jon Ambjörnsson 1/3,</p>
<p>1712-1732 Arrendator Bengt Jönsson Grimp m sonen Jöns Bengtsson ½ gården</p>	<p>1712-1735 Arrendator Anders Svensson, ½ gården</p>	
<p>1732-1740-tal Arrendator Stefan Bengtsson ½ gården</p>	<p>1736-1740 Direktör arrendator Albrekt Gisle ½ gården</p>	
<p>1740-tal Arrendator Jöns Jönsson ½ gården</p>		
<p>1748 -1784 Hela gården brukas som Ladugård under Sperlingsholm 2 drängar 1 piga. Bland annat nämns ladufogden Peter Persson 1766 och Ladufogden Sven Peter Danberg 1767-1772</p>		
<p>1784 Arrendator Lars Hallberg, hela gården, 3 drängar, 2 pigor, Lars Hallberg flyttar sedan till Kyrkobyn</p>		
<p>1785-1786 Herrskapet på Sperlingsholm brukar, 6 drängar och 1 piga</p>		
<p>1787-1791 Löjtnanten vid Armén arrendator Johan G Rydfelt, drängen Mårten, Pigorna Karin, ingegerd, och Anna. Hela gården.</p>		
<p>1792 Arrendator Nils Jönsson i Ry halva gården enligt kontrakt,</p>	<p>1792 -1808 Arrendator Jonas Jönsson 1751 gm Bengta Knutsdotter 1751 halva gården,. Jonas är anfader till företagarfamiljen Laurin. Jonas och Nils Jönsson på den andra gårdshalvan var bröder och kom från Ry. Barnen Jöns Jonasson 1774, Elna Jonasdotter 1777, Johanna Jonasdotter 1786, Christian Jonasson 1790, Lars Jonasson 1793. De äldsta barnen var födda i Kvibille vilket tyder att Jonas först brukade en gård där innan flytten till Alarp.</p>	
<p>1793- 1804 Arrendator Nils Jönsson m fru , Sonen Jöns Nilsson, dotter Pernilla Nilsson, Ingeborg Nilsson, Johanna Nilsson 1791 (gm Bengt Bengtsson dy. Slättåkra 1) Jöns med familj flyttar till Alarp 1793 och brukar då halva gården.</p>	<p>1809 - 1816 Christian Jonasson 1790 gm Bengta Johansdotter 1791-1821 halva gården Christian är son till förre brukaren Jonas Jönsson. Bosatta är också syskonen brodern Lars Jonasson, Syster Johanna Jonasdotter,</p>	
<p>1805-1816 Jöns Nilsson , gm Kerstin (död 1813) halva gården Jöns är son till förre brukaren Nils Jönsson. Bosatta på gården är också systrarna Tala Nilsson, Ingeborg Nilsson,</p>	<p>1817 - 1821 Lars Jonasson 1793 gm Sissa Nilsson 1796-</p>	
<p>1817-1830 Anders Davidsson 1772-1830 gm Johanna Bengtsdotter 1769, halva gården. sonen Bengt Andersson 1797, dotter Benedikta</p>	<p>1817-1820 Hälftenbrukare på halva gården är</p>	

<p>Andersdotter 1799, sonen Anders Andersson 1810. Änkan flyttar sedan till sonen Bengt Andersson i Kullsbol. Anders och Johanna är grunden till en mycket välkänd släkt – Nobesasläkten.</p>	<p>Förre brukarens bror Lars Jonasson tar över halva gården. (Sissa är dotter till Nils i Slättåkra 2).sonen Niklas Larsson 1820</p> <p>Familjen flyttar sedan till Nybygget och blir torpare där. 1821 är det antecknat att Lars har vandrat till Skåne på jobb</p>	<p>brodern Christian Jonasson 1790-,gm Bengta Johansdotter 1791-1821 återkommer som arrendatorer men flyttar sedan till Ry</p>
	<p>1821-1823 Arrendator Christian Jönsson 1776 gm Bengta Svendsdotter 1788, m barnen Anna Christiansdotter 1809, Beata Christiansdotter 1816, Johanna Christiansdotter 1820. inflyttar 1821, flyttar 1823 till Ry</p>	
	<p>1823 - 1827 Bengt Andersson 1797 gm Greta Bengtsdotter 1803 flyttar till kullsbol 1827, Bengt är son till Anders Davidsson i granngården. Greta är dotter till Bengt Persson och Pernilla Lindqvist i Jägarhuset, Kleva. Pernilla bodde som änka först på Nybygget och sedan på Jordemossen. Det var antagligen så Bengt och Greta träffades.</p>	
	<p>1827- 1830-tal Mårten Hansson 1777 gm Anna Persdotter 1790 halva gården Mårten Hansson var född i Bjärnared. Mårten och Anna hade många barn: Pernilla Mårtensdotter 1808, Christina Mårtensdotter 1810, Benedikta Mårtensdotter 1813, Neta Mårtensdotter 1818, Helena Mårtensdotter 1820, Elna Mårtensdotter 1823, Bengt Mårtensson 1825, Svenborg Mårtensdotter 1829, Sven Mårtensson 1830</p> <p>Familjen köper sedan in Kålarp 1 och flyttar dit.</p> <p>Mårten är min farfars farfars morfar genom dottern Svenborg Mårtensdotter som gifte sig med Per Christensson i Skårebo/Långhult.</p>	
<p>1830-1838 Anders Jönsson 1803 gm Christina Mattisdotter 1810, halva gården Anders var son till Jöns Andersson i Slättåkra 1.</p>	<p>1830-tal - 1843 Jöns Nilsson 1796 (son till Nils Persson i Övra Böke) gm Kerstin Andersdotter 1805, (dotter till Anders Håkansson i Långhult) m Anna Johanna 1828, Johannes 1831, Christina</p>	

<p>1838 lämnar Anders Jönsson arrendet på den ena halvan av gården. Ägaren Hamilton väljer då att inte arrendera ut gårdshalvan utan anställer en inspektor som ska ta hand om gården. Det är mycket möjligt att detta var ett led i att man nu definitivt skulle ställa om gården till storgårdsdrift igen.</p>	<p>1834, Nils Peter 1837, Johanna 1840 familjen flyttar till Bårarp 1843</p>
<p>1838- 1843 Inspektor Olof Trulsson Tingström 1807 gm Margareta Arvidsdotter 1802 halva gården</p>	
<p>1843-1884 Arrendator senare godsägare Patron Olof Tingström 1807 gm Margareta Arvidsdotter 1802 gm 2 Carolina Wendin 1806 med barnen Marna 1836, Johan 1837, Johanna 1838 Augusta 1841, Göran August 1843-1844, Matilda Emilia 1845, Augusta 1847, familjen inflyttar från Enslöv 1838 och flyttar till Alstorp 2 1884. Från 1843 arrenderas hela Alarp och från 1866 så är gården friköpt.</p>	
<p>1884-1924 Johan Tingström 1837 gm 1 Anna Sofia Bengtsdotter 1862-1885 gm 2 Wilhelmina Sköldqvist 1852. Johan är äldste son till Olof Tingström , i sitt första äktenskap hade Johan dottern Margareta Olivia 1885. På gården bor också systemen Matilda Emilia Tingström 1845. Johans andra fru hade en intressant bakgrund då hon kom till Slättåkra som mejerska. Hon förestod det lilla mejeri som fanns på nuvarande Lydéns.</p>	
<p>1921-1924 arrendator Gustaf Bernhard Johnsson 1875 gm Margareta Olivia Tingström 1885 Svärsonen Gustaf Bernhard arrenderar Alarp från 1921</p>	

Torp och stugor på Alarps inägor

Runt Alarps inägor har det länge funnits flera stugor. Äldst av platserna där det funnits stugor vara det som kallas Jordemossen men Nybygget, som namnet till trots, har också en gammal historia.

Nybygget 1748-nutid (Alarp 6:5)

Placering: N 6301454, E 371081 (ursprunglig placering) N 6301498, E 371077 (nuvarande placering)

Namngivningen är i förhållande till omgivningen dvs. det är ett nybyggt torp på platsen.

Nybygget är trots namnet ett av de äldsta torpen i Slättåkra. Från början var det en del av Slättåkra by men i samband med 1800-talets gränsrevisioner så blev det en del av Alarp. Nu spelade det inte så stor roll eftersom både Slättåkra och Alarp tillhörde samma ägare. Tittar man på de äldsta kartorna så verkar dock torpets marker hämtats från både Alarp och Slättåkra. Nybygget är ett torp som uppstår på grund av ägarens industriella intresse. Här bodde under lång tid en hjulmakare och det intressanta är att torpet uppstår samma år som Alarp byter ägare – från familjen Stenbock på Vapnö som brukade sitt gods ganska extensivt till familjen Wrangel på Sperlingsholm som verkligen var inriktade på att utveckla sina gods till företag.

Torpet har någon gång mellan 1813 och 1860-talet flyttats från sitt ursprungliga ställe till där husen ligger idag.

1748 – 1772 Hjulmakaren Staffan Gudmundsson med hustru, som antecknas som blind). Bosatta i stugan är också dottern Gunill Staffansdotter och fadern Gudmund. Både förnamnet och det specialiserade hantverket med att tillverka hjul talar för att Staffan med familj var inflyttad till socknen.

1770-tal -1784 Anders Andersson m hustru Berta Staffansdotter? och sonen Staffan Andersson. Med tanke på sonens förnamn kan det antas att hustrun är dotter till föregående brukare.

1784- 1804 Herrskapet brukar. Inhyses är förre brukaren Anders Andersson med hustrun. Bosatta i stugan är också sonen Staffan Andersson, 1786-1788 står det att drängen Staffan Andersson sköter torpet på herrskapets uppdrag. Anders Andersson brukar alltså inte torpet utan arbetar med annat.

1806-1813 Anders Andersson med hustru Berta, Det verkar som att nu är återigen Anders torpare på stället.

1813-1814 Anders Anderssons änka Berta

1815-1819 öde, herrskapet brukar

1819-1821 Änkan Pernilla Lindqvist 1775, flyttar sedan till Jordemossen, Pernilla är anmoder till den välkända Nobisa-släkten.

1821 -1830 Lars Jonasson 1793-1830 och hustrun Sissa Nilsson 1796, Lars och Sissa var tidigare brukare av Alarp. Gissningsvis är det Lars och Sissa som flyttar Nybygget till den nuvarande platsen för husen. Lars dör tragiskt i en hästolycka. Lars och Sissa är anfäder till en av Sveriges stora industrifamiljer – familjen Laurin. Sonsonen Oskar Laurin grundlägger PLM i Malmö. Sonsonsonen Ulf Laurin var företagsledare och ordförande i SAF under 1980-talet

1830- 1838 Änkan Sissa Nilsdotter 1796 med barnen Niklas Larsson 1820, Johannes Larsson 1827. Sissa fortsätter att bruka torpet men står i slutet av 1830-talet betecknad som inhyses. 1838 flyttar hon till Alarp. Sissas liv verkar inte ha varit helt enkelt men efter att ha bott på Alarp så kommer hon att gifta om sig och flytta till Getinge.

1837 -1843 Johannes Andersson 1796-1843 och hustrun Ingeborg Larsdotter 1799. Johannes var son till Anders Arvidsson i Bergstugan, och Ingeborg Larsdotter och Ingeborg var dotter till Lars Andersson och Kerstin Jönsdotter i Kullagård. Johannes och Ingeborg hade barnen: Christina Johansdotter 1822, Johanna Johansdotter 1827, Sven Johansson 1830, Elof Johansson 1833, Ingegerd Johansdotter 1835, Petronella Johansdotter 1837 , Anna Lena Johansdotter 1842. Familjen flyttade in från Skogsgårde. Även Johannes dör tidigt men änkan fortsätter att bruka torpet ett tag.

1843-1847 Änkan Ingeborg Larsdotter 1799. 1847 lämnar hon torpet och flyttar till en liten nybyggd stuga vid Bergstugan som kallas Björkenholm.

1848 -1870-tal Sven Andersson 1805-1878, son till Anders Stefansson i Dalshult, och gift med Lisbet Jönsdotter 1806-1873, dotter till Jöns Jönsson i Reastorp.

1870-tal-1912 Gustaf Andreasson 1843-1912 och hustrun Lovisa Christina Bengtsdotter 1845-1911 med barnen Carl Albert Gustafsson 1872, Johan Peter Gustafsson 1881, Alma Beata Gustafsdotter 1877, Augusta 1883-1885, Augusta Charlotta Gustafsdotter 1886. Gustaf var son till Andreas Gustafsson som bodde på Björkenholm.

1912-1915 Sterbhuset

1915-1924 Sonen snickare och stenarbetare Carl Albert Gustafsson 1872 och hustrun Jenny Christina Johansson 1890

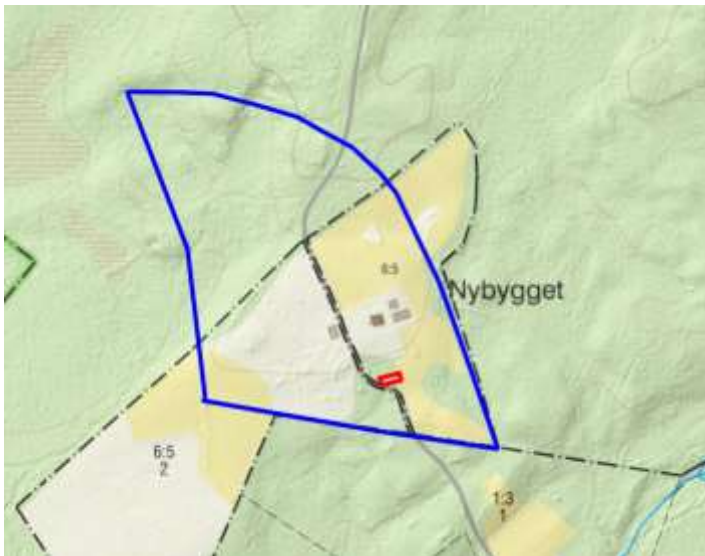

Det första huset på Nybygget verkar ha legat i närheten av gränsen till Slättåkras inägor.

N 6301458, E 371080

På Slättåkras lagaskifteskarta finns inga gränser för nybygget utritade men den visar att huset sedan i början av 1800-talet flyttats till det nuvarande stället.

Lägger man in Nybygget 1811 på en modern karta så är det helt annorlunda orienterat än idag. De blå linjen markerar det ursprungliga brukningsområdet och den röda rektangel är där det första huset låg. Markerna ned mot Alarp och som tillhörde Nybygget har troligen använts som boskapshage.

Alarps undantag 1805-1818

Placering: okänd placering

Någonstans på Alarp fanns ett undantag i de första decennierna på 1800-talet. Var går dock inte att säga eller om det ens var en egen stuga.

1805-1818 Förre arrendatorn Nils Jönsson gm Ingegerd (död 1814)

1809 Förra åboen jonas Jönsson

Alstorp 1 eller Jordemossen 1690-tal-nutid (Alarp 1:2)

Placering: N 6300956, E 370440 (förmodad ursprunglig plats)
N 6300834, E 370390 (Nuvarande placering)

Andra namn: stugan på Alarp Jordemossen, Röaled, Skollärarns

Nuvarande namnet är troligen ett sammandrag av Alarps torp som blivit Alstorp. I folkmun kallas också platsen för Röale och detta namn är lättförklarligt. På gränsen mellan Alarp och Slättåkra fanns det in på 1920 talet en röd grind. Alltså det Röda ledet.

Platsen kan ha varit bebyggd redan i slutet av 1600-talet, men under långa perioder under 1700-talet är platsen öde. Den nämns inte i Hallands landsbeskrivning 1729 och den inte heller betecknad som öde i dåtidens mantalslängder. Kanske är det så att huset inte finns där under 1700-talet utan det kanske bara fanns små åkerlappar på stället. Intressant är att Alstorp ligger som en kil och betecknas som utmark mellan Alarps inägor och Slättåkra inägor, vilket kan tyda på att det fanns gamla odlingar på platsen. Men var låg detta första Alstorp eller Jordemossen som det kallades? På nuvarande Alarp 1:2 finns upp mot Stövlaberget svaga spår av att den första stugan kan ha legat där uppe med utsikt över vägen och Jordemossen. Det kan också vara så att den gamla stugan fanns kvar länge men att de som arbetade som drängar och pigor på Alarps säteri bodde där och det gör att stugan inte har räknats som en separat boplatz i exempelvis mantalslängderna. De första indikationerna på att det är en separat stuga är också att det bor jordbruksarbetare där. Den gamla stugan Jordemossen får betraktas som en föregångare till nuvarande Alstorp.

Troligen fanns det några små åkerlyckor vid Jordemossen även om det inte betraktades som något torp. På 1850-talet anläggs dock ett regelrätt torp på Alstorp. Detta torp blir dock inte så långvarigt. Med stor sannolikhet vill den nye ägaren till Alarp Olof Tingström lägga samman torpets marker med huvudgårdens i slutet av 1860-talet. Följden blir att torparen – folkskolläraren Johannes Sellergren med familj tar upp ett nytt torp – Det som sedermera blir Sällstorp. Torpets hus används nu under några år som hyreshus med diverse hyresgäster. Runt 1880 styckas det också av från Alarp och en dotter till Olof Marina Tingström gift med klockaren Emanuel Sjölander tar över fastigheten. De är dock aldrig bosatta där utan fortsätter att bo på Klockaregården.

Äldsta kartan på Alstorp är från Slättåkras lagaskifteskarta. Observera att vägen till Övre Slättåkra inte går i dagens gräns utan en bit söderut. På platsen för dagens hus finns ett boningshus och bakom det en ladugård.

Kartan är från den avstyckning som gjordes på 1880-talet. Vid denna tid har vägen flyttats till gränsen mellan Slättåkra och Alarp. Den gamla inägo gränsen till Alarp syns fortfarande och avgränsar åkern till gementot hagmarken och Stövlabergets slutning.

Boende på Gamla Alstorp eller Jordemossen

1684 Bosatta arbetare på tid vid Alarps säteri.

1712-1715 Sockenskräddare Lars Jönsson 1

1713-1715 Sockenskomakare Börje

1714-1715 Sockenskräddare Lars Jönsson 2

1715 Sockenskomakare Erland Bengtsson

1715-1761 Tidvis öde, tidvis använt som arbetarbostad

1761-1764 Abraham, Ytterligare en Abraham nämns som inhyses i Slättåkra 1763. Namnet är ovanligt så möjligen är det samma Abraham.

1764-1791 Tidvis öde, tidvis använt som arbetarbostad

1794-1811 Tiggare Magnus Håkansson med hustrun. Märta. Magnus var troligen son till Håkan Månsson gm Gunill som bodde på Möllestugan. Huset kallas vid denna tid Stugan vid Alarp

1813 Änkan Märta. I fattiglängden från det året står det att Märta är tiggerska och uppbär fattigvårdsstöd. Det är troligt att Märta är änka efter Magnus Håkansson som bott där tidigare. I fattiglängden kallas stugan för Jordemossen.

1814 Beväringsskarlen Lars Frennesson. Denne Lars, som var född i Mared, kommer att dyka upp lite varstans och blir anfader till en känd Slättåkra släkt nämligen Lydén. Efter det olyckliga kriget 1808-1809 då Sverige och Finland separerades så förstärks det svenska försvaret genom att det anställs extra beväringsskarlar – dvs. soldater utöver de som redan soldater och båtsmän i rotar. Den unge Lars var en sådan beväringsskarl. Boendet på Jordemossen för Lars blir dock kortvarigt och bli starten till en karriär som torpare och sedan lantbrukare.

1819-1821 Salpetersjudare Johannes Nilsson 1796 med hustrun Jana Jonasdatter 1785. Jana eller Johanna var dotter till Jonas Jönsson som brukade halva Alarp och Johannes var från Hultaslätt i Skogsgårde och son till sockenskomakaren Nils Jönsson. Johannes och Jana kommer att dyka upp på

stugor lite varstans i socknen. Familjen flyttar på 1820-talet vidare till Lindstugan i Lindhult, bor ett tag på Segerhult i Havsered men flyttar sedan tillbaka till Lindstugan. Ett tag brukar de en gård i Torbjörnshult för att sedan till slut slå sig ned på Flathult. Att Johannes arbetar som salpetersjudare är intressant eftersom det var en av de speciella yrkena som fanns i början av 1800-talet.

1821 Änkan Pernilla Lindqvist 1775, Pernilla var inflyttad från Nybygget och hade tidigare bott på Jägarhuset, Kleva. Pernillas dotter Bengta kommer att gifta sig med Bengt Andersson på Alarp och därmed är Pernilla anmoder till den så kallade Nobesasläkten. I stugan bor också drängen Peter Bengtsson 1801 Pigan Anna Britta Mattiasdotter 1799 Pigan Pernilla Nilsson 1802 Drängen Anders Andersson 1792 (troligen sonen till brukaren av Bergstugan) Pigan Anna Andersdotter 1787 Pigan Anna Jönsdotter 1806 (dotter till brukaren på Slättåkra 1)

1820-talet. Används som dräng och pigstuga för Alarp

1830-talet Smeden Peter Erland Davidsson 1815 Flyttar 1838

1840-talet Sockenskräddare Johannes Persson 1810 inflyttar på 1840-talet

1850-tal - 1869 Skollärare Johannes Sellergren 1819, son till Bengt Nilsson i Slättåkra 2, och hans hustru Inger Johansdotter 1816. Johannes var den som tog upp Alstorp som ett regelrätt torp. Parallellt fortsatte han dock att vara ambulerande skollärare i socknen. 1869 ungefär samtidigt som han slutar som skollärare flyttar familjen till ett nytt torp på Alarps marker – Sällstorp och Alstorps marker läggs samman med Alarps gårds mark. Huset omvandlas till hyreshus.

1873- 1870-tal Skräddare Christian Erlandsson 1848 tillsammans med syskon Inflyttad 1873- därefter skriven på socknens slut

1879-1884 Pigan Anna Johanna Andersdotter 1849 och pigan Berta Johansdotter 1862

1884 Änkan Anna Esbjörnsdotter 1833. Anna bor där ett kort tag medan hennes hus Anneberg byggs färdigt. Det kan också vara så att huset som fanns där flyttades till Anneberg och ett nytt hus uppfördes på Alstorp. Vid denna tid styckas Alstorp av och blir en självständig liten gård som till en början ägs av Marina Tingström och Klockare Emanuel Sjölander.

1884-1891 Herr Olof Tingström med dottern Tilda Emilia 1845. 1884 säljer Olof Alarp till sonen Johan och flyttar ut till Alstorp. Antagligen skedde en ordentlig renovering och utbyggnad vid det tillfället.

1884-1896 Dottern Tilda Emilia Tingström 1845

1896--1918 Husägare Johanna Johansdotter 1836 -1918. 1896 såldes Alstorp och änkan Johanna Johansdotter flyttar in. Hon har under hela sin tid en del av huset uthyrt.

1897-1899 Hyresgäst Barnmorskan Nora Josefina Sandberg 1870 och dottern Eva Natalia Andersson 1892. Dottern kommer senare att gifta sig med smeden August Andersson i Klockaregården.

1899-1924 Hyresgäst senare ägare Snickare Johan Andersson 1870 och hans hustru barnmorskan Nora Josefina Sandberg 1870

Alstorp 2 (Alarp 5:1)

Placering: N 6300824, E 370365

Andra namn Röaled eller Röalid

Alstorp 2 uppfördes för Olof Tingströms syster Inger Trulsdotter Tingström. Efter Ingers död 1874 så användes huset som arbetarbostad. 1891 säljs huset på ofri grund av Johan Tingström men kommer sedan att köpas tillbaka. 1916 sker en avstyckning för att det ska fungera som änkesäte för Johans andra fru Mina Tingström. I samband med den avstyckningen byggs också det nuvarande boningshuset.

1860-1874 Jungfrun Inger Trulsdotter Tingström 1802-1874

1883-1884 Hyresgäst Lars Magnus Larsson 1839 och hans hustru Bernhardina Petersdotter 1842

1886-1887 Drängen Johan Nilsson 1858 och hans hustru Augusta Beata Johansdotter 1849. Augusta Beata var dotter till brukaren till ett av torpen på Bergstugan och 1887 övertar paret ett Bergstuguetorpen och flyttar dit.

1888 Drängen Johan August Johansson 1861, drängen Otto Alfred Svensson 1873, drängen Johan Anders Nilsson 1863. Johan Anders kommer att gifta sig med Ida Olivia Andersdotter från Stenevad och är sedan arrendator av Döbla och fram till sin död hemmansägare i Kubbebol. Ida Olivia var i sin tur barnbarn till Olof Tingström på Alarp. Dessutom bor pigan Emma Josefina Nilsson 1869 och pigan Selma Benedikta Johansdotter 1871 i huset.

1891-1893 hyresgäst och sedan sålt på ofri grund till Skomakare Carl Johan Emil Alexandersson 1869 gm Emelie Johanna Johansdotter 1863. 1893 köper Johan Tingström tillbaka huset.

1893-1916 obebott. Det är möjligt att det händer något med det nuvarande huset och att det inte finns hus på platsen i början av sekelskiftet.

1916-1924 En lägenhet ägd av fru Wilhelmina Tingström. Troligtvis byggs det nuvarande huset några år efter 1916.

1921-1922 Hyresgäst Rudolf Karlsson 1891 gm Amalia Justina Johansson 1900

Björkenholm 2 1869-Nutid (Kärva 1:10)

Placering: N 6302282, E 370335

Alternativt namn Kvistastugan

Torpet anlades 1869 av Svenning Petersson som var från Ambjörnarp i Tranemo kommun. Svenning arbetade som smed på Alarp och detta är intressant eftersom Ambjörnarp var kända för sina smedtraditioner och då inte minst smide för att tillverka hjul. Dagens inhus är till delar från den första stugan på platsen men har byggts till både på längd, bredd och höjd. Troligen finns det också detaljer från det första Björkenholm som låg uppe vid Bergstugan och som Svennings svärfar Andreas Gustafsson bodde på. Med stor sannolikhet är det så att stugan flyttats ned till nuvarande platsen och tagit med sig namnet.

1869-1903 Svenning Petersson 1841-1903 och hustrun Johanna Christina Andreasdotter 1840, Johanna var dotter till Andreas Gustafsson som tidigare bott i gamla Björkenholm. Andreas kommer att flytta med till nya Björkenholm och bor där till sin död 1881.

1903-1915 Änkan Johanna Christina Andreasdotter 1840. Från 1907 bor hon på Björkenholm i form av ett undantag.

1907-1924 Augusta Didriksdotter Qvist 1864, med systemen Beata Didriksdotter Qvist 1861

Anneberg 1884-Nutid (Alarp 2:1)

Placering: N 6300874, E 370554

Alternativt namn Lottas stuga eller Lottastugan

Anneberg byggdes av änkan Anna Esbjörnsdotter och döptes efter henne. Hon och hennes man rotebåtsmannen Bramstång hade tidigare varit arrendatorer på en gård i Lindhult och ett kort tag haft Kålarps kvarn. Anna var född i Skogsgärde och bodde ett kort tag även i Alstorp 1 innan det nya huset var färdigbyggt.

1884-1901 Änkan Anna Esbjörnsdotter 1833-1901

1901-1902 Dottern Johanna Augusta Bengtsdotter 1863, det står antecknat att dottern var begåvningsnedsatt.

1903-1924 Helena Andersdotter 1844 m sonen Johan Albert Teodor Johansson 1886. Helena var dotter till Anders Nilsson och Christina Andersdotter i Brehult.

Stathuset på Alarp 1894-nutid (Alarp 6:4)

Placering: N 6301906, E 370493

I början av 1890-talet så uppförs ett nytt stathus på Alarp. Om det nu är så att det funnits en separat undantagsstuga så kanske denna låg på samma plats som stathuset uppfördes på. Det intressanta är att stathuset på Alarp dyker upp i samband med att Alstorp 2 försvinner. Det kan alltså vara så att huset på Alstorp 2 har flyttats och omvandlats till stathus på Alarp.

Lägenhet 1

1894-1903 Statdräng Henrik Jönsson 1854 gm Julia Svendsdotter 1859. Familjen flyttade in från Kvarntorpet på Slättåkra 2 1894 och flyttar 1903

1903-1907 Statdräng Simon August Larsson 1866- gm Neta Johansdotter 1864. Simon August hade tidigare varit torpare på Högås

1908-1924 Ryktare Henrik Jönsson 1854 gm Julia Svendsdotter 1859-1919. 1908 så återkommer Henrik och Julia och nu arbetar Henrik som så kallad ryktare, dvs han fungerar som arbetsledare för drängarna på Alarp.

Lägenhet 2

1901-1906 Statdräng Johan August Johansson 1859- gm Lovisa Bengtsdotter 1857, Johan August hade tidigare varit statdräng på Kyrkobyn

1906-1909 Carl Andersson 1871 gm Johanna Beata Karlsdotter 1861

1909-1924 Oskar Albin Bengtsson 1881 gm Hanna Augusta Skog 1887

Torpen på Alarps och Slättåkra skog

Med start i början av 1800-talet anläggs det i skogsområdet mellan Slättåkra och Havsered ett stort antal torp. Skogsmarken i det här området tillhörde många olika gårdar och byar. Havsered, Döbla, Slättåkra, Alarp, Bergstugan, Kullsbol, Kålarp, Lindhult, Nedre Höghult, Egornaslätt och Övre Höghult. En del av torpen som togs upp verkar också att ha snabbt blivit bärkraftiga och flera av dem hade för att vara torp ganska stora arealer åkermark. Flera av torpen har också kommit att bli självständiga gårdar som finns kvar än i dag.

Hela området verkar förr ha benämnts Flathult. Kanske ett lite märkligt namn med tanke på den kuperade terrängen som är i området. Med stor sannolikhet betyder därmed inte förleden "flat" detsamma som slätt utan betecknar något annat oklart vad dock. På flera ställen i området finns rester efter förhistoriska odlingar. Man kan alltså fundera på om det inte är så att det är redan stenröjd mark som tidigare varit odlad som tagits upp igen under torpanläggandet under 1800-talet. Är namnet Flathult i så fall ett gammalt gårdsnamn och att det i området finns en eller flera övergivna gårdar. Man kan spekulera i gårdslägen men onekligen så är det så att flera olika vägar möts runt Stenevad så det är kanske här man får leta efter ett tidigare gårdsläge?

Fnöskastugan eller Annedal 1787-1920-tal (Beläget på nuvarande Gräsås 1:5)

Placering: N 6301388, E 371284

Fnöskastugan är ett intressant namn eftersom det mer är ett namn som nog ger uttryck för den bosattes själsliga innehav än själva stugan. Det verkar alltså finnas flera Fnöskastugor runt omkring i Slättåkra. Stugan som låg utmed den gamla vägen mellan Alstorp och Havseredsvägen verkar från början varit anlagd som en undantagsstuga till Slättåkra 1 på Slättåkra bys utmarker. Stugan verkar försvinna under 1820-talet men uppstår igen under 1880-talet men kallas då Annedal. I folkmun kom dock fortfarande att kallas Fnöskastugan.

1787-1811 Undantag till utgamla svärföräldrarna till Bengt Bengtsson Dä i Slättåkra 1. Dvs Nils Larsson och Bengta.

1812-1813 Extra Rotebåtsman Jöns Andersson Klef och hans hustru Kerstin Eriksdotter.

1813-1814 Änkan Karin eller Kerstin Eriksdotter 1769. Nämns i fattiglängden 1813

1812-1814 Förre rotebåtsmannen Jacob eller Johan Carlsson Holm. Antagligen spirade romantiken i stugan för Jan Holm och Kerstin Eriksdotter gifter sig sedemera och tar upp ett nytt torp – Aspelund.

1814-1819 öde

1819 Inhyses Jöns Färdig och hans hustru Ingegerd. Efternamnet talar för att Jöns varit rotebåtsman tidigare.

1819 Inhyses pigan Christina

1820-tal Stugan verkar därefter ha övergivits

1886-1903 Anna Christiansdotter 1827, dotter till Christian Andersson i Långhult. mannen vistas i Danmark, flyttar 1903

1903-1909 öde

1909-1917 Inhyes Christina Bengsdotter 1846. Christina flyttade in i stugan efter att tidigare ha varit bosatt på granngården i Slättåkra 1

1920-talet Fd. hemmansägaren nämndemannen Per Elof Christiansson 1852 från Kålarp. Peter Elof var född i Getinge och var son till Christian Andersson som köpte Kålarp 1867. Efter ett besök i Amerika så ägde och brukade Peter Elof flera gårdar parallellt. På 1890-talet ägde han och brukade han Kålarp 2, ¼ av Skogsgärde och ½ Kullsbol. En skilsmässa 1909 ändrade dock livet och de ekonomiska förutsättningarna och i slutet av livet förde han en ganska flackande tillvaro.

På kartan från 1811 finns fröskastugan som en liten stuga utan mark omgiven av Slättåkra bys utägor.

Stenevad 1809-nutid (Givastorp 1:3)

Placering: N 6303041, E 372313

Stenevad hade från början lite olika namn. 1809 kallas det Stenevadsstugan, 1813 för Flatstugan osv. Från 1820 blir namnet Stenevad. Torpet ligger inom det ganska stora området på Slättåkra skog som kallades Flathult eller Flaten. Och marken är trots allt ganska flat just där. Namnet Stenevad är dock inte så lättolkat som man kanske kan tro. Efterleden vad betyder ett ställe där man kunde gå över en bäck. Den lilla bäck som finns där är dock så obetydlig att den knappas har kunnat ge upphov till ett speciellt namngivet vad. Den andra teorin är att det var så stenrikt att man vadade runt bland stenarna. Tittar man på åkermarkerna så verkar de dock inte mer stenrika än på andra ställen runt om i socknen. Namnet Stenevad verkar också ha varit väletablerat när det första torpet anlades. Det finns också tecken på att detta torp och flera andra runt om togs upp på marker som en gång i tiden varit uppodlade men övergivits. Så är det tex. med granngården Vasstorp. Det kan alltså möjligen vara så att den redan stenröjda platsen gav intrycket av att man vadade mellan stenrosen. En tredje – mycket mer rolig men extremt spekulativ teori är att platsen är en form av ett omstöpt namn efter en tidigare ägare till platsen. Vadstena kloster ägde Alarp under 1400-talet och Vadstena har blivit anagrammet Stenevad.

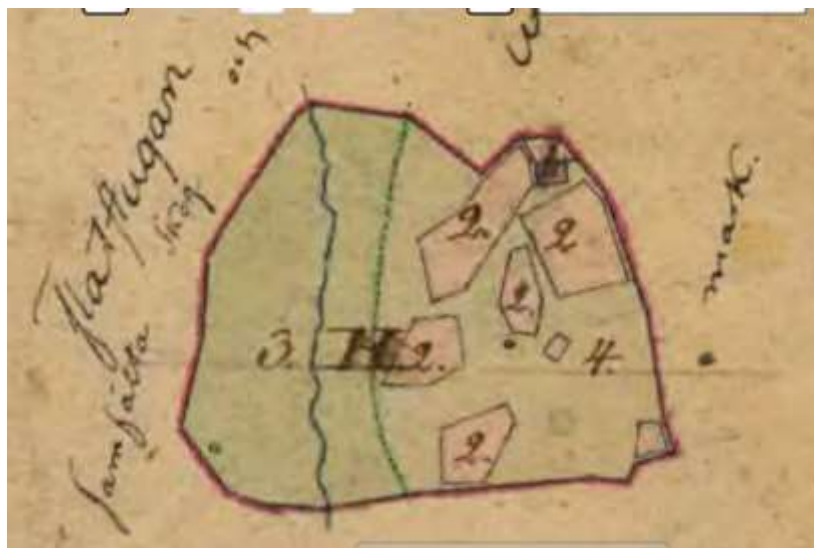
Vilken gård torpet tillhört har varierat. Från början låg torpet på den skog som tillhörde Slättåkra. Sedan överflyttades den till Bergsholmen och till slut Alarp.

Stenevad anlades runt 1809 av Per Persson och Gunnil Svensdotter. Paret var i 30 års åldern när de tog upp torpet och bägge två kom från gårdar runt om i Slättåkra. Per var född i Bäcksbol och Gunill i Skårebo. På Pers sida var släkten ordentligt förankrad i Slättåkrabygden. Hans släkt hade brukat Bäcksbol under hela 1700-talet.

Stenevad hade en snabb utveckling och fick snabbt en relativt stor brukad åkermark. Stenevad kom därför tidigt att betraktas som närmast ett mellanting mellan ett torp och en mindre arrendegård. Min spekulation är att Per hade rekryterats till Alarp för att arbeta med pottasketillverkningen som var en stor produkt i början av 1800-talet. Det ser också ut som att det så kallade pottaskeraffinaderiet låg bara en bit från Stenevad på vägen upp till det blivande Sällstorp.

Ytterligare en intressant sak med torpet är att det verkar som att familjen var trädgårdsintresserad och kanske sysselsatte sig med grönsaksodling. Det verkar nämligen som att det tidigt anlades en planerad kvartersindelad trädgård på Stenevad. Denna planerade trädgård syns på lagaskifteskartan över Slättåkra 1869 men resterna efter kvarteren kan anas även idag både i kartan och på plats. Denna trädgård är extremt ovanlig och har närmast en plan som kallas Skånsk trädgård.

Torpet eller den lilla gården Stenevad var bra att bruka. Det ser man inte minst att det enbart är 4 släkter som brukat den sedan 1809.

Äldsta kartan på Stenevad eller som det då kallas Flathult är från 1811. Torpet som är anlagt bara 2 år tidigare har ovanligt mycket åkermark för att vara så ungt vilket ger skäl att tro att det var fråga om att man tog upp mark som hade stenröjts och varit odlat. Det verkar ju också som att hela området en gång i tiden kallades Flathult. Flera av de torp som togs upp där bland annat Vasstorp och Hålan fick också på relativt kort tid

mycket uppodlat.”

Nästa karta över Stenevad är från 1870 då laga skiftet i Slättåkra by görs. Observera den trädgårdsanläggning som syns på kartan. Lantmätaren måste ha tyckt att den var så anmärkningsvärd att den är värd att markera. Det intressanta är också att gångarna syns även idag på terrängkartorna. Så välanlagd var trädgården

Utdrag på den moderna kartan. Den gamla trädgårdsanläggningen syns mellan nuvarande inhus och vägen. Jordkällaren finns kvar på sitt ursprungliga ställe och ladugården ligger på samma ställe som den gamla.

Brukarlängd

1809-1841 Per Persson 1775 gift med Gunild eller Gunnil Svensdotter 1771-1842. Per var son till Per Arvidsson och Gunild Börjesdotter i Bäcksbol och Gunnill dotter till Sven Gudmundsson och Sissa Persdotter i Skårebo. Gunills mor änkan Sissa Persdotter flyttade också tidigt till Stenevad för hon omnämns som fattighjon i fattiglängden 1813. Per och Sissa är min farfars farmors morfars morfar och mormor.

Per och Gunill hade bara en dotter – Petronella som arbetade som piga runt omkring i sin ungdom tills hon på 1830-talet återkom till Stenevad och övertog torpet

1830-tal-1839 Petronella Persdotter 1809 dotter till föregående brukare. Petronella hade barnen Sven Johansson 1829, Johan Peter Johansson 1833, Lars Peter Johansson 1837-1838.

Här finns en märklig sak i kyrkoboken. Petronella var nämligen gift med Johannes Jonasson men under hela 1830-talet bor hon själv medan maken bland annat bor på Månsaberg. Barnen är också födda inom äktenskapet så det verkar nästan som att de har någon form av särboskap i sin relation. 1841 är dock makten Johannes Jonsson inflyttad och tar över arrendet.

1841-1854 Maken Johannes Jonasson 1800-1866 och hustrun Petronella Persdotter 1809. 1841 tar Johannes Jonasson över arrendet. Han var inflyttad till Slättåkra och var född i Färjaryd. På Stenevad bor också Petronellas föräldrar.

Det måste vara under Johannes och Petronellas tid som trädgårdsanläggningen kommer till eftersom det inte syns några tendenser till motsvarande trädgårdsanläggande när nästa generation senare flyttar över till Fållestugan.

1855- 1868 Johan Peter Johansson 1833 och hustrun Christina Nilsson 1825. Sonen Johan Peter tar 1855 över arrendet och föräldrarna bor i undantag. Johan Peter var gift med Christina som var född och uppväxt i Slättåkra 3. I samband med friköpen av Slättåkras gårdar så bestämmer sig Johan Peter och Christina att tillsammans med Christinas syster och hennes man att bli hemmansägare och svågern köper en av gårdarna i Slättåkra 2 för att dela den. Johan Peter köper 1/3 och svågern den andra 2/3. Det skifte som Johan Peter får tilldelat sig hamnar runt Fållestugan. Om det är så att detta är planerat eller om tanken var att åkermarken skulle vara någonstans i Slättåkra by ska vi låta vara osagt. Det vi vet är

dock att svågern delade på gårdens hus. 1/3 av den gamla gården flyttades upp till Fållestugan. Det gamla boningshuset där innehåller alltså delar som en gång i tiden stått nere i Slättåkra by. Familjen flyttar till Fållestugan 1868.

1868-1911 Anders Peter Johansson 1845-1911 och hustrun 1 Johanna Tingström 1838-1881 hustru 2 Lovisa Larsdotter 1851-1896 med barnen Carl Alfred 1866, Matilda 1871, Johan Peter 1874 Ida Olivia 1874. Det kan vara så att anledningen till Johan Peters köp av Fållestugan var att familjen blivit uppsagda av den nye ägaren till Alarp – Olof Tingström. 1866 inträffade nämligen en skandal som det säkerligen pratades mycket om. Olof Tingströms yngsta dotter Johanna Tingström 1838-1881 blir nämligen med barn med en av drängarna på Alarp. Till saken hör att Johanna knappast är extremt ung när skandalen inträffar utan hon är en 28-årig hemmadotter som får barn med den 7 år yngre drängen. Under graviditeten skickas Johanna bort till Anders Peter Johanssons föräldrar i Abild. Paret gifter sig också och två år efter skandalen lagt sig så tar de över Stenevad. Så det blev ändå ett lyckligt slut på det hela. 1881 avlider Johanna och Anders Peter gifter om sig med Lovisa Larsdotter.

1912-1916 Carl Severin Nilsson 1882 gm Charlotta Josefina Lundin 1887. 1911 dör Anders Peter Johansson och det blir en ny arrendator på Stenevad. Den familjen blir dock bara kortvarig för redan 1916 flyttar familjen till Prästgården för att Carl Severin ska bli kyrkväktare.

1916-1924 Änkan Ida Olivia Andersson 1874. Dottern till den förförda brukaren AP Johansson Ida Olivia hade kommit att gifta sig och hon och hennes man hade ett tag arrenderat Döbla men sedan köper de en gård i Kubbebol. När Ida Olivia blir änka har hon dock inte möjlighet att behålla gården och då yppar sig tillfället att ta över sitt gamla föräldrahem så 1916 går flyttlasset från Kubbebol tillbaka till Stenevad. Ägare vid denna tid var Ida Olivias morbror Johan Tingström.

Fållen 1819-1869 (beläget på Slättåkra 2:6)

Placering: N 6302738, E 372387

Torpet och backstugan var beläget på Slättåkra 2. Namnet sägs komma från Fällesåsen som ligger i

närheten av nuvarande Fållestugan. Dock är det nog så att namnet är en feltolkning och det istället är så att åsen är döpt efter den fålla eller inhägnad som fanns i området. På de äldre kartorna finns nämligen antecknat att här uppe i skogen fanns en hästhage till Slättåkra. Torpet Fållen uppstod runt 1819 då Bengt Bengtsson dy. och Johanna Nilsdotter som tidigare brukat en del av Slättåkra 1 tog upp ett nytt torp på Slättåkras ägor. Tyvärr blev de inte länge på torpet. Redan efter ett år avlider Bengt och bara ett år efteråt även Johanna. De

stackars föräldralösa barnen står antecknade att de har flyttats till Givastorp. Torpet övertas därefter av Per Eriksson, vars son Sven sedan tar över torpet men som inte brukar det utan står antecknad som backstusittare. En teori är att brukaren på Stenevad upptill sitt torp brukar åkermarken. I samband med friköpen i Slättåkra i slutet av 1860-talet köps markområdet runt Fållen av brukaren på Stenevad och bildar en egen självständig gård. Troligen får backstugesittaren flytta därifrån. Ett nytt hus byggs på Fållestugan men det verkar som att den gamla ladugården fortsätter att användas. Denna ladugård stod kvar in på 1950-talet.

Lagaskifteskartan visar på hur Fållestugan då bestod av en ladugårdslänga och ett mindre inhus. Observera också stengårdsgårdarna som markerar att torpet anlagts inom den så kallade Slättåkra Hästhage. Notera också vägdragningen. Vägen till Döbla går en bit från nuvarande väg och fortsätter mot det förmodade pottaskebruket mellan Stenevad och Sällstorp.

Brukarlängd

1819- 1821 Bengt Bengtsson dy. 1792-1821 gm Johanna Nilsson 1791-1822. Paret var tidigare brukare av Slättåkra 1. Johanna var dotter till Nils Jönsson på Alarp, barnen Bengt Bengtsson 1810, Ingegerd Bengtsdotter 1814, Petronella 1816, Nils 1818,

1821-1847 Per Eriksson 1772-1847 gm Olena Nilsson 1780 m Sven 1824

1847-1855 Änkan Olena Nilsson 1780

1855-- 1867 Sonen Sven Persson 1824- gm Benedikta Jönsdotter 1821-1867

Boende efter 1867 redovisas under Slättåkra 2:6

Nordal 1827-1915 (Beläget på Givastorp 1:3)

Placering: N 6302932, E 372159

Kallades också Stenevad. Stugan låg under Alarps gård men räknades från början tillhörigt Bergsstugan. Nordal ligger i det ganska stora område runt Stenevad-Follestugan som tycks ha kallats Flathult.

Stugan Nordal har sitt ursprung i den undantagsstuga som byggdes på Bergstugan på 1750-talet och uppstod när en son till den familj som brukat Bergsstugan flyttade undantagshuset från Bergstugan till den nya platsen jämte Stenevad

Nordal ligger trots namnet söder om Stenevad och ligger absolut inte i en dalgång utan mitt ute på ägorna. Möjligen är namnet kommit från att den gamla vägen från Bergstugan till Nordal gick över nuvarande Sällstorps marker och då är det en nedförslutning innan man kommer till den gamla stugan.

Brukarlängd

1827-1879 Anders Andersson 1791-1879 och hustrun Anna Lisa Johansdotter 1804 barnen: Andreas Andersson 1830, Johanna Andersdotter 1833, Johannes Andersson 1835, August Andersson 1840, Petronella Andersdotter 1845.

Anders och familjen betecknas som och var son till Anna Andersdotter och Anders Arvidsson som tidigare brukat Bergstugan. Det står också när han bodde i undantagsstugan på Bergsstugan att han var invalid, dvs. han hade någon form av rörelsehinder.

1876-1879 Johan August Eriksson 1842 och hustrun Petronella Andersdotter 1845. Petronella var dotter till förre brukarna. Familjen flyttar till Sladderstugan innan 1879

1879 -1890 Änkan Anna Lisa Johansdotter 1804-1890. Änkan efter Anders Andersson bor kvar ensam i stugan till sin död 1890.

1879-1880 Mårten Jönsson 1833-1880 gm Anna Petronella Johansdotter 1835 Inflyttar från Högås 1 1879

1880-1894 Änkan Anna Petronella Johansdotter 1835

1894-1901 Öde

1901-1901 Arbetare Bengt Henning Henriksson 1858

1904-1911 Arbetare Johannes Andersson 1853

1907-1907 Pigan Gerda Bernhardina Månsson 1886 och dottern Signe Elisabeth 1906

1913-1915 Stenarbetare Carl Albert Gustafsson 1879, flyttar tillbaka till föräldrahemmet Nybygget 1915 och tar över gården. Stugan rivs därefter.

[\(Gamla\) Björkenholm eller Sjöberget 1847-1869 \(Beläget på Gräsås 1:5\)](#)

Placering: N 6302455, E 371177

Kallades också Sjöberget och var beläget på Alarps gårds marker, men räknades ursprungligen som en del av Bergsstugan. Platsen där stugan ligger är relativt vattensjuk och troligen växte det mycket björk i området, därav namnet Björkenholm.

Denna stuga som låg utmed Trollstugevägen verkar ha uppstått som en backstuga på 1840-talet. Stugan låg i anslutning till Bergstugans inägor men verkar inte haft några egna odlingar. Gamla Björkenholm hade en kort historia för redan 1867 flyttas huset ned till nuvarande Björkenholm.

1847-1855 Änkan Ingeborg Larsdotter 1799-1855, dotter till Lars Andersson och Kerstin Jönsdotter i Kullagård. Inflyttar 1847 från Nybygget som hon och hennes man tidigare brukat.

1855-1869 Andreas Gustafsson 1804 med barnen Johan Peter Andreasson 1846 Johanna Christina Andreasdotter 1840. Flyttar 1869 till dottern på Björkenholm 2 och gifter sig med smeden på Alarp Svenning Petersson. Andreas var son till Gustaf Andersson och Bengta Hansdotter i Gropastugan. Andreas hade brukat flera olika torp runt Slättåkra tills han slår sig ned på Björkenholm. Andreas är anfader till många runt om i Slättåkra genom sina söner Johan Peter Andreasson i Nybygget och Bengt Andreasson i Skogsgärde .

Stugan på Fållen eller Sömmerskelyckan 1849-1920-tal (Beläget på först Gåshult 1:8 och sedan Slättåkra 2:6)

Placering: N 6302696, E 372141

Stugans namn kommer från att både Neta Magnusdotter och dottern Johanna Magnusdotter arbetade som sömmerska. Lycka kallades en liten inhägnad plats.

På Slättåkra 1:s marker uppförs det på 1850-talet en stuga som kallas Stugan på Fållen. Var någonstans den legat har inte gått att identifiera men troligen låg den i anslutning till gränsen mot Fållestugan. I samband med att Fållestugan blir en egen gård flyttar den förre backstugesittaren Sven Persson dit och när avlider 1883 så verkar stugan ha köpts av ägaren till Follestugan för att flyttas till nuvarande sömmerskelyckan.

Boende

1849-1857 Christian Petersson 1813 gm Johanna Johansdotter 1818

1860-1864 Änkan Olena Nilsson 1780-1864, stugan används alltså som en form av undantagsstuga till Fållestugan

1867-1883 Sven Persson 1824-1883 som var son till Olena Nilsson. Efter Svens död flyttas stugan till Sömmerskelyckan

1885-1903 Änkan Neta Magnusdotter 1827-1903 och dottern Johanna Magnusdotter 1861 från 1894. 1890 även Johanna Greta Johansdotter 1857 som flyttat från Kvarntorpet i Slättåkra. Johanna Greta flyttar till Oskarström 1890

1903-1924 Johanna Magnusdotter 1861, dotter till Neta Magnusdotter

Sällstorp 1869-Nutid (Givastorp 1:5)

Placering: N 6302687, E 371639

Annat namn var Täppet och torpet var placerat på Alarps gårds marker men räknades från början som en del av Bergsstugan.

Sällstorp uppstår i det så kallade Täppet runt 1869. Namnet kommer från den första brukaren, Sellergren, som tidigare hade brukat torpet Alstorp. Med stor sannolikhet är det så att i samband med att Tingström friköper Alarp så vill han bruka mer mark under eget bruk och då vill han lägga ned de torp som ligger i direkt anslutning till Alarps egen brukade mark. Johannes Sellergren erbjuds då att ta upp ett nytt torp på skogen. Det gamla namnet Täppet visar på att marken använts som hagmark tidigare och det verkar ha varit ganska lätt att odla upp mark i området. Torpet utvecklas så bra att under 1880-talet så friköper sonen Johan Edvard torpet och bildar en egen självständig gård. I samband med att Johan Edvard och Emma tar över Emmas föräldrahem i Stämmilt så säljs Sällstorp tillbaka till Alarp. Som en liten parentes kan nämnas att Emmas föräldrahem Stämmilt idag finns som museum på Frilandsmuseet i Köpenhamn.

1869-1878 Fd folkskollärare Johannes Sellergren 1819-1878 och hustrun Inger Johansdotter 1816-1893

1879 Änkan Inger Johansdotter 1816

1879-1892 Johan Edvard Selligren 1854 och hustrun Emma Larsdotter 1860. Emma var dotter till Lars Bengtsson i Stämmilt. Familjen inflyttade från Alarp 1874 och friköper 1/40 mantal under 1880-talet. 1878-1883 bor även Arbetskarl Johan August Johansson 1843 gm Charlotta Maria Olsdotter 1852 på stället och de är inflyttade från Alarp 1878 och flyttar sedan till Ryktarstugan på Prästgården för att bli statare.

1893-1924 Johan Alfred Karlsson 1860 gm Anna Petersdotter 1859. Johan Alfred var son till Carl Peter Andersson och Agneta Nilsson i Digeshult. Anna var dotter till Peter Nilsson och Beata Svensdotter i Backabol.

Högås 1870-1921 (Beläget på Gräsås 1:5)

Placering: N 6304157, E 372706

Kallades också Nordal eller Sladderstugan och låg på Alarps gårds skogskifte. Högås är döpt efter namnet på åsen som torpet låg på.

Detta är ett exempel på hur ett till synes enkelt torp kan ha en mycket mera komplicerad historia än vad man kan tro. Högås verkar nämligen ha varit platsen för två torp som vid olika tillfällen har brukats av samma familj. För att ytterligare komplicera så kallades det först Sladderstugan, ibland Nordal och till slut Högås.

Torpet togs upp runt 1870 av en Mårten Jönsson. Han flyttar sedan 1879 till Nordal och Johan August Eriksson på Nordal tog över Högås. Ungfär samtidigt flyttar en så kallad "inhyses" in på torpet – familjen Tullgren som tidigare varit brukare av Blomshult. Redan 1881 flyttar Johan August och torpet tas då över av Christian Tullgren. Efter hans död tas torpet ett kort tag över av sonen Bengt Peter Tullgren, men på torpet bor också modern Neta Jönsdotter och två systrar till Bengt Peter. Livet på Högås verkar ha varit ordentligt fattigt och familjen verkar ha varit socialt stigmatiserad med en inte helt socialt accepterad verksamhet på stället. Under årens lopp föddes det ett antal barn av de ogifta döttrarna. Torpet tas över 1897 av en Simon August Larsson som först verkar ha haft någon form av samboskap med dottern Johanna Greta Tullgren men sedan gifter sig med Neta Johansdotter. 1903 flyttar Simon August och Neta till Alarp och blir statfolk där och Johanna Greta bor kvar tills 1921 då torpet läggs ned.

Kyrkobokföringen är otydlig så det kan också vara så att det fanns två stugor i Högåsområdet.

1870-1879 Mårten Jönsson 1833 och hustrun Anna Petronella Johansdotter 1835 med barnen: Johan Mårtensson 1866, Alfred Mårtensson 1874, Eva Johanna Mårtensdotter 1861, Josefina Mårtensdotter 1864-1879, Augusta Mårtensdotter 1869, Bernhardina Mårtensdotter 1872-1879, Johanna 1878 Mårtensdotter. Familjen kom inflyttande från Skårebo och flyttar 1879 till Nordal.	
1879-1881 Johan August Eriksson 1842 och hustrun Petronella Andersdotter 1845 inflyttar från Nordal,	1879-1881 inhyses Christian Tullgren 1827-1888 gm Neta Jönsdotter 1823, var tidigare skrivna på socknens slut men hade tidigare brukat Blomshult i Havsered
1881-1888 Christian Tullgren 1827-1888 och hustrun Neta Jönsdotter 1823, hade tidigare brukat Blomshult men sedan blivit skrivna på socknens slut.	1880-tal - 1921 Dottern Johanna Greta Tullgren 1856 med barnen Alma Josefina 1884, Sven Christian 1891, Johan Ernst Albin Augustsson 1898 (eventuellt son till Simon August Larsson i Högås 2)
1888-1890 Sonen Bengt Peter Tullgren 1865 Inflyttar 1888 och flyttar redan 1890 till USA	
1888-1897 Änkan Neta Jönsdotter	

1897-1903 Simon August Larsson 1866 gm Neta Johansdotter 1864, flyttar 1903 till Alarp och blir statdräng där.	
---	--

Ett namnlöst torp (Beläget på Alarp 6:6)

Placering: N 6303244, E 371794

På gränsen mellan Stenevad och Kullsbol finns en plats utmed nuvarande Hallandsleden som onekligen varit uppodlat. Markerna verkar dock inte ha tillhört Stenevad och odlingsresterna är inte heller förhistoriska. Troligen finns det ett namnlöst torp på platsen. Det kan möjligen vara så att det första Högås låg här och sedan flyttades efter bara ett kort tag till nuvarande Högås.

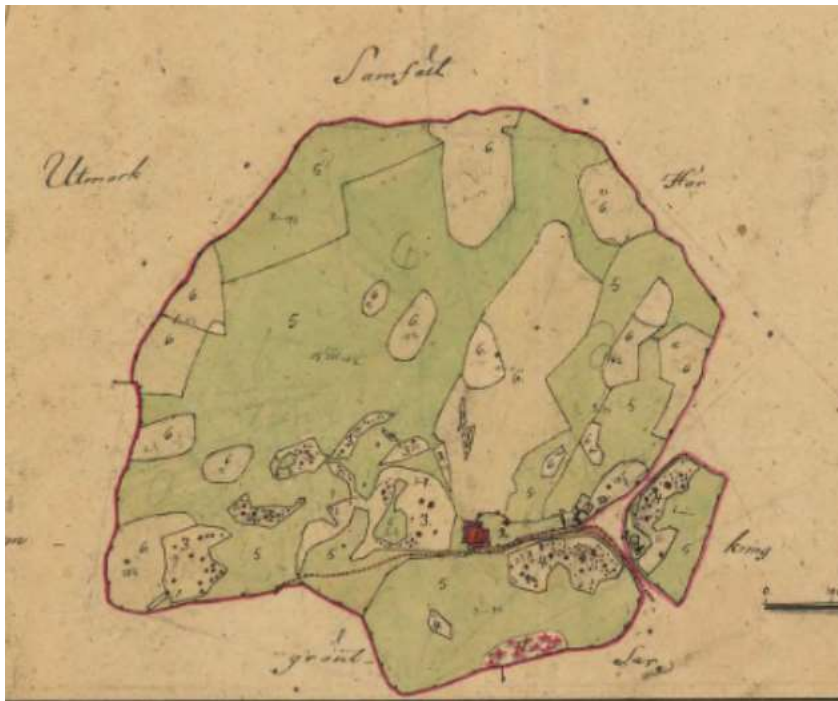
Bergstugan 1500-tal-nutid (Givastorp 1:6)

Placering: N 6302036, E 371286

Alternativa namn Bjärsgård, Bergsholmen. Namnet var nog från början Bjärsgård. Dvs. gården på Berget – någon gång har det dock skett en namnförändring till det lite udda namnet Bergsholmen som sedan när det blev omlagt till torp blev kallat Bergstugan.

Bergstugan har en väldigt intressant historia eftersom gården under olika sekler ömsom betraktats som torp ömsom som gård. Banden till Alarps säteri har alltid varit starka och när Alarps gård till slut friköptes 1867 så ingick Bergstugan i köpet.

Men vi börjar från början. De första noteringarna om Bergstugan är på 1500-talet och då kallades gården Bjärsgård (dvs. gården på berget). Trots ganska stora skogsarealer så hade gården ett lågt mantal – 1/3 mantal vilket antyder att gården från början varit ett torp men som sedan hade blivit betraktat som en gård under Alarp. Gården var nog inte heller stor – på 1690-talet kallas gården för Bergstugan, under 1700-talet dyker namnformen Bergsholmen upp. Från de äldsta anteckningarna fram till 1867 fanns det en brukare som var så kallad åbo. Dvs. han var lantbrukare. I samband med Alarps friköp görs dock en förändring av Olof Tingström på Alarp. Den förre arrendatorn flyttar och då delas gården upp i två torp. Detta förhållande varar fram till runt 1900. Då slås de två torpen ihop igen och Bergstugan blir en mindre arrendegård under Alarp.. Med stor sannolikhet så delade de två torparna på de gamla gårdshusen.

Äldsta kartan över Bergstugan är från 1810-talet. Gården ligger på samma plats som idag. Både Bergstugan och Döbla kan sägas vara ett exempel på hur gårdar som låg i närheten av gods där det fanns dagsverkskyldighet påverkades av denna. Båda gårdarna har lite åkermark i förhållande till sin storlek vilket tyder på att brukarna hade andra inkomstmöjligheter. Både Döbla och Bergstugan har stora ängsarealer inom sina inägor vilket tyder att produktion av hö och kretatursskötsel var en stor intäktskälla.

Brukare av så kallade insocknegårdar – dvs. gårdar som tillhörde ett säteri börjar inte föras in i mantalslängderna förrän på 1680-talet. Anledningen var helt enkelt att de var ointressanta för statsmakten. Gården de brukade betalade ingen skatt utan den skatt som gården betalade bestod i arrende och dagsverke till godsägaren som ägde gården.

Brukarlängd:

1681-1720 Börje Joensen eller Joensson. Denne första namngivne brukare hade gården länge, i nästan 40 år.

1721 - 1730 Per Nilsson med hustrun Berta, döttrarna Berta Persdotter, Anna Persdotter, Sistnämnde dotter gifte sig med Sven Andersson i Slättåkra 2

1731 Per Nilssons änka Berta

1732 - 1736 Arvid Arvidsson, namnet Arvid är så pass ovanligt i socknen att jag gissar på att Arvid kan vara farfar till den kommande brukaren Anders Arvidsson

1730-tal -1749 Lars Bengtsson m hustru. Lars Bengtsson är troligen en svärson till Arvid Arvidsson.

1750-1752 Lars Bengtssons änka. På gården bor också drängen Hans

1752- 1768 Hans Persson gm Pernilla Arvidsdotter, med tanke på det ovanliga förnamnet är Hans Persson troligtvis den dräng Hans som omtalas som dräng i början av 1750-talet och att han har gift sig med änkan Pernilla. Paret har dottern Ingegerd Hansdotter 1756

1772 - 1800 Anders Arvidsson och hustrun Ingegerd Hansdotter. Stämmer teorin om att Anders var barnbarn till den tidigare brukaren Arvid Arvidsson så skulle Ingegerd Hansdotter i så fall vara hans kusin. Paret har barnen: Elisabet Andersdotter, Pernilla Andersdotter, Johanna Andersdotter, Anna Andersdotter samt sonen Anders Andersson 1791. Sonen Anders tar sedemera upp backstugan Nordal.

1800- 1817 Johannes eller Jöns Andersson och hustrun Pernilla Andersdotter, som är dotter till förre brukaren, med barnen: Hans Johansson, dottern Anna Johansdotter. Pernilla är dotter till förre brukaren. På gården bor också Pernillas bror Anders Andersson. Runt 1817 flyttar familjen till Slättåkra 1 för att bruka den gården.

1819-1827 Johannes Andersson 1796 gm Elna Hansdotter 1804 flyttar 1827, Johannes var svåger till förre brukaren – dvs. han var son till Anders Arvidsson som också tidigare brukat Bergstugan.

1830-1841 Lars Frennesson 1792 och hustrun Tala Nilsdotter 1793, Lars var son till Frenne Jonsson i Mared och Tala var dotter till Nils Jönsson på Alarp. Familjen inflyttade från Härbråstugan. Barnen: Jöns Larsson 1828 och Niklas Larsson 1833. Lars är exempel på att företagsamhet kunde innebära en viss form av karriär. Lars var född på en gård i Mared. Som ung tar han värvning som soldat men efter bara något år så blir han torpare på Härbråstugan och när han sedan arrenderar Bergstugan så blir han bonde. Sonen Jöns Larsson kom sedemera att köpa en gård i Lya och sonsonen Bengt August Jönsson Lydén köpte 1904 den stora gården Kyrkobyn.

1840-tal-1867 Christian Andersson 1824 och hans hustru Greta Hansdotter 1821 Christian var son till Anders Ingelsson i Maa och Greta var dotter till Hans Davidsson i Vasastugan i Gåshult. Näste brukare är också ett exempel på att Bergstugan var en gård för karriärsklättrare. Christian och Greta brukade gården ett 15-tal år och sedan blev de arrendatorer på Slättåkra 1 1867. Efter familjens flytt förvandlas bergstugan till två torp

1868-1885 Carl Wilhelm Gabrielsson 1833-1885 (son till Mattias Gabriel Johansson i Spiltås) och hustrun Elna Johansdotter 1828 m barnen Johan August 1861, Johanna Beata 1868 Inflyttar 1868-1870, först åbo sedan torpare, 1879-1885	1867-1885 Johannes Svensson 1828-1885 och hustrun Johanna Bengtsdotter 1827 (eventuellt dotter till Bengt Andersson i Kyrkobyn) barnen: Christian Severin Johansson 1864, Augusta Beata Johansdotter 1859. Johannes kom från Spiltås i Ry
1885-1894 Änkan Elna Johansdotter 1828	1885-1906 Änkan Johanna Bengtsdotter 1827-1906
1887-1900 Johan (Janne) Nilsson 1858 och hustrun Augusta Beata Johansdotter 1859 (dotter till Johannes Svensson i Spiltås och granntorpet) Torpet sammanlagt med Bergstugan 2	1885-1924 Sonen Christian Severin Johansson 1864 och hustrun Johanna Augusta Johansdotter 1870

Stugan på Bergstugan 1700-tal till 1827 (Beläget på Gräsås 1:5)

Placering: N 6302057, E 371392

Vid korsningen mellan vägen till Sällstorp och vägen till Havseredsvägen, ungefär där dagens jaktstuga ligger låg en liten stuga som från början var en undantagsstuga till Bergsstugan. Stugan verkar sedan ha återanvänts genom att den flyttades till Nordal.

1753-1768 Inhyses Lisbet. Vem denne Lisbeth är har inte gått att få fram men det verkar dock inte som att hon var änka till brukaren av Bergstugan.

1772-1785 Förra åboen Hans Persson och dottern Pernilla Hansdotter. Den lilla stugan används nu som undantagsställe till Bergsstugan. Stugan kommer i nästan 100 år att bebos av samma släkt även om den kommer att flyttas.

1785-1800 öde

1800 - 1812 Förra åboen Anders Arvidsson och hustrun Ingegerd Hansdotter. Det står antecknat att paret har rätt att tigga.

1806 Dottern Elisabeth Andersdotter

1811-1813 sonen Anders Andersson 1791

1811 sonen Johannes Andersson 1791

1813-1820 Änkan Ingegerd Hansdotter 1756

1819-1821 Anders Andersson 1791, Anders flyttar 1822 och det står att han går på kryckor. Anders Återkommer en andra gång till stugan genom att det är han som flyttar stugan till Nordal..

1822-1827 öde. 1827 flyttas stugan till Nordal

Döbla Arvid Jeppassons medeltid-nutid (Gräsås 1:5)

Placering: N 6302711, E 372906

Döbla kommer från ordet dybel som betyder vattensamling eller göl. Det är uppenbart att vattenkraften i Döblaån har haft betydelse för gården.

Döbla har med stor sannolikhet medeltida anor. Sett till areal var det en ganska stor gård men gårdens mantal var lågt. Det talar alltså för att gården från början varit ett torp som anlagts på Slättåkrabyns utmarker och som under 1600-talet kom att betraktas som en egen gård. Den odlade arealen var inte så stor – däremot så fanns det hela två olika vattenverksamheter på gården. En kvarn och en benstamp vilket talar för att brukarna hade möjlighet att få biinkomster till det lilla jordbruket.

Döbla är verkligen en släktgård av rang. Under mer än 300 år innehades den enbart av 2 släkter. Den första släkten Jeppesläkten bodde på gården senast från 1646 till 1902. Väldigt många i Slättåkra, inte minst de som har sitt ursprung i Slättåkra by verkar ha släktanknytning till denne Jeppesläkt. Nuvarande inhus sägs vara byggt 1806.

För att vara en gård så hade Döbla väldigt lite åkermark. Det kan dock vara så att kvarnen och benstampen på gården gav så pass mycket extra inkomster att det var en ganska god gård att bruka och bebo. Det fanns nog också möjlighet att ha ganska mycket kreatur på gården eftersom det fanns stora arealer med mycket mader.

Brukarlängd

1646 Arvid Jeppesen

1681-1692 Joen Arvidsen och hustrun Kerstin. Joen var med stor sannolikhet son till Arvid Jeppesen

1692-1700 Änkan Kerstin tillsammans med sonen Joen Joensen

1712—1716 Sonen Joen Joensson

1717 – 1725 Hans Joensson. Med stor sannolikhet är Hans bror till den tidigare brukaren Joen

1726 -1751 Joen hansson eller på svenska Jöns Hansson 1707. Joen var son till förre brukaren Hans Joensson.

1752 – 1754 Jöns Jönsson 1728 gift med Pernilla Jonasdatter 1723. Jöns var son till förre brukaren Jöns Hansson. På gården bor också dottern Johanna Jönsdatter 1752

1755 Jeppe Bengtsson. Jeppe hade tidigare brukat Slättåkra 2 och när han lämnade över den gården till en son så tog han över arrendet på Döbla. Jeppe var med stor sannolikhet barnbarns barnbarn till den förste kände brukaren Arvid Jeppesen.

1756-1772 Sonen Anders Jeppesson med barnen: Anna Andersdotter, Bengt Andersson, Jöns Andersson 1752, Jon Andersson 1762 eller 1772. Jon Andersson var min farfars farfars farfars farfar.

1784-1822 Jöns Andersson 1752-1822 och hustrun Bengta Andersdotter 1764, Jöns var son till förre brukaren Anders Jeppesson och Bengta var från Skogsgärde. Barnen: Ingeborg Jönsdatter, Bengta Jönsdatter, Anna Britta Jönsdatter, Arvid Jönsson. 1786 även inhyses Anders med hustru vilket säkerligen är Anders Jeppesson som avses.

1827-1860 Anders Christensson 1801 och hustrun Anna Brita Jönsdatter 1803. Anders var son till Christen Persson i Skogsgärde och Anna Brita var dotter till förre brukaren. Barnen Johanna Beata Andersdotter 1822, Carl Johan Andersson 1831, Anna Christina Andersdotter 1833, Jan Peter Andersson 1836, Johan Aron Andersson 1840, Anna Maria Andersdotter 1842. 1827-1839 satt även änkan Bengta Andersdotter 1764-1839 i undantag. Sonen Johan Peter tar över arrendet 1860 och då sätter sig Anders och Anna Brita i undantag fram till 1865

1860-1866 Sonen Johan Peter Andersson 1836 och hustrun Carolina Johansdotter 1840, dotter till Johannes Larsson i Kärra. Sonen Johan Albert Johansson 1866. Familjen flyttar till en gård i Drared

1867-1889 Andreas Arvidsson 1834-1889 och hustrun 1. Christina Andersdotter 1818-1867 och hustrun 2 Johanna Larsdotter 1840, eventuellt dotter till Lars Håkansson i Bårarp, barnen Johan Aron Andreasson 1860, Johanna Petronella Andreasdotter 1858, Anna Christina Andreasdotter 1869, Petronella Andreasdotter 1871, Albert Andreasson 1873. Emma Matilda Andreasdotter 1876. Familjen var inflyttat, men kan ändå sägas komma att ingå i den släkt som brukat gården sedan 1600-talet eftersom dottern Emma Matilda gifte sig med sonen till den tidigare brukaren JP. Andersson. Andreas var den som friköpte Döbla och blev en egen hemmansägare.

1889-1901 Ägare sterbhuset, Inflyttade 1893 Arrendator Johan Anders Nilsson 1863 gm Ida Olivia Andersdotter 1874. Ida Olivia kom från Stenevad.

1901-1902 Johan Albert Johansson 1866 och hustrun Emma Matilda Andreasdotter 1876. Johan Albert var son till förförre brukaren Johan Peter Andersson och Emma Matilda till förre ägaren. 1902 övertar de John Peters föräldragård i Drared. Johan Albert och Emma Matilda var föräldrar till bland annat Astrid Johansson – Astrid i Drared.

1902-1924 Bengt Johansson 1858 och hustrun Johanna Augusta Johansdotter 1863, Bengt född i Brehult, Johanna Augusta från Maa

(Övre) Slättåkra och Kyrkobyn – en gemensam by med två bykärnor

Slättåkranamnet har alltid ansetts vara lättolkat. Det betyder helt enkelt den släta åkern. Efterleden är dock inte helt lättolkad eftersom åker också kan betyda kultplats. Det finns också ett ställe på Slättåkras skog som heter Lunden vilket betyder offerplats. Man kan spekulera i om den mosse som ligger vid Lunden har varit en offermosse. Kyrkobyn är också lättolkat. Det är alltså gårdarna som ligger vid kyrkan.

Genom att det finns två olika namn så kanske det ibland kan uppfattas som att det handlar om två olika byar men så är inte fallet. Längre fanns det 7 gårdar (med flera brukare på varje gård) i Slättåkra. Tre gårdar låg i det som kallades Övre Slättåkra och fyra gårdar runt kyrkan. Två av gårdarna som låg vid kyrkan kallades Kyrkobyn och i slutet av 1800-talet blev det också den officiella fastighetsbeteckningen. Troligen kallades gårdarna och stugorna som låg vid kyrkan redan tidigt för Kyrkobyn även om de officiellt tillhörde och hade ett gemensamt brukande med den stora byn Slättåkra. En av de äldsta anteckningarna från Slättåkra från 1400-talet skriver också Kyrkobys gårde. Så Kyrkobynamnet har varit vedertagit länge.

Hur ska då Slättåkra by och Kyrkobyn definieras idag? Slättåkra är gårdarna i Övre Slättåkra. Kyrkobyn är, Prästgården, Klockargården och Aspelund. Kyrkobyn är bebyggelsen runt kyrkan inklusive den gård som kallas Lydéns. Dvs. det som idag definieras som en småort.

Slättåkra har en intressant utvecklingslinje. Från början var det en storgård som i början av medeltiden delades upp i flera arrendegårdar och det avdelades dessutom mark för en prästgård och en klockargård. När brukandet förändrades under medeltiden och det blev mer vanligt med boskapsskötsel så hamnar gårdarna i utkanten av åkerfältet så att de får nära till utmarken där kreaturen betade. Det är därför gårdarna ligger som de ligger idag. Ska man leta efter en teoretisk första placering av gårdarna så tror jag man ska leta någonstans i mitten av dagens åkrar mellan Kyrkobyn och Övre Slättåkra. Där fanns det tills i mitten av 1800-talet ett ouppodlat stort fält med åkrar på ömse sidor om platsen. Sett ur detta perspektiv är också namnet Slättåkra välvalt. Både storskifteskartan från 1786 och lagaskifteskartan från 1870 visar att uppdelningen av Slättåkra med flera gårdar var mycket tidig. På båda kartorna finns nämligen tydliga spår efter så kallad bandparcellering i åkrarna. Detta var ett indelningsystem som övergavs redan i början av 1200-talet.

Laga skiftet i Slättåkra by

Laga skifte av Slättåkra by inleddes i september 1867. Initiativtagare till skiftet var kammarherre Kuylenskierna på Sperlingsholm som bara året innan köpt Sperlingsholm med alla gårdarna i Slättåkra. För att finansiera det stora köpet hade han bestämt att avveckla stora delar av sitt ägarintresse i Slättåkra socken och redan i slutet av 1866 friköptes den första gården Alarp. Skiftet omfattade egentligen de gårdar som Kuylenskierna ägde men eftersom ägorna var sammanblandade med de tre gårdarna som kyrkan ägde så kom både Slättåkra 3 och 5 att vara med om skiftet. Prästgården (Slättåkra 4) hade redan, sedan storskiftet 1786, sina ägor i ett skifte så de omfattades inte förutom några mindre gränsjusteringar utmed Pukabäcken. Däremot konstaterade man att Slättåkra 3 hade sina ägor på hela 7 olika ställen och måste därmed vara med i skiftet. Ett stort ärende initialt var att utägorna (skogen) till Alarp, Bergstugan och Slättåkragårdarna var gemensam och där beslutade man att gränsen mellan gårdarna skulle dras i ungefärlig linje utmed vägen mellan Knutstigsbron i Slättåkra till Högelid ovanför Stenevad. Tredje mötet blev det dock lite grums mellan herrarna på mötet. Lantmätaren hade nämligen föreslagit att Aspelund skulle tillhöra Slättåkra 7. Där låg torpen Aspelund som av tradition betalade sitt arrende till Klockargården. Klockare Sjölander begärde ersättning för att han förlorade intäkter från

torpet, men detta kom att lösas under mötet. Kyrkobyns två gårdars ägor hade länge brukats gemensamt av två bönder. Laga skiftet behövde alltså samtidigt bestämma vilken av gårdarna som skulle vara Kyrkobyn 1 och vilken som skulle vara kyrkobyn 2. Efter lågkonjunkturen och svälten 1867-1868 så var inte heller gårdarna så lättsålda detta gjorde att man tidigt bestämde sig för att dela upp de gårdarna i mindre stycken och sälja dem. På så sätt gick exempelvis Slättåkra 2 från 2 gårdar till fem gårdar. På Kyrkobyn 2 uppstod 3 nya gårdar varav två redan var befintliga torp Aspelund och Heabacka. Det som kan konstateras är att lagaskiftet orsakade stor omflyttning mellan gårdarna. De gamla familjerna flyttade och nya tog chansen att bli hemmansägare.

Övre Slättåkra

Slättåkra 1 Bengts ca 1150-1870 (Beläget på Slättåkra 3:2)

Placering: N 6301203, E 371149

Slättåkra 1 uppstår som en del av storgården Slättåkra någon gång runt 11-1200-talet när man lägger om brukandet av gården. Vad man kan misstänka är att gårdens tidiga historia hör ihop med Slättåkra 3. Någon gång under medeltiden har gården kommit att delas och bildat två gårdar. Den ena delen skänktes till kyrkan och den andra delen behölls av ägaren till Alarp. Båda gårdarna var på ½ mantal vardera och observera hur de båda gårdarna närmast delar trädgård med varandra.

Slättåkra 1 är också en gård som jag upptäckt att jag har starka släktband till. Faktum är att den Anders Nilsson som nämns 1681 är den förste påvisbare anfadern jag har hittat. Gården tillhörde samma släkt från åtminstone 1680-talet till 1817. Den siste brukaren i släkten fick dock lämna gården och fick ett

tragiskt öde. Vi återfinner honom och hans familj som torpare på Fållestugan men bara under ytterst kort tid då föräldrarna dör och barnen blir fosterbarn runt om i socknen. Mellan 1817 och 1870 fanns det varierande arrendatorer på gården. I samband med att gårdarna i Slättåkra friköps så köps Slättåkra 1 och Kyrkobyn 6 av Magnus Svensson och han slår samman gårdarna till en ny stor gård som läggs på Kyrkobyns marker. Man kan därför säga at gården upphör i samband med Laga skiftet. En liten del av gården kommer dock senare att återuppstå på en annan plats (Se vidare Slättåkra 1:3)

På storskifteskartan från 1786 är Slättåkra 1 Gården D. Observera hur nära Slättåkra 1 och Slättåkra 3 ligger

varandra vilket talar för att de ursprungligen varit en gård som delats.

Nästa karta är lagaskifteskartan 1870 och gården är fortfarande fyrlängad. Utseendet har inte förändrats nämnvärt på ett sekel.

Beskrivning av byggnaderna vid laga skiftet

Manbyggnaden, skifte i stolpar av furu, till viss del panelat och tak av halm. 67 fot lång, 22 fot bred, 7 fot hög samt ryggåsstuga. Inredd till förstuga, ryggåsstuga med spis, kök med bakugn, ett härbärge med källare inunder samt vid änden ett mindre hus inrett till 2 rum. Manbyggnaden ligger alltså på södra sidan av gården närmast parallellt med manhuset på Slättåkra 3.

Västra längan, skifte i stolpar av dels ek och dels furu under halmtak, 34 fot lång, 15 fot bred 6 ½ fot hög innehållande stall, fähus, 2 lador, svinhus och en mindre virkesbod.

Norra längan. Skifte i stolpar av ek och fur under halmtak, 58 fot lång, 19 fot bred, 7 fot hög innehållande loge med 2 sädeslador.

Östra längan dels knuthuggen dels skiften i stolpar under halmtak. 53 fot lång, 16 fot bred, 7 fot hög innehållande fårhus, lada huggebod, 3 portar (knuttrimringen tyder på att det funnits en undantagsstuga i längan)

Brukare av Slättåkra 1

Gården är släktgård från åtminstone 1681 till 1817

1646 Bengt

1681-1712 Niels Andersen eller Nils Andersson. Denne Nils är bland de äldsta kända anfäderna för mig i Slättåkra. Möjligen kan det vara så att Nils är son till den Anders som nämns 1646 i Slättåkra 2.

1713-1748 Sonen Lars Nilsson

1749-1768 Sonen Nils Larsson med hustrun Bengta, barn: Bengta Nilsdotter och Sigrid Nilsdotter, inhyses är fadern Lars Nilsson med hustru.

1772-1786 Per Larsson med hustrun Sigrid Nilsdotter som var dotter till förre brukaren Nils Larsson, inhyses är svärmodern Bengta

1787 – 1811 Bengt Bengtsson d.ä. med hustrun Bengta Nilsdotter. Bengt var troligen son till Bengt Jeppesson i Slättåkra 2 och Bengta var dotter till förförre brukaren Nils Larsson. Barnen Nils Bengtsson, Johannes Bengtsson, Bengt Bengtsson d.y , Pernilla Bengtsdotter, inhyses är svärmodern Bengta Nilsdotter

1812 Bengts änka Bengta Nilsson

1812 - 1817 Sonen Bengt Bengtsson d.y. 1792-1821 och hustrun Johanna Nilsson 1791-1822. Johanna var dotter till Nils Jönsson och Ingegerd Jönsson i Övra Ry senare hälftenbrukare av Alarps säteri. 1814 står Bengt antecknad som beväringsskarl. Bengt och Johanna hade det inte så lätt och fick lämna gården. Ett tag är de inneboende i Krogastugan men sedan tar de upp torpet Fållestugan men bara efter något år dör först Bengt och sedan Johanna.

1818-1830 Jöns Andersson 1773 och hustrun Pernilla Andersdotter 1780-1821 Jöns var son till Anders Jönsson i Kullsbol och Pernilla var dotter till Anders Arvidsson och Anna Johansdotter i Bergstugan. Barn: Anders Jönsson 1803, Anna Jönsson 1806, Hans Jönsson 1809, Johanna Jönsson 1814. Familjen hade tidigare brukat Bergstugan och flyttar till Skårebo 1830,

1830-tal Arvid Larsson 1794 och hustrun Catarina Strömbeck 1793, Med Arvid verkar gården gå in i en fas då den ger liten avkastning eller snarare Slättåkra 1 blir en gård för familjer som är i en fas som är socialt och ekonomiskt nedåtgående. Arvid och Catarina hade tidigare ägt en gård i Kärra och blir nu arrendatorer. Efternamnet Strömbeck avslöjar att Catarina kom från en släkt av ämbetsmän.

1837 -1847 Alexander Jansson 1797 och hustrun Johanna Andersdotter 1802, barnen Anna Lovisa Alexandersdotter 1828, Bengta Alexandersdotter 1830, Sven Johan Alexandersson 1833, Anders Alexandersson 1835, Johannes Alexandersson 1838. Alexander var född i Kålarp 1 och övertog denna gård, som var en av de större i Slättåkra från sin fader. Han är dock tvungen att sälja Kålarp och får bli arrendator på den väsentligt mindre gården i Slättåkra. Även denna familj verkar ha haft det svårt ekonomiskt och 1847 flyttar familjen till Lindstugan i Lindhult och blir torpare.

1847-1866 Börje Bengtsson 1816 och hustrun Johanna Berntsdotter 1819. Johanna var dotter till Bernt Bengtsson i Kyrkobyn. Denna familj kan ju sägas vara motsatsen eftersom Börje var född på torpet Säfthult i Kärra och nu blev arrendator.

1867-1870 Christian Andersson 1824 och hustrun Greta Hansdotter 1821, hade tidigare brukat Bergstugan. 1866 inleddes en turbulent period för Slättåkras gårdar eftersom Sperlingsholm säljs och den nye ägaren meddelar att han har för avsikt att sälja en stor del av gårdarna i Slättåkra. Det är möjligt att Christian och Greta hade ambitionen att friköpa Slättåkra 1 men så blir inte fallet utan 1870 säljs gården till Magnus Svensson på Susegård i Kvibille och familjen flyttar.

1870 Magnus Svensson i Kvibille. I samband med lagaskifte döms gården till utflyttning så blir dock inte fallet utan gården läggs samman med Kyrkobyn och bildar en helt ny gård. En del av gårdens byggnader kanske flyttas till den nya platsen i Kyrkobyn medan andra delar flyttas till ett utskifte för att bli stathus.

Slättåkra 1:3 1876-nutid (Slättåkra 1:3)

Placering: N 6301257, E 371192

Kallas också Kvarntorpet, men från början kallat Stathuset. I samband med lagaskiftet så får den nya storgården Kyrkobyn, som också innefattade hela Slättåkra 1 ett utskifte. Dit flyttas en del av byggnaderna från den tidigare gården. Husen verkar från början ha använts som stathus till Kyrkobyn men det märkliga är att torpet kallas Kvarntorpet. Kanske var det så att de som bodde på torpet skulle sköta den kvarn som fanns i Döblaån på ägarens uppdrag? 1906 friköps torpet och det bildas en liten självständig gård.

1876-1891 Statdräng Bengt Peter Christiansson 1835 och hustrun Neta Eva Niklasdotter 1838

1885-1894 Statdräng Henrik Jönsson 1854 och hustrun Julia Svensdotter 1859. Familjen verkar ha försörjt sig som statare på lite olika ställen i bygden.

1895-1896 Johan Bernhard Augustsson 1862 och hustrun Hilda Augusta Bengtsdotter 1864

1897-1906 Änkan Christina Bengtsdotter 1846. Christina var dotter till Bengt Larsson i Gabelynga

1906-1920 Hemmansägare Johannes Bengtsson 1833 och hustrun Helena Hansdotter 1825. Familjen hade tidigare arrenderat Slättåkra 3. Inhyes var även brodern Andreas Bengtsson 1841. Johannes var son till Bengt Andersson och Ingeborg Nilsdotter i Övra Böke

1920-1924 Dottern Petronella Bengtsson 1860 gm Johannes Nilsson 1855

Slättåkra 2 Andersgård Medeltid-nutid (Slättåkra 2:2)

Slättåkra 2 har ungefär samma historia som Slättåkra 1. Skillnaden är dock att Slättåkra 2 har kommit att bli kvar och har gett upphov till flera gårdar på flera olika platser. Dagens gårdar som vi kallar Mobergs, Kyrkbygård, Fållestugan och Billings har alla sitt ursprung från Slättåkra 2. Gården bildades under tidig medeltid då storgården i Slättåkra lade om sin produktion. Uppdelningen i flera gårdar går att tidsbestämma på cirka 100 år när och har skett någon gång på 1100-talet eller tidigt 1200-tal.

Anledningen till denna ganska exakta tid för anläggandet, trots att det gått nästan 800 år är att fram till skiftet på 1860-talet så var åkerfälten på övre Slättåkra indelade i så kallade bandparceller och det var ett system för indelning av åkrarna som slutade användas i början av 1200-talet.

Från medeltiden till 1860-talet var Slättåkra 2 en så kallad insocknegård till Alarp. Det gör att det inte går att få fram vilka som brukade gården förrän på 1680-talet då även brukare till insocknegårdar antecknas. Vi vet dock genom den första svenska jordeboken från 1646 att brukaren då hette Anders och det är efter honom som gården fått sitt namn. Om det fanns 1 eller 2 brukare vid mitten av 1600-talet vet vi dock inte. Från 1680-talet är gården traditionellt uppdelad mellan 2 brukare som länge bodde på en gemensam gård. Att man bodde tillsammans på en gård, som låg på nuvarande Mobergs plats, varade länge. På kartan från 1786 finns bara en gård men med som det verkar två boningshus. Nästa gång det görs en karta – 1869 så har det dock byggts ytterligare en gård på nuvarande Kvarntorpets plats. En gissning är att detta skett under brukaren Hans Jönssons tid i början av 1800-talet. De två gårdarna fanns kvar tills laga skiftet 1869 och då det samtidigt skedde ett friköp. Den ena gårdsdelen (Mobergs) förblev odelad medan den andra delen kom att delas i 3 olika gårdar.

Slättåkra 2A "Mobergs" (Slättåkra 2:2)

Placering: N 6301262, E 371421

Denna gård som är ½ mantal ligger kvar på den ursprungliga platsen. På den äldsta kartan syns det tydligt att boningshuset delas av två familjer då det område som heter Ki delas i två delar. Troligen är det fråga om en kålhage till gården. I samband med att den andra gården 2B byggs upp i början av 1800-talet flyttas delar av boningshuset och ladugården till den andra gårdens plats. I samband med uppbyggnaden av den andra gården blir den ursprungliga gården trelängad i stället för fyrlängad och det är en form som den sedan har kommit att behålla. I samband med laga skiftet innehades gården av bonden Lars Johan Bengtsson vars släkt hade brukat gården från 1784. Lars Johan väljer dock inte att friköpa gården han brukar utan friköper istället en del av den andra halvan av Slättåkra 2 tillsammans med sin svåger som brukade Stenevad. Köparen till denna gård är herr Carl Fredrik Isberg som tidigare hade brukat

storgården Steninge i Kvibille. Med tanke på Isbergs bakgrund och uppbyggnaden av gården så finns det skäl att tro att Lars Johan Bengtsson och svågern Johan Peter Johansson kom att utnyttja delar av även denna gårds byggnader när de byggde upp sina nya gårdar på nuvarande Kyrkbygård och Fållestugan.

Bilderna är över de två gårdarna i Slättåkra 2 med cirka 80 års mellanrum. Översta bilden visar gårdarna 1786. Gården är fyrhängad och ett långt inhus delas av 2 familjer.

Nästa bild är från 1870. Den ena gården har flyttats till ett nytt ställe och istället för en fyrhängad gårdsplats så är båda gårdarna nu trelängade. Säkerligen är det så att delar av ladugårdsbyggnaderna och delar av inhuset på den ursprungliga gården har flyttats till den nyanlagda gården.

Beskrivning vid lagaskiftet

Manbyggnaden i skifte i stolpar av furu till en del brädklädd 65 fot lång, 20 fot bred, 4 till 7 ½ fot hög inredd till förstuga, ryggåsstuga med spis och bakugn, härbärg med källare, en mindre kammare samt kök med spis och kakelugn. .

Östra längan skifte i stolpar av furu under halmtak, till en del brädfordrat, 71 ½ fot lång, 20 fot bred samt 7 fot hög, innehållande fähus, foderlada, loge 2 sädeslador.

Västra länga, skifte i stolpar av furu under halmtak, 41 fot lång, 20 fot bred 7 fot hög innehållande stall, , fårhus, lada , port, huggbod, en luta på norra gaveln, vedbo i hagen 4 unga fruktträd, åbyggnaderna i gott skick.

Brukare till Slättåkra 2A

Gården var en släktgård från 1748-till 1869 och kan räknas som det igen eftersom nuvarande släkt köpte gården 1901.

1646 Anders

1681 Peder Arvidsen som det antecknas har flyttat till Kvibille

1682 - 1713 Nils Gudmundsson

1714- 1715 Nils Gudmundsson änka

1716-1740 Sven Gudmundsson och dottern Sissela Svensdotter. Med tanke på namnet Gudmund finns det troligen någon form av släktskap med den tidigare Nils Gudmundsson.

1748-1772 Bengt Persson och hustrun Sissa Larsdotter. Det kan vara så att Sissa Larsdotter är densamma som den ovan nämnda Sissa Svensdotter och i så fall så är det en svärson som tagit över gården. Barnen: Gunill Bengtsdotter, Elisabet Bengtsdotter, Anna Bengtsdotter 1754

1784-1801 Nils Arvidsson eller Andersson 1750 och hustru Anna Bengtsdotter 1754 som var dotter till förra brukaren. Barnen: Bengt Nilsson 1781, Sissa Nilsson och Elna Nilsson. Nils är anfader till tre släktgrenar. En sonson tar över en del av Slättåkra 2B och en annan sonson är Johannes Bengtsson Sellergren som är den förste skolläraren i Slättåkra. Dottern Sissa blir anmoder till företagarfamiljen Laurin i Malmö.

1802 - 1854 Åbo Bengt Nilsson 1781-1854 och hustrun Lisebeth eller Elisabeth Persdotter 1783, dotter till Per Persson i Gräsås, hustru 2 Johanna Johansdotter 1793, Barnen Johannes Bengtsson Sellergren 1819, Lars Johan Bengtsson 1832, Petronella Bengtsdotter 1834, Nils Bengtsson 1814, Anders Bengtsson 1838, I undantag bor fadern Nils Andersson eller Arvidsson och hustrun Anna Bengtsdotter samt deras döttrar Sissa Nilsson och Anna Nilsson. Sonen Johannes i det första äktenskapet blir den förste utbildade läraren i socknen och tar sig namnet Sellergren.

1854-1859 Änkan Johanna Johansdotter 1793

1859-1869 Lars Johan Bengtsson 1832-1891 och hustru Johanna Nilsson 1831 dotter till Nils Andersson i Slättåkra 3, barnen Bengt August Larsson 1861 och Johan Peter 1863 Larsson. I samband med laga skiftet så köper Lars Johan, tillsammans med sin svåger en del av granngården Slättåkra 2 B.

1869-1879 Herr Carl Fredrik Isberg 1801-1887. CF Isberg har en intressant bakgrund. Han kom till Halland från Kalmar län och arrenderade länge Steninge gård i Kvibille. Familjen tillhörde en elit i bygden genom att de brukade en av de större gårdarna. I samband med Kuylenstiernas försäljningar så lämnade Isberg Steninge och köpte istället Slättåkra 2. Ekonomin verkar dock ha försämrats och den ene sonen blev torpare i Drared (Isbergs). CF Isberg bor dock kvar på gården fram till sin död 1887. Ett antagande är att nuvarande Kvarntorpet byggs som en undantagsstuga till honom.

1879-1883 Svärsonen Johan Peter Johansson 1846, son till Johannes Petersson i Kärra, och hustru Emma Augusta Isberg 1842. Familjen flyttar till Harplinge 1883.

1883-1887 Lars Severin Jönsson 1846-1887 och hustru Gustava Larsdotter 1852

1887 Änkan Gustava Larsdotter 1852

1888-1891 Nils Peter Bengtsson 1843-1891 och hustrun änkan Gustava Larsdotter 1852. Nils Peter kom från Slättåkra 3 och gifter sig med änkan 1887. Lyckan blir dock inte långvarig för redan 1891 dör Nils Peter och Gustava blir änka för andra gången.

1891-1895 Änkan Gustava Larsdotter 1852.

1894-1899 Bengt Ludvig Svensson 1859, son till Sven Persson i Havsered och hustrun Petronella Charlotta Carlsdotter 1863. Familjen till USA 1899

1900-1924 Bengt Johan Lorentzon 1853 och hustrun Matilda Johansdotter 1862. Bengt Johan var son till Lorentz Andersson och Petronella Persdotter i Dalshult. Matilda var dotter till Johannes Mårtensson och Ingeborg Johansdotter i Kålarp. Här är ett exempel på de nära släktbanden som fanns i Slättåkra by. Matilda var kusin till både Johannes Persson i Fållestugan och Anna Persdotter i granngården.

[Slättåkra 2B 1800-talets första hälft-1869 \(nutid\) \(Beläget på Slättåkra 2:2 senare Slättåkra kyrkby 6:2\)](#)

Placering: N 6301264, E 371411 (ursprunglig placering) N 6301333, E 371414 (utflyttad placering) N 6300664, E 371402 (nuvarande placering)
--

I början av 1800-talet verkar det som att Slättåkra 2 har delats mer permanent och man har byggt en ny gård en bit från den ursprungliga platsen. Trots en kort historia på platsen har gården en mycket intressant byggnadshistoria. Till skillnad från den andra gården på Slättåkra 2 kom gården att delas på flera ägare i samband med friköpen. Den dåvarande brukaren väljer att sluta som jordbrukare och tar istället upp det lilla torpet Svenstorp på ägora. Huvuddelen av gården köps av Lars Johan Bengtsson, som brukade granngården, en svåger till honom köper en del av gården och den tredje delen är ett utskifte som köps av ägaren till Bårarp 1, Torin Håkansson. Om köpet och fördelningen av marken var klar redan innan skiftet innan är oklart men när skiftet var över så fick den ursprungliga gården flyttas och en annan gård uppstår runt nuvarande Fållestugan. Det verkar också som att de två svågerna delade på åtminstone inhuset. 2/3 flyttades till det nuvarande gårdsstället och 1/3 flyttades upp till Fållestugan som ett nytt hus. Så trots att gårdarna bara har funnits på de nuvarande ställena från 1860-talet så finns det byggnadsdelar som säkerligen är från 1700-talet och har flyttats från andra hus. Den så kallade Jeppesson släkten brukade gården länge och har gett upphov till många släktgrenar runt om i Slättåkra.

Beskrivning av byggnaderna vid lagasskiftet

Manhusbyggnad av skifte i stolpar, ek och furu, till en del brädfordrad under halmtak. 45 ½ fot lång, 19 fot bred, 6 ½ fot hög, inrett till förstuga, stuga med spis, härbärgshus med källare inunder, kök med spis och bakugn.

Västra uthuslängan skifte i stolpar, under halmtack, 62 fot lång, 20 fot bred, 7 fot hög.

Log, sädeslador, fähus samt en luta till får och en luta för svinhus.

Östa uthuslängan i skifte i stolpar under halmtak. 39 ½ fot lång, 18 fot bred, 7 fot hög innehållande ställa, foderlada och port

Brukarlängd

Gården är ursprunget till en släkt som kan kallas Jeppesläkten som många ännu idag har anknytning till. Under 3 generationer i början av 1700-talet brukar de gården. Jordeboken från 1645 redovisar bara en bonde per jordeboksgård men det kan mycket väl vara så att Slättåkra 2 redan då var delad mellan flera brukare.

1681-1700 Bengt Jeppesen d ä. och hustrun Kerstin. Denne Bengt var troligen sonson till den Arvid Jeppesen i Döbla som nämns 1646.

1712 - 1749 Sonen Jeppe Bengtsson. Denne Jeppe var fader till Bengt Jeppesson i Slättåkra 2 o Anders Jeppesson i Döbla samt dottern Bengta Jeppesdotter

1750-1768 Sonen Bengt Jeppesson, med sina söner Bengt Bengtsson dä som övertar Slättåkra 1, Christen Bengtsson, och döttrarna Ingrid Bengsdotter och Johanna Bengsdotter.

1772-1791 Jon Arvidsson med döttrarna Bengta Jonsdotter, Ingegerd Jonsdotter och sonen Bengt Jonsson

1792-1830 Åbo Hans Jönsson eller johansson 1759, son till Johan Svensson i Kullsbol, och hustrun Bengta Persdotter 1779. Barnen Anna Hansdotter 1803 och Elna Hansdotter 1795 . dottern Elna var gift med Johannes Andersson i Bergstugan samt Bengta Hansdotter 1798. Bengta var gift med efterträdaren Johannes Persson. På gården bor också Hans Jönssons bror Nils Jönsson eller johansson 1764 och skrivs som krympling ,

1837-1842 Johannes Persson 1812, son till Per Svensson och Helena Arvidsdotter i Slättåkra 3, och hustrun Bengta Hansdotter 1798, dotter till förre brukaren. Familjen flyttar till Kullsbol 1842

1842-1853 Per Olsson 1819 och hustrun Anna Christensdotter 1819, familjen flyttar till Hallen Öinge 1853 och sedermera till Lindhult. Per är alltså anfader till Mattsson släkten i Lindhult och Mossarp.

1854-1867 Sven Andersson 1805, son till Anders Stefansson i Maa och hustrun Anna Petersdotter, dotter till Peter Andersson i Slättåkra 3, Familjen flyttar 1867 till Svenstorp 1867, Slättåkra 2 B

1869-1888 Lars Johan Bengtsson 1832-1891 och hustrun Johanna Nilsson 1831 Barnen Bengt August Larsson 1861, Johan Peter 1863 Larsson. Lars Johan härstammade från grangården Slättåkra 2A och Johanna från Slättåkra 3 men friköper friköper 29/128 mtl Slättåkra 2 1869 och flyttar gården till nuvarande plats. Lars Johan och Johanna är från 1888 i undantag

1888-1924 Sonen Bengt August Larsson 1861 och hustrun Anna Persdotter 1867. Anna var dotter till Per Christensson i Långhult. Mellan denna familj och familjen i Fållestugan fanns alltså täta släktband. Bengt August mamma Johanna var syster till Pernilla i Fållestugan. Anna var syster till Johannes Persson som gifte sig med Pernillas dotter. Anna var också kusin med Matilda Johansdotter i grangården Slättåkra 2A.

Slättåkra 2Bb, "Billings" (Bårarp 1:11)

Placering: N 6301264, E 371411 (ursprunglig placering)
N 6301333, E 371414 (utflyttad placering)
N 6300903, E 370024 (nuvarande placering)

Slättåkra by hade av tradition ett skifte på andra sidan Slissån mot Bårarp till. I samband med laga skiftet kom denna del att tillhöra Slättåkra 2. Området köptes av bonden Torin Håkansson i Bårarp 1 med ambitionen att marken skulle läggas till gården i Bårarp. Så blev dock inte fallet så länge. Torin Håkansson överlåter de båda gårdarna på 1880-talet till sin son Johan August Torinsson. En försämrad ekonomi gör att familjen 1885 är tvungna att sälja Bårarp 1 men man kan behålla skiftet på Slättåkra 2. 1885 byggs nya hus och familjen flyttar dit. Även efter detta fortsätter de ekonomiska problemen och gården säljs snart till en granne även om familjen Torinsson fortfarande bebor gården. Först 1908 kan familjen köpa tillbaka gården och dottern Neta Torin med maken Nils August Billing kan flytta in. Makens efternamn är intressant och det verkar som att han kom från en av de stora prästsläkterna i Lunds och Göteborgs stift. Nils August hade dock valt en annan bana som småbrukare.

1869-1880-tal Torin Håkansson i Bårarp 1

1880-tal – 1885 Johan August Torinsson i Bårarp 1

1885-1893 Johan August Torinsson 1863 Inhyses Husfadern Torin Håkansson 1825-1909 och hustrun Johanna Johansdotter 1831-1907. Johan August åker till Amerika 1893

1893-1908 JP Andersson på Bolet. Inhyses Husfadern Torin Håkansson 1825-1909 gm Johanna Johansdotter 1831-1907. JP Andersson på Bolet var i slutet av 1800-talet mycket välbeställd och hade en hel del av sin förmögenhet i gårdar men också i form av lån till sina grannar.

1908-1924 Nils August Billing 1870 gm Neta Torin 1870

Slättåkra 2Bc, "Fällestugan" (Slättåkra 2:6)

Placering: N 6301264, E 371411 (ursprunglig placering)
N 6301333, E 371414 (utflyttad placering)
N 6302727, E 372378 (nuvarande placering)

I samband med friköpet 1869 så köper torparen Johan Peter Johansson på Stenevad 3/32 mantal Slättåkra 2. Johan Peters fru Christina Nilsson är syster Johanna Nilsson i Slättåkra 2 så det är alltså två svågrar som köper varsin del av gården medan utskiftet vid Bårarp säljs till Torin Håkansson. Om det var planerat att denna del av Slättåkra 2 även skulle legat i Slättåkra by framgår inte av handlingarna. Det kan också vara så att det redan från början var överenskommet att den nya gården skulle läggas på det gamla torpet Fällestugans plats. I samband med att gården delas så flyttas 1/3 av byggnadsbeståndet på den gamla gården upp till Fällestugan. Det nuvarande inhuset innehåller därför rester från hus som legat nere i Slättåkra. Släktförhållandena mellan Slättåkra 2Bb och Slättåkra 2Bc fortsätter även i nästa generation. Fällestugan övertas av en svärson Johannes Persson från Långhult och hans syster Anna Persdotter är gift med Bengt August Larsson. Dessutom bodde en kusin till Johannes – Matilda Johansdotter i Slättåkra 2A.

Johan Peter Johansson var min farfars farmors far.

Brukarlängd

1870-1883 Johan Peter Johansson 1833 och hustrun Christina Nilsson 1825 -1890 dotter Johanna Helena 1863. Inflyttar från Stenevad 1870. Johan Peter och Christina i undantag från 1883.

1883-1922 Svärsonen Johannes Persson 1857 och hustrun Johanna Helena Johansson 1863-1922. Johannes Persson var son till Per Christensson och Svenborg Mårtensdotter i Långhult. Barnen Selma Konstantia Johansson 1884, Johan Paridon Johansson 1885,

1922-1924 Sonen Johan Paridon Johansson 1885 och hustrun Berta Natalia Johansson 1898. Berta var dotter till Emil Johansson och Augusta Johansson i Lindhult. Barnen Bertil 1916, Karl 1919. Familjetraditionen säger att gården innan Johan "Follers" tillträdde såldes till någon utomstående för Johan arbetade på Jutan i Oskarström men att han sedan ändrade sig och bestämde sig för att köpa tillbaka gården. Att gården sålts går dock inte att se i handlingarna.

Slättåkra 3 Ambjörns eller Mensalhemmanet (medeltid-2022) (Slättåkra 3:2)

Placering: N 6301162, E 371134

Slättåkra 3 Ambjörns har en intressant historia. Med tanke på placeringen av gården så bör gårdarna Slättåkra 1 och Slättåkra 3 hört ihop och ägdes av ägarna till Alarp. Någon gång under medeltiden har dock ägaren till Alarp skänkt halva den ursprungliga gården till kyrkan för att den ska vara löneförmån för prästen. I Lunds stifts landebog från 1569 är den betecknad som ad mensa pastoris. På svenska "till prästens bord". Gården betraktades alltså som en löneförstärkning för kyrkoherden i Slättåkra. Gården kallades också för mensalhemmanet länge och det var först på 1940-talet som den friköptes från församlingen. Just det här att den var en löneförstärkning syns också på brukandet. Under långa intervaller så brukas den direkt under prästgården. I slutet av 1600-talet bor också som det skrivs cappelanen där- dvs. pastoratets komminister bor i huset. Trots att gården länge var arrendatorsgård så har brukandet varit i relativt få släkter sedan 1600 talet. Längst brukade ättlingarna till Arvid Hansson gården – den var då i samma släkt från 1787-till 1879 och sedan återkom slakten mellan 1912 och 1937 då genom Arvid Hanssons barnbarnsbarnbarn. Jag är också släkt med Arvid Hansson. Han är min farfars farmors mormors far. Husen som revs 2022 var mycket gamla. Större delen av gården var från 1700-talets mitt. Det gamla inhuset var också ett exempel på hur man byggt om äldre så kallade ryggåstugor genom att riva mittdelen och höja upp den delen till samma höjd som häbbaren. Med tanke på den konstruktionen talar det för att delar av inhuset hade delar som var byggda redan under 1740-talet. Idag är allt borta och detta trots en kulturminnesmärkning i kommunens byggnadsvårdsprogram. Det visar inte minst vilken svaghet som finns i lagstiftningen.

Mensalhemmanet är markerat med E på storskifteskartan. Gården hade samma uppbyggnad och låg på samma ställe till 2021. Troligen var flera av husen densamma 1786 som vid rivningen 2021. Åtminstone inhuset var detsamma. En jämförelse mellan måttangivelserna på storskifteskartan 1786 och kartorna innan rivningen visar på samma mått på huset. En gissning är att gården har återuppförts efter att ha varit öde under en lång tid runt 1740. Det var alltså en nära 300 årig byggnad som revs 2021. Observera också hur nära gården ligger till Slättåkra 1.

Beskrivning vid laga skiftet

Manbyggnaden, skiften i stolpar 57 ½ fot lång, 18 fot bred 8 fot hög inredd till ryggåsstuga med spis och bakugn, 2 härbärgshus med förstuga samt källare under det ena.

Västra längan, skifte i stolpar av furu under halmtak. 38 fot lång, 17 ½ fot bred, 6 fot hög innehållande stalla, foderlada och huggebod,

Östra längan, skifte i stolpar av furu under halmtak 47 fot lång, 18 fot bred, 7 fot hög innehållande fähus, lada, 2 svinhus, vedbod och port

Södra längan, skifte i stolpar av ek och furu under halmtak. 72 fot lång, 20 ½ fot bred, 7 fot hög innehållande loge med 2 sädeslador, fähus med foderlador

5 frukträd.

Brukarlängd

1645 Ambjörn

1661-1663 Nils Ambjörnsson, helt sannolikt son till Ambjörn som brukade gården 1646.

1673- 1675 Sammanlagt med Prästgården , i papperen står det "cappelanen bebor" Det är alltså Slättåkras komminister som bor på stället, men brukandet sker direkt under prästgården, vem som var cappelant vid tillfället är oklart men flera av kyrkoherde Hjorts söner tjänstgjorde som hjälppräster under denna tid.

1676-1679 Sammanlagt med "degnens" (klockargården)

1681-1696 Nils Joensen med fru

1697 Nils Joensens änka

1700 Bebos av Jöns Nilsson, son till Nils Joensen/Jönsson. Marken brukas under prästgården

1712-1715 Öde, marken brukas under prästgården. Med stor sannolikhet bor Jöns Nilsson kvar.

1716-1717 Jöns Nilsson brukar. Runt 1715 verkar Jöns ha flyttat till Möllestugan men brukar marken på Slättåkra 3.

1719 Öde, brukas av Jöns Nilsson i Möllestugan.

1720-1740 Öde, brukas under prästgården

1748-1856 Johan Bengtsson m hustru, dottern Elna johansdotter,

1757 Johan Bengtssons änka

1757-1786 Per Mårtensson och hustrun Katarina Johansdotter, Katarina var dotter till tidigare brukaren Johan Bengtsson. Barn: Jöns Persson, Anders Persson, Mårten Persson, Pernilla Persdotter, Johanna Persdotter. Svärmodern antecknas som inhyses.

1787 – 1807 Arvid Hansson och hustrun 2 Karin Bengtsdotter 1756, Barnen: Helena Arvidsdotter 1793 , Bengta Arvidsdotter, Johanna Arvidsdotter. År 1787 är det antecknat att Per Mårtenssons änka Katarina Johansdotter är inhyses och 1800 den "utgamla" fadern inhyses.

1808-1810 Arrendator Melker Rhodin som är son till prästen Lars Rhodin. Familjen Arvid Hansson bor dock fortfarande kvar på gården. Melker Rhodin tar 1810 över arrendet på prästgården och Arvid återvänder som arrendator.

1810 Arvid Hansson och hustrun Karin Bengtsdotter 1756, dotter Bengta Arvidsdotter.

1811-1819 Per Svensson 1788-1819 gift med Helena Arvidsdotter 1793. Helena är dotter till tidigare brukaren Arvid Hansson. Barnen Johannes Persson 1812 och Anna Persdotter. Pers tillträde verkar dock ha skett lite annorlunda än genom äktenskap. 1811 blir det en ny arrendator Per Svensson men Arvids dotter Helena arbetar som piga på gården och i undantag sitter Arvid Hansson gm Karin Bengtsdotter 1756. Men redan 1812 gifter sig Per Svensson med Helena Arvidsdotter. Lyckan varar inte länge för redan 1819 dör Per och in på gården flyttar drängen Nils Andersson från Möllestugan.

1820 Nils Andersson med fästmön Helena Arvidsdotter 1793 med änkan Karin Bengtsdotter 1756 som inhyses. Nils var son till Anders Nilsson i Möllestugan.

1821-1845 Nils Andersson 1781 med hustrun Helena Arvidsdotter 1793-1863 barnen: Johannes Persson 1812, Anna Persdotter 1815, Peter Nilsson 1820, Bengt Nilsson 1823, Christina Nilsdotter 1825, Anders Nilsson 1828, Johanna Nilsdotter 1831. Dottern Christina Nilsdotter gifter sig med Johan Peter Johansson i Stenevad och Johanna Nilsdotter med Lars Johan Bengtsson Slättåkra 2. Dottern Anna Persdotter gifter sig med Sven Andersson i Slättåkra 2.

1845-1886 Sonen Peter Nilsson 1820 med hustrun Neta Andersdotter 1829-1893. barnen Albertina Petersdotter 1861, Hedda Josefina Petersdotter 1865, Neta Sofia Petersdotter 1867, Johanna Petersdotter 1870. 1871 är även brodern Bengt Nilsson 1823-1871 med hustrun Anna Britta

Abrahamsdotter 1843 medbrukare av gården. Men 1871 dör Bengt Nilsson och änkan flyttar till Svenstorp.

1886-1888 Nils Peter Bengtsson 1843 från Övraböke. 1886 lämnar släkten gården efter nästan 100 år och det blir Nils Peter från Övraböke som tar över arrendet.

1887-1906 Brodern Johannes Bengtsson 1833 och hustrun Helena Hansdotter 1825

1906-1910 Brodern Andreas Bengtsson 1841, dock arrendator bara till 1908. Det är alltså tre bröder som efter varandra har arrendet. Någon av dessa arrendatorer ska ha gått i konkurs eftersom det uppstår en diskussion om torpet Anderstorp som ligger på Mensalhemmanets marker. Torparen där var i konflikt med prästen i socknen och prästen försökte i samband med skiftet av arrendator göra sig av med Anderstorps torpare men lyckas inte.

1908-1921 Arrendator från 1908 Henning Bengtsson 1858 och hustrun Josefina Bengtsdotter 1858

1921-1924 Karl Albert Johansson 1876 och hustrun Selma Konstantia Johansson 1884. Karl Albert var son till Johannes Lorentson i Egornaslätt och således syskonbarn till Bengt Johan Lorentzson i Slättåkra 2. Selma var dotter till Johannes Persson i Fållestugan, dvs. barnbarnsbarn till Nils Andersson 1781. Familjen lämnar arrendet på 1930-talet då man tar över den lilla gården Flathult på Egornaslätts och Nedre Höghults marker.

Prästgården och Klockargården

Slättåkra 4 Prästgården Vikingatid-nutid (Slättåkra 4:11)

Första placering: N 6299827, E 370979
Göran Hjorts prästgård: N 6299851, E 371013
Gamla Prästgården: N 6299860, E 371050
Nya Prästgården: N 6299852, E 371036
Ladugårdshuset: N 6299776, E 371012

Området runt kyrkan och prästgården är en av Slättåkras mest intressanta platser och har bland de längsta kontinuiteterna av bebyggelse som finns i socknen. Gårdens framväxt är till viss del teoretiskt men bygger på mer dokumenterade bebyggelseutvecklingar i Skåne och Halland. Vid utgrävningarna för ny VA-ledning utmed den så kallade Aspevägen hittades bebyggelsrester från stenålder, bronsålder och järnålder. Bebyggelsen har sedan kommit att flyttas upp mot nuvarande Alstorpsområdet där resterna efter ett järnåldersgravfält finns. Brukandet var vid denna tid koncentrerat så det är stor sannolikhet att det fanns en stor hövdingagård i Slättåkraområdet. Någon gång under början av vikingatiden (åtminstone innan kristnandet) så har denna storgård kommit att flyttas till nuvarande prästgården. Att det skett innan kristnandet går att se på grund av att det finns några få förkristna gravar i prästgårdsparken. Vikingahövdingen som bodde på Slättåkra blev kristen och då byggde han en gårdskyrka på gården. Denna kyrka var inte för omgivningen utan enbart för hövdingens familj. Från början var detta en träkyrka men under 1100-talet blev det modernt att bygga en stenkyrka och så skedde också på gården i Slättåkra. Det är möjligt att kyrkan varit en riktig stormannakyrka med ett speciellt torn med läktare för godsherrn. Det talas nämligen om i anteckningar på 1600-talet att västgaveln murades om då och att denna var gjord i tegel – till skillnad från resten av kyrkan som är i gråsten. På 1100-talet ändrades också brukandet. I stället för att ha en stor gård som sköttes av trälar så delades åkermarken upp i flera mindre arrendegårdar. Åkermarken indelades i så kallade bandparceller. Huvudgården som fortfarande hade mer åkermark än arrendegårdarna fick sina åkrar mer avskilda och lättbrukade. Detta system kallas ornum. I samband med detta skifte av jordbrukandet så bildas gårdarna i Kyrkobyn och Övre Slättåkra.

Det kan vara så att storgården i Slättåkra hade intressen av den stora järnhantering som fanns i de halländska skogsbygderna – två platser indikerar att så är fallet. På Lydén's gårde finns idag en svag fördjupning som förr hette Domardalen. På de äldre kartorna syns tydligt att detta är en rest av en äldre väg som gått från Knutstigsbron vid Övre Slättåkra till platsen som kallades Riddarholmen. Det kan vara så att på 1200-talet så användes Domardalen som en järnbärväg och Riddarholmen var en enkel borganläggning för att kontrollera järnhanteringen. Domardalen i sig kan man fundera på – är det möjligtvis så att denna plats är en gammal tingsplats för Halmstads härad?

Vid 1200-talets slut ändrar sig landskapet igen. Det blir modernt att lämna över kyrkan till allmänheten och en så kallad socken bildas. För godsherrn var det smart eftersom han slapp att ansvara för hela underhållet av en kyrka. I stället för en präst avlönad av godsherrn anställdes en kyrkoherde som försörjdes av socknen och denne behövde en plats att försörja sig på. Följden blev att storgården flyttade några kilometer från den gamla platsen. Ibland var det så att man tog med sig byggnadsmaterial från den gamla platsen när man byggde upp den nya storgården. Så finns det exempel på ifrån Skåne och möjligtvis indikationer på i Slättåkra. Fanns det ett borgherretorn vid kyrkan så revs det ned och flyttades med till den nya platsen – Alarp. Resterande del av den gamla huvudgården blev skänkt till kyrkan som en prästgård.

Godsherrens engagemang för kyrkan upphörde dock inte. Det finns tydliga tecken på att det tidigt gjorts donationer i form av gårdar som Slättåkra 3, Klockargården, Harabol men också enskilda åkrar har skänkts till kyrkan. Exempelvis är nuvarande skoltomten en sådan donation. Det var från början en äng i Lya som skänkts till kyrkan. Undan för undan flyttades den för att till slut hamna som skoltomt inne i Slättåkra.

Prästgården har alltså haft sockenpräster sedan 1200-talet men om de medeltida prästerna vet vi inte. Slättåkra verkar dock ha varit ett attraktivt pastorat som karriärsugna präster avslutade sin karriär på. Vi ser detta tex. under det sena 1500-talet då flera präster som tidigare varit lärare vid Halmstads latinskola blir präster här. Prästen var lika mycket storbonde som kyrkoherde fram tills 1891. På prästgården fanns det drängar och pigor men också tjänstefolk som jobbad inomhus. Dessutom bodde det oftast släktingar till prästen och hjälppräster. Det gör att i redovisningen görs bara en förteckning över kyrkoherden och hans fru.

Kartan från 1786 eftersom den visar hur välbyggd dåtidens prästgård var. På ena sidan bäcken låg ladugårdsbyggnaderna vilket de gör än idag. På andra sidan själva prästgården. Kartan är intressant eftersom den visar att den uppfattning som funnits tidigare om att den prästgård som brann 1947 var från 1600-talet inte stämmer. Prästgården som brann 1947 låg i det område som är betecknat som nr 56

på kartan. Detta är betecknat som en svinahage på kartan. Huset som ligger där är alltså ett svinhus och inte en huvudbyggnad till en prästgård. Snarare är den dåvarande prästgården den byggnad som ligger i trädgården som är betecknat med A. Det innebär att den prästgård som var från 1600-talet låg på nuvarande prästgårdsbyggnadens plats. På 1790-talet byggs en ny prästgård och det är den som brinner ned 1947.

Det betyder dock inte att det fortfarande finns spår efter äldre byggnader på platsen. Efter stormen Gudrun så föll ett antal träd i prästgårdsparken och i samband med röjningen gjordes det en mycket tanklös återställning i och med att man djupplöjde upp hela området. I samband med plöjningen kom det upp keramikrester på glaserad keramik som tidsmässigt kunde dateras till 1600-tal, det plöjdes också fram flintarester och stenbumlingar. En tanklös åtgärd från Svenska kyrkan förstörde en av Slättåkras äldsta bosättningar. Eftersom mycket talar för att kyrkan ursprungligen är byggd som en gårdskyrka så finns de äldsta byggnadsresterna mellan kyrkans absid och nuvarande prästgårdsbyggnaden. Vid infarten till nuvarande servicehuset finns också resterna efter en hög. Om det är en gravhög eller ett ugnsröse kan man fundera på.

Kyrkoherdar och boställsinnehavare

Som sagt att vara kyrkoherde var lika mycket att vara storjordbrukare. Slättåkra pastorat var också attraktivt och det syns inte minst genom de ständigt återkommande ”konserveringar” som har gjorts. Dvs. en tillträdande kyrkoherde har gift sig med prästänkan eller någon dotter till förre kyrkoherden. Det gör att det finns många släktskapsband mellan de olika prästerna som verkat i bygden. Några medeltida präster har inte dykt upp utan den äldsta anteckningen om en präst i Slättåkra är från 1550-talet. Det innebär inte att det inte funnits kyrkoherdar tidigare – med stor sannolikhet har det funnits präster i Slättåkra sedan åtminstone 1100-talet.

Runt 1557 Herr Thor Sörensen.

Runt 1564 Herr Olof som tidigare varit rektor för latinskolan i Halmstad.

1617-1665 Kyrkoherde Jacob Hjort 1590-1675 och hans hustru Anna Nilsson. Paret sägs ha haft 14 barn varav den äldste tog över som kyrkoherde efter sin far. Observera den extremt långa ämbetsperioden han sägs ha haft. Fram till restaureringen på 1870-talet fanns det en stor tavla – ett epitafium – som hängde i koret. Den sades då vara så murken att den föll isär och gick inte att reparera. Klart är nog att Jacob Hjort och hans fru är begravda någonstans i koret på kyrkan.

1665-1697 Kyrkoherde Göran Hjort Cervin gift med 1. Margareta Jacobsson och 2 Thala Machum, dotter till borgmästaren i Halmstad Fredrik Albrektsson Machum. Prästfrun Thala var alltså uppväxt i det hus kallas Kirsten Muncks hus på Storgatan i Halmstad och som var byggt av hennes far efter stadsbranden 1619. Göran var son till företrädaren. Enligt anteckningar så brann Görans välbyggda prästgård ned någon gång under hans ämbetsperiod. Uppgiften om att den prästgård som brann ned 1947 härstammade från hans tid stämmer dock inte. På kartan från 1786 ligger Görans prästgårdsbyggnad ungefär där dagens prästgård ligger. Intressant är att prästgården antecknas som välbyggd och det är kanske inte så märkligt. Familjen Machum var under 1600-talet en av de mest inflytelserika och rika släkterna i Halmstad. Noterbart är också att familjen Cervin har kommit att fortsätta sitt prästkall in i våra dagar och stora delar av släkten Cervin har sin härstamning från Jacob och Göran i Slättåkra.

1700-1710 Olaus Otterdahl Gothoburgensis 1653-1710 och hans hustru Maria Starkera 1646-1720. Ett dåtida omdöme var att han var en lärd man med härliga predikningar. Med dagens mått torde det innebära att han var långrandig och höll sövande långa predikningar. Familjen Otterdahl är en ursprunglig Göteborgsfamilj som tagit sitt namn från berget Otterhällan.

1712-1722 Kyrkoherde Olaus Margius 1680-1722 och hans hustru Märta Halgerus Otterdahl. Olaus gifte sig alltså med en dotter till den förra kyrkoherden, men verkar tidigare ha varit gift med ett barnbarn till Göran Hjort Cervin så han gjorde alltså en dubbel konservering.

1724-1740 Kyrkoherde Mikael Bökman 1698-1744 och hans hustru Märta Halgerus Otterdahl. Mikael Bökman gifte sig med företrädarens änka. Mikael Bökman kom från en prästsläkt och hade en svägerska som var mor till frihetstidens verkliga superkändis nämligen Olof von Dahlin som kallas det svenska språkets fader. Så kanske Slättåkra under denna tid hade superkändisbesök från Stockholm lite då och då.

1748-1753 Kyrkoherde Anders Strömsten 1696-1752 och hans hustru Chatarina Lachonia 1713-1791. Anders var son till en mjölnare på Slottsmöllan i Halmstad medans hans hustru kom från en välkänd prästsläkt som hade släktband till de tidigare prästerna i Slättåkra så även här var det fråga om en konservering. Tydligt var det lite si och så med familjens privatekonomi för 1754 när Chatarina flyttar till prästänkesätet i Kvibille är beskrivs hon som alldeles utblottad efter att ha fått betala alla gäldenärerna. Det verkar som att den senare kyrkoherden Lars Rhodin var kusinbarn till Chatarina Lachonia.

1754-1784 Prosten Peter Olof Rodhe och hans hustru Elsa Dorotea Walke. Familjen Rodhe kom att prägla Slättåkra socken under lång tid framöver- långt efter Peter Olofs ämbets-tid. Fortfarande påminns vi om Peter Olof Rodhe genom att det var han som drev igenom att det nuvarande kyrktornet skulle byggas. Familjen Rodhe kom även att bli stora ägare i socknen genom att de köpte ett stort antal gårdar av det så kallade Schegellska godset. Dessa gårdar ägdes av familjen långt in på 1800-talet och långt efter att familjen lämnat Slättåkra. Peter Olofs ättlingar har gjort sig bemärkta på många olika sätt – inte minst inom det pedagogiska området. Det finns flera professorer, en utbildningsminister, konstnärer och arkitekter, en Dramatenchef ja tom en fröken Sverige och ett NBA-proffs i släktrådet.

1784-1810 Kontraktsposten och doktor Lars Rhodin 1745-1810 och hustrun Anna Chatarina (Christina) Rystedt 1756-1821, Detta var ytterligare en kreativ och företagsam kyrkoherde. Bara 2 år efter sitt tillträde begär han att prästgårdens marker ska storskiftas ut från Slättåkra bys övriga marker. Någon gång på 1790-talet bygger han dessutom en ny prästgårdsbyggnad (det är denna byggnad som brinner ned 1947). Han blir riksdagsman och bevisar ett antal riksdagar. 1810 avlider han och gården arrenderas då under det så kallade nådeåret av sonen Herr Melker Rhodin. Prostinnan Christina hade en intressant bakgrund. Hennes morfar var nämligen Christian Gathenhielm som var bror och kumpan till den kände kaparen Lars Gathenhielm (Lasse i Gatan).

1811-1812 Arrendator Herr Johan Melker Rhodin 1783-1845. Detta var en son till Lars Rhodin.

1811-1813 Rhodins änka

1814-1839 Prosten Carl Mjöberg 1763 och hustru Anna Laurentia Rhodin 1794 och hustru 2 Johanna Jacobina Charlotta (Jacuette) Rhodin 1791. Carl Mjöberg gjorde även han en så kallad konservering. Han kom alltså att gifta sig med först den ena dottern till förre kyrkoherden och sedan den andre. En anledning till att Slättåkra pastorat var så attraktivt var kyrkoherdarna inte behövde försörja de tidigare prästernas änkor eftersom det fanns ett mycket väl tilltaget prästänkesäte i Kvibille Stomgård. Denna gård var nästan lika stor som prästgårdens egna marker. En av de äldsta gravstenarna på kyrkogården är efter Carl Mjöberg. Även han kom att få kända litterära ättelägg. En dotter gifte sig med prästen Ström i Breared och de i sin tur blev morföräldrar till en av de stora politikerna och författarna i början av 1900-talet Fredrik Ström. Idag kanske mest känd för den idag lite inkorrekta romanen "Folket i Simlångsdalen" men under sin krafts dagar känd som socialist, kommunist, rabulist men som i slutet av sitt liv återigen blev en god socialdemokrat och slutade sin politiska bana som Stadsfullmäktiges ordförande i Stockholms stad.

1854-1865 Kyrkoherde Peter Varenus 1796 och hustrun Agnes Sandgren 1814. Varenus vars släkt härstammade från Vare utanför Varberg beskrivs som en saktmodig själ och det märktes till exempel genom att skolväsendets ordnade kom att dröja. Det var tex först 1868 som den första skolbyggnaden invigdes. Hans ättlingar har varit desto mer företagsamma. En sondotter gifte sig med en viss Ruben

Rausing. Tetra Paks grundare och sönerna Gad och Hans Rausing, som ibland räknades som världens rikaste personer, är alltså barnbarnsbarn till Peter Varenius. Peter Varenius och Agnes Sandgren är begravda i en imponerande tumba belägen på södra sidan av kyrkan. Tyvärr är graven rejält förfallen.

1865-1868 Kyrkoherde J P Lundgren och hustrun Magdalena Leffler. Lundgren var bara kyrkoherde i tre år i Slättåkra. Hustrun Maria Magdalena Leffler kom från den välkända Göteborgsfamiljen och som producerat allt från världskända matematiker (Gösta Mittag-Leffler) till Radiopratare (Josefine Craaford f. Leffler)

1869-1891 Kyrkoherde Johannes Bastholm och hustrun Ingeborg Lagerholm. Under Bastholms tid renoverades kyrkan. Trycket på att bygga en ny kyrka var hårt men Slättåkraborna stod emot. En ganska hårdhänt renovering gjorde dock att vår medeltida kyrka överlevde. För att spara pengar lät man prästfruns syster måla en ny altartavla. Wilhelmina Lagerholm var i och för sig utbildad konstnär men den altartavla hon gjorde till Slättåkra kan inte räknas in i den högre skalan av konstnärlig kvalitet. Tavlan är en replik av Thorvaldsens kristusgestalt och saknar helt egna konstnärlig verkshöjd. Som kuriosita i ett tornmuseum har den dock sitt värde. I samband med att Bastholm gick i pension beslutades det att skilja på kyrkoherdetjänsten och lantbruket och från 1891 arrenderades jordbruksfastigheten ut.

1891-1905 V E Friedlander och hustrun Ulla Nibelius. Friedlander var en sann schartauan i den absolut strängaste skolan. Han försökte bland annat utan framgång bekämpa den framväxande arbetarrörelsen i Oskarström. Han hamnade dessutom i konflikt med en torpare under mensalhemmanet och så fortsatte det. Tiden i Slättåkra präglades alltså mycket av konflikter. 1905 blev han kyrkoherde i Årstad och med åren sägs det att han fick en allt mer liberal syn på mänskligheten.

1905-1927 Daniel Varenius 1851 och hustrun Christina Callmer. Daniel var född i Slättåkra som son till förra kyrkoherden Peter Varenius.

Efter Varenius tid kom kyrkoherde Hederström gift med Ellen Uddgren. Ellen har nog den mest intressanta och fascinerande släkthistorien någonsin i Slättåkra men det är en annan historia.

Slättåkra prästgård – arrendatorsbostaden (Slättåkra 4:12)

Gamla placeringen: N 6299806, E 371080

Nuvarande placering: N 6299774, E 371046

Tyvärr är kartorna över prästgården lite otydliga men på häradsekonomska kartan så verkar det som att arrendatorsbostaden och den stuga som kallades

Ryktarstugan ligger samlade ungefär där dagens maskinhall ligger. Ryktarstugan finns även på den ekonomiska kartan från 1960-talet.

Arrendatorsbostaden och Ryktarstugan inritat på en modern karta.

Den första arrendatorn tillträdde 1891 men han bodde inte på prästgården utan på sin gård i Ry. Med stor sannolikhet uppfördes huset som statarbostad på 1870-talet och ett kort tag så kallades huset för Marieberg. Från 1895 blir det dock arrendatorsbostad. I samband med att stathuset omvandlas till arrendatorbostad byggs ett nytt stathus – det som blir Ryktarstugan.

1870-tal-1881 Statare Johannes Andersson 1833 och hustrun Petronella Christiansdotter 1841

1881-1884 Statare Christian Niklas Hallsten 1836 och hustrun Johanna Augusta Svensdotter 1848

1883-1885 Johan August Johansson 1843 och hustrun Carolina Maria Olsdotter 1852

1884-1885 Anders Peter Johansson 1836 och hustrun Gustava Israelsdotter 1840

Huset verkar därefter ha varit någon form av drängstuga till prästgården men i samband med att gården arrenderas ut bestämmer man sig för att sälja huset på ofri grund. Lite märkligt kan tyckas eftersom huset behövdes som stathus – i stället väljer kyrkan att bygga ett nytt stathus – Ryktarstugan.

1894-1895 Husägarinnan Anna-Greta Wadst 1855-1895

1894-1895 Systerdotter Anna Beata Östergren 1877

1891-1895 arrenderas gården av August Vetterlund i Ry. August var en riktigt ambitiös jordbrukare. Han var född under mycket små omständigheter på torpet Bolken i Bårarp. Sedan blir han jordbrukare i Ry och arrenderar efter ett tag prästgården upptill. 1895 lämnar han Slättåkra och blir arrendator och sedan ägare på den stora gården Vaggarp i Getinge.

1896-1917 Peter Torstensson 1867 och hustrun Anna Persdotter 1872 var född i Skåne och var också en entreprenör. Under hans tid flyttades det lilla mejeri som funnits hos Lydéns i Kyrkobyn till ett nytt litet mejeri som låg ungefär där nuvarande bastun ligger idag. När Peter blir arrendator så behövs det en arrendatorsbostad och pastoratet köper då tillbaka det hus som Anna-Greta Wadst köpt bara några år tidigare. Det man kan konstatera är att för att vara arrendatorsbostad till en av de större prästgårdsegendomarna i Halland så var arrendatorsbostaden av mycket påver kvalitet.

1917-1920 Johan Edvard Bengtsson 1880 och hustrun Signe Charlotta Johanna Arvidsson 1892

1920-1922 Sven Gottfrid Petersson 1894 och hustrun Nancy Emilia Larsson 1893. Arrendator 1920-1922

1922-1924 Johan Artur Larsson 1891 bror till Nancy Emilia Larsson.

Slättåkra 5 Klockargården, medeltid-nutid. (Slättåkra 5:25)

Placering: N 6300000, E 371063

Slättåkra 5 tillhörde socknen och var avsatt som löneförmån för den så kallade degnen eller klockaren. Denne var i första hand inte jordbrukare utan var en kyrkans alltiallo, oftast med någon form av utbildning. Klockaren skulle sköta psalmsången och klockringningen men också ge undervisning i läsning och ibland skrivning. Den svenske klockarens roll i lokalsamhället i att skapa den kanske mest välutbildade befolkningen i Europa i början av 1700-talet ska inte underskattas. Klockaryrket gick ibland också i arv – vilket vi ser exempel på i Slättåkra och det skapades så kallade klockarsläkter – likt det fanns prästsläkter där yrket gick från far till son över generationer. Oftast var det också så att den förste klockaren i slakten var son till en präst som i stället för att utbilda sig valde att tjänstgöra som klockare.

Klockaretjänsterna tillkom i de gamla svenska landskapen i slutet av 1500-talet och i början av 1600-talet. I de gamla danska landskapen skulle det dröja längre och det är först sedan Halland blivit svenskt som begreppet klockare dyker upp. Den danska motsvarigheten kallades Degne och hade ungefär samma roll som den svenske klockaren. En skillnad fanns dock och det var att oftast var inte degnen stationär i en socken utan ofta var kopplad till en latinskola och avkastningen från degnestället i socknen var kopplat till latinskolan.

Likt prästgården och Slättåkra 3 är Klockargården ett resultat av en donation från Alarps godsherre under medeltiden. Det lilla mantalet och storleken på gården talar för att den är avskild från någon annan gård i närheten. En gissning är att Kyrkobyn nr 7 och Klockargården varit en gård en gång i tiden.

På 1786 års karta har Klockargården beteckningen B. Gården består av 2 långa längor.

Beskrivning vid lagaskiftet 1869

Boningshuset av timmer i knut och dels stolpar, brädfodrat och rödmålat under halmtak med bräder till ryggnig. 71 fot långt, 19 ½ fot brett och 7 ½ fot högt. Innehåller 10 rum och mindre förstuga. Stuga med spis och kakelugn, sängkammare med kakelugn, kontor med kakelugn, sal. Alla dessa rum tapetserade, en garderob. Kök med bakugn, brygghus med spis och

murad järngryta. Spiskammare och drängkammare, grundmurad källare under köket.

Södra ladugårdslänga, skifte i stolpar, brädfodrad och rödmålad, halm och sticketäckt, 88 fot lång, 16 ½ fot bred 6 ½ fot hög inredd till spannmålsbod med källare inunder, grundmurad, huggebod, loge av plank. 2 sädeslador, fähus, foderlada, samt en luta på västra ändan till fårhus

Östra ladugårdslängan av skifte i stolpar, brädfodrad och rödmålad på stenfot. under halmtak, 54 fot lång, 15 fot bred samt 6 fot hög inredd till stall, foderlada, 2 vagnslider, svinhus samt avträde

En mindre länga av virke, brädfodrad och rödmåla under halmtak 12 fot lång, 16 fot bre och 7 fot hög inredd till vedbod. 16 fruktträd och brunn i hagen. Byggnaderna i dels gott skick och dels i försvarligt skick.

Jämför man kartorna så syns det att Klockargården helt har nybyggts mellan 1786 och 1870. Dessa byggnader finns kvar fram tills gården brann ned på 1920-talet och den helt nybyggdes.

Brukarlängd

1689-1697 Klockare Erik Jonsson

1700-1740 Klockare Jöns Eskilsson Boklöf

1748-1762 Klockare Jeremias Gylling

1763-1795 Henrik (Gudmund) Lysell med hustru, sonen Johan, dotter Sanna, dotter Nylena. 1763 gör en idag välkänd släkt entré i Slättåkra. Henrik Lysell var en typisk klockare. Han var en yngre son till prästen Lyselius i Dalstorps socken. Släkten hade i generationer varit präster och härstammade ursprungligen från Ljushult i Södra Älvsborg (det är därifrån efternamnet kommer). På Henriks släktgren fanns åtskilliga präster och prästdöttrar i Södra Älvsborg, Ljushult, Sexdrega, Dalstorp och Tranemo. Att släkten passade till klockare är faktiskt antecknat i beskrivningar om släkten. Den sägs nämligen ha absolut gehör och det syns långt fram i tiden. Till exempel så var ju Rudolf Lysell en välkänd speleman under det tidigare 1900-talet.

1796-1841 Sonen Johan Lysell 1768-1849 och hustrun Kerstin Hallberg 1781-1847. Barnen Simon Niklas 1813, Samuel Peter 1822, Jacobina Dorotea 1815, Kajsa 1818 dotter Helena, Catharina, Johanna, svärmor Bengta. Johan Lysell är antecknad som ogift fram till 1801 men i början av 1800-talet ingår han äktenskap med dottern i granngården – Kerstin Hallberg.

1841-1849 Organistvikarie Simon Niklas Lysell 1813 och hustrun Greta Jönsdotter 1812 barnen Johan Henrik 1841 och Carolina Severina 1842. Även den tredje generationen Lysell kommer att ett kort tag vara klockare i socknen. Av någon anledning så blir dock inte Simon Niklas utsedd till ordinarie klockare och familjen flyttar till Björketorp, som var ett torp vid Mossarp, 1849. Familjen Lysell återkommer dock till Klockargårdens marker som brukare av torpet Aspelund.

1849-1853 Vikarier

1853-1900 Klockare Emanuel Sjölander 1824-1900 och hustrun Marina Tingström 1836-1886 och barnen Olof Albert, 1859, Olof Emil 1871, Emma Matilda 1858, Anna Therisia 1865, Maria Josefina 1867, Armida Eurofysyne 1869, Carl Rudolf 1874. Återigen etablerar sig en släkt från Södra Älvsborg i socknen. Emanuel Sjölander var född i Sjötofta socken. I Slättåkra kommer han att gifta sig med Marina Tingström som var dotter till patron Tingström på Alarp. Åtminstone en son fortsätter i faderns fotspår och blir lärare och klockare i Kvibille. Klockartjänsten i Slättåkra övertas senare av svärsonen folkskolläraren Mårten Ahlström.

1890-tal - 1901 Marken arrenderas av Peter Arvidsson i Kyrkobyn. Under 1890-talet arrenderar Sjölander ut marken till Klockargården till grannen.

1901-1912 Arrendator Anders Peter Petersson 1853 och hustrun Anna Christina Johansdotter 1852. I samband med Emanuel Sjölanders bortgång så beslutas det att klockarbostället ska göras om till en vanlig arrendegård eftersom klockartjänsten har förenats med skollärartjänsten som Mårten Alström har. Man kan dock säga att klockarsläkterna efterträds av en smedsläkt. Anders Peter kom nämligen från stället Lugnet i Kubbebol som hade anlagts som en smedja en gång i tiden. Det står inte antecknat att Anders Peter var smed – men det var däremot hans son August som kom att ta över arrendet.

1912-1924 Sonen smeden August Sigfrid Andersson 1885 och hustrun Eva Natalia Andersson 1892. August uppför den nuvarande Smedjan i byn. Eva Natalia hette egentligen Sandberg i efternamn och var dotter till socknens barnmorska som bodde på Alstorp 1.

Kyrkobyn (Slättåkra 6 och 7 – Senare Kyrkobyn 1 och 2) (Beläget på Slättåkra 10:1 och Slättåkra 5:22)

Kyrkobyn eller som det egentligen är en del av Slättåkra by har en intressant historia. Den storgård som troligen fanns vid nuvarande prästgården delades upp någon gång under 1200-talet och bildade flera mindre arrendegårdar som fortsatte att ägas av Alarps säteris ägare fram till 1860-talet. Det var på 1200-talet som både gårdarna i övre Slättåkra uppstod men också gårdarna i nuvarande kyrkobyn. De två insocknegårdarna i Kyrkobyn (Slättåkra 6 och 7) hade länge sammanblandade ägo det gör att länge så beskrevs det som att brukarna bodde på Slättåkra 6 och att Slättåkra 7 brukades upptill. Längre fanns det alltså två brukningsenheter i Kyrkobyn som brukade både Slättåkra 6 och 7. Först på 1800-talet så bestämdes det att Kyrkobyn 6 var gården som låg på nuvarande Gräsåsvägen och Slättåkra 7 var gården som låg nere vid nuvarande tennisplanen. Eftersom brukandet har varit så sammanblandat så görs det en gemensam redovisning av brukarna av Kyrkobyns gårdar.

Gård 6A (övre gården)		Gård 7A (Nedre gården)
1646 Olof eller Oluf		1646 Lars
		1681 Ifvar Olufssen, med stor sannolikhet flyttar han över till Gård 6A 1682
1682-1691 Ifvar Olufsen, troligen son till Olof 1646)	Gård 6B 1682-1683 Joen Joensen gm Görel , Är antagligen den förste brukaren av Möllestugan (bosatta i övre gården)	1682-1683 Hans Mårtensson, bosatta i nedre gården
1692 Oläsligt namn	1684 - 1692 Per Jeppesson gm Gunill (bosatta i den övre gården)	1684-1697 Pål Börjesson
	1695 Änkan Gunill (bosatta i övre gården	
1696-1700 Anders Olofsson, eventuellt son till Olof 1646	1696-1700 Per Persson (son till Per Jeppesson) (bosatta i den övre gården)	1700 Komministern Nils. Gården var alltså ett kort tag i början av 1700-talet prästgård då komministerbostället flyttades över till Lindhult.
1712-1724 Nils Krook, efternamnet talar för att Nils kom från en gammal prästsläkt. Eventuellt är det så att han har släktskap med adelsätten Gyllenkrok. Med tanke på efternamnet så kan det också vara så att den cappelän Nils som nämns i den andra gården är densamma som Nils Krook.	1712-1725 Joen Bengtsson m dottern Tala Jonsdotter (bosatta i de övre gården)	1712-1719 Bengt Jeppesson, tidigare brukare av Slättåkra 2 som överläts åt sonen
		1720-1721 Nils Eriksson
		1722-1725 Nils Larsson

1725 -1740 Nils Persson 1		
	1726 -1740 Nils Persson 2 (bosatta i den övre gården under ett femtontal år bor det alltså två med namnet Nils Persson i den Övre gården.	1726-1732 Per Larsson 1736-1740 Hans Persson, kan möjligen vara son till tidigare brukaren Per Larsson 1748-1772 Brukas under Kyrkobyn 6. Arrendatorn av halva nr 6 flyttar nu till de tidigare husen på nr 7 (nedre gården)
1748 -1759 Joen Persson	1748 - 1766 Jöns Jönsson (bosatta i nedre gården)	
1760 - 1762 Joen Perssons änka		
1763 -1772 Anders Nilsson, Han var troligen son till Nils Larsson på Slättåkra 1	1767-1768 Sven Bengtsson? (bosatta i nedre gården)	
	1772 Nils Nilsson bosatta i nedre gården	
1784 Herrskapet brukar	1784-1800 Jöns Nilsson med barnen Christian Jönsson, Lars Jönsson, Stefan Jönsson, Per Jönsson (bosatta i nedre gården)	1784-1786 Herrskapet brukar
1785 - 1802 Lars Hallberg sonen Bengt Hallberg, Anna Hallberg, Anders Hallberg, Lars hade tidigare varit inspektor på Alarp		1786-1867 Brukas under Kyrkobyn 6
	Jöns Nilsson	
	Gård Ab 1791 - 1798 Anders Nilsson, sonen Nils Andersson. troligen samma som Möllestugan Denne Anders Nilsson kan mycket väl vara samma Anders Nilsson som brukade gården 1763-1772 (bosatta i övre gården)	Jöns Nilsson
	1799- 1803 Sonen Nils Andersson med hustru. Nils Nils hade alltså varit gift en gång tidigare innan han gifte sig med änkan på Slättåkra 3 som han sedan tog över 1819. Bosatt i övre gården.	1801-1813 Sonen Christian eller Christen Jönsson och hustrun Kerstin , sonen Bengt Christensson, dotter Johanna Christensdotter, föräldrarna (bosatta i nedre gården)
1803 - 1808 Per Svensson	1803-1812 Elias	
1809 -1811 Per Svenssons änka och sonen Sven Persson	Petersson gm Svenborg, Dotter Benedikta	

	Eliasdatter Petronella Eliasdatter (bosatta i övre gården)	
1812 - 1821 Jöns Persson 1788-1822 och hustrun Bengta Johansdotter 1774-1822 brukar även ¼ Kyrkobyn 7		1815 - 1830 Bernt Bengtsson 1780 och hustrun Cecilia Persdotter 1782 brukar även ¼ Kyrkobyn 7 (bosatta i nedre gården), barnen Märta Berntsdatter 1811, Petronella Berntsdatter 1813, Bengt Berntsson 1816, Johanna Berntsdatter 1817 (bosatta på nedre gården)
	1819-1820 Även Bengt Nilsson och hustrun Elisabet , (bostatta i övre gården.	
1827- 1830 Bengt Andersson 1802 och hustrun Sissa Persdotter 1808. Bengt var troligen son till Anders Bengtsson och Ingeborg Davidsdotter på Bolet och Sissa dotter till Per Jönsson och Lisebet Bengtsson på Spiltås, Ry.		
1837-1867 Johan Peter Börjesson 1810 gm Petronella Berntsdatter 1813. Johan Peter var son till Börje Bengtsson och Cecilia Andersdotter i Mared och Petronella var dotter till Bernt Bengtsson i Slättåkra 6B		1830-tal Brukas av Håkan Andersson i Bårarp. 1839-1841 Håkan Andersson 1784 och hustrun Petronella Hansdotter 1789 Barnen: Anders Håkansson 1812, Anna Håkansson 1820, Gustaf Håkansson 1823, Torin Håkansson 1825, Christina Håkansson 1830, Niklas Håkansson 1834, Inflyttade från Bårarp, bosatta på nedre gården. Håkan var son till Anders Torsson och Gunill Håkansson i Bårarp. Sonen Torin Håkansson kommer sedan att äga en gård i Bårarp 1 och köper 1870 in en del av Slättåkra 2 där familjen sedan kommer att bosätta sig (Billings). Gustaf Håkansson arrenderade på 1860-talet en gård i Lya och friköper en del av Reastorp 2 1867 och flyttar dit.
		1840-tal-1865 Carl Johan Andersson 1831 och hustrun Anna Håkansson 1820 (bosatta i nedre gården). Carl Johan var son till Anders Christensson och Anna Jönsdotter i Döbla. Anna var dotter till förra brukaren Håkan Andersson. Familjen flyttar till Skogsgårde 1865 och övertar arrendet där. 1865-1866 Abraham Mårtensson 1836 gm Agneta Johansdotter 1834 Familjen inflyttar från Skrea 1865, men flyttar redan 1866 (bosatta i nedre gården) 1867 Jöns Svensson 1824 gm Beata Andersdotter 1828 Inflyttar 1867, skrivs sedan på socknens slut

(bosatta i nedre gården)			
1870-1880 Ägare 1870-tal Magnus Svensson i Kvibille, Gården sköts av statare.	1868½ Arvid Petersson i Mossarp, bosatta på gården Arbetskarl Peter Elias Holm 1843	1868 Heabacka .Se den gården	1868 Aspelund Se den gården
	1870-tal-1916 Peter Arvidsson 1843 och hustrun Anna Maria Andersdotter 1842-1918.		
1880-1884 Magnus Svensson 1826-1880 gm Johanna Persdotter 1817. Magnus var son till Sven Mårtensson och Nilla Andersdotter i Kullagård och Johanna var dotter till Per Persson och Ingegerd Jönsdotter i Gabelynga.			
	1884-1904 Änkan Johanna Persdotter 1817 (bosatt i Kvibille)	1916-1924 Sonen Anders Alfred Arvisson 1884 gm Sigrid Elida Johansdotter 1883	
1904-1924 Bengt August Jönsson Lydén 1864 gm Kristina Torstensson 1880. Bengt August kom från en släkt med mycket gamla anor i bygden. Hans farfarsfar Frenne Jonsson kom från Mared, sonen Anders Frennesson brukade först Härbråstugan och sedan Bergstugan. Fadern Jöns Andersson hade ett tag brukat en gård i Lya och det är därifrån namnet Lydén kommer ifrån.			

Kyrkoby 6 Olof eller Övre gården medeltid-1870 (Slättåkra 10:1)

Placering: N 6300047, E 370919

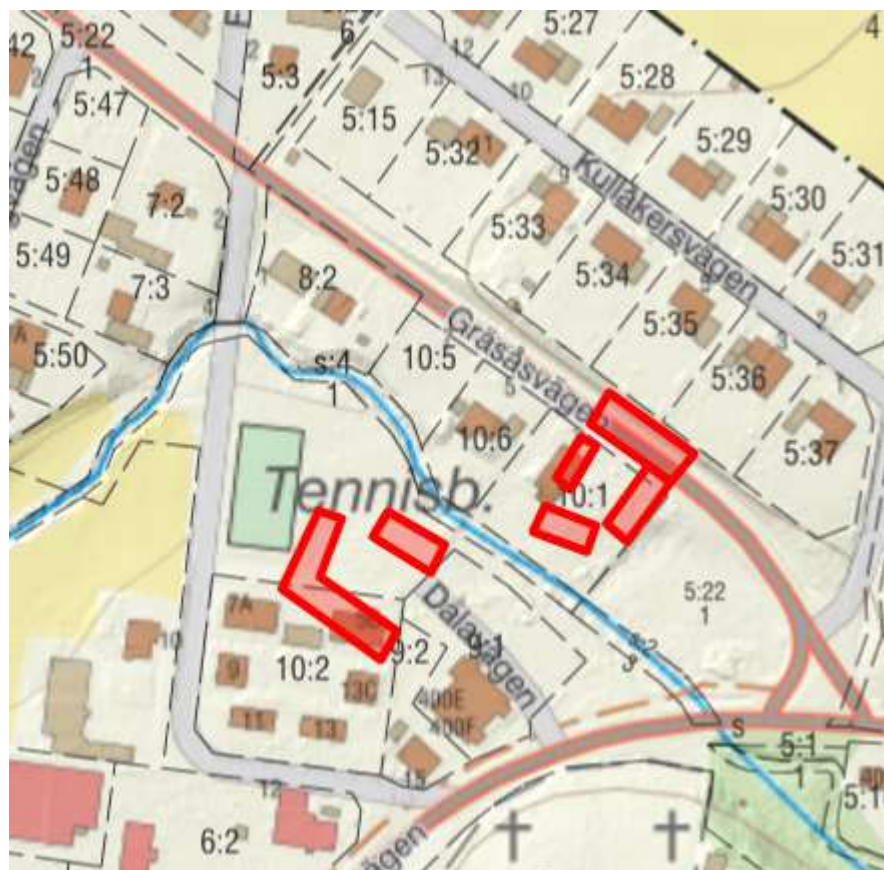
I slutet av 1600-talet bodde det två familjer på den övre gården. När sedan Slättåkra 7 läggs samman med Slättåkra 6 så flyttar den ena familjen ned till den nedre gården.

I samband med friköpen på runt 1870 så är tanken att det ska bildas flera mindre gårdar av Kyrkoby 6. Så blir dock inte fallet utan hela gården köps av Magnus Svensson på Lilla Susegård i Kvibille.

Kartbilderna visar de två gårdarna i Kyrkobyn med cirka 80 års mellanrum. Första bilden är från 1786. Gården är fyrlängad. Så är också fallet 80 år senare. Placeringen är lite udda. I samband med att

nuvarande Gräsåsvägen så kunde man tror att man grävde ned sluttningen mot Pukabäcken men så är alltså inte fallet. Det fanns redan tidigare en brant som förstärktes när Gräsåsvägen byggdes. Med tanke på placeringen så måste gården legat precis nedanför branten.

Insatt på en modern karta visar på gårdslägena. Nuvarande Slättåkra 10:1 är alltså den ursprungliga placeringen på den övre gården – alltså den gård som numera kallas Lydéns.

Beskrivning vid lagaskifte 1869 Övre Gården

Boningshus uppförd i skifte i stolpar och dels knutbyggt, till en del brädfodrat, på stenfot, täckt av halm. 53 ½ fot långt, 19 fot brett samt 8 fot högt, inrett till förstuga, kök med spis, en tapetserad kammare med spis, ett härbärge med källare inunder, en ryggåstuga med bakugn, brädklädd.

En manhusbyggnad av timmer, brädfodrad under halmtak, 21 fot lång, 16 fot bred och 7 fot hög på stenfot, inredd till förstuga, stuga med spis samt kök med bakugn. Denna stuga verkar till och från fungerat som undantagsstugan till Slättåkra 6 och 7.

Västra ladugårdslägna av skifte i stolpar under halmtak på stenfot. 18 ½ fot lång, 17 fot bred och 6 fot hög, innehållande stall, foderlada och vagnsport.

Norra uthuslängan av skifte i stolpar på stenfot under halmtak 83 fot lång, 18 fot bred samt 7 fot hög. Innehållande fähus, foderlada, lada med golv, 2 sädeslador samt vagnsport. En luta vid gaveln 6 fot lång till torvhus

Uthuslänga av skifte i stolpar, på stenfot under halmtak 24 fot lång, 16 fot bred, 7 fot hög innehållande fähus, foderlada, lada samt en luta intill. I hagen 25 fruktträd. Källare i avskilt läge. Byggnaderna i försvarligt skick.

Kyrkobyn nr 7, Lars, Nedre gården 1600-tal-1960-tal (beläget på Slättåkra 5:22 och 10:2)

Placering: N 6300017, E 370868 (Nedre gården)
N 6300047, E 370919 (Nuvarande hus)

Den här gårdens historia är ovanligt komplicerad eftersom det som vi idag tänker på Kyrkobyn nr 7 under långa tider betraktades som en gård som brukades under kyrkobyn nr 6. Först i samband med laga skiftet och det efterföljande friköpet så blev gården återigen en självständig gård och husen kallades Kyrkobyn nr 7.

Beskrivning av byggnaderna vid lagaskiftet 1867

Boningshuset i skifte i stolpar, brädfodrat på stenfot under halmtak. 54 fot långt, 20 fot bred samt 8 fot högt. Inrett till förstuga, stuga med spis och kakelugn, tapetserad. Kök med spis och bakugn, 1 härbärge tapetserat, 2 rum på västra ändan tapetserade med spis och källare intill byggnaden på norra ändan av grästen, 18 fot lång, 20 fot bred under halmtak.

Södra ladugårdslängan av skifte i stolpar under halmtak, 92 fot lång, 18 fot bred, 7 fot hög, innehållande fähus, foderlada, loge 2 sädeslador, vagnsport och vedbod.

Västra uthuslängan av skifte i stolpar under halmtak, 37 ½ fot lång 15 fot ½ bred, 6 fot hög innehållande stall, foderlada och 2 vagnslider.

I hagen 5 fruktträd. Husen är i gott skick

Friköpen och laga skiftet skapar helt nya gårdar i Kyrkobyn

I slutet av 1860-talet bestämmer den nye ägaren till Sperlingsholm att gårdarna i Slättåkra ska säljas av. Kyrkobyn och Övre Slättåkra är 2 byar som helt omstruktureras i samband med utförsäljningen. Av de

fyra gårdar som fanns innan friköpet bildas det nu 8 gårdar i varierande storlek. Lagaskiftet visar också att ambitionen var att bilda ännu fler gårdar så att det sammanlagda antalet skulle blivit hela 12 stycken. Dessutom undantogs ett stort skogsskifte i Biskopstorps skog. Nu blev det dock inte så. Hela Slättåkra 1 och Kyrkobyn 6 (sammanlagt 1 ½ mantal) köps istället av Magnus Svensson på Lilla Susegård i Kvibille och han bildar istället en så kallad plattgård – dvs. en större jordbruksfastighet som drivs med hjälp av statare. Den nya gården uppförs på ett helt nytt ställe. Torpen Aspelund och Heabacka bildar nya gårdar och den nedre gården i Kyrkobyn (som räknats som Slättåkra 6) får nu bli hus för den nya gården på Slättåkra 7.

Kyrkobyn 1 Lydéns 1870-nutid (Slättåkra 1:10)

Placering: N 6300434, E 370781

Slättåkra 1 och 6 bildar nu denna nya storgård som anläggs där den ligger i dag, dvs. det är den gård som idag kallas Lydéns. En del av husen flyttas säkert från den övre gården i kyrkobyn och från Slättåkra 1. Den nya gården bedrivs som ett företag med hjälp av statare och det finns ett mindre mejeri på gården.

Det inhus som byggs först ligger dock inte där det nuvarande huset ligger utan längre norrut utmed den väg som gick till Havseredsvägen.

Ägarlängd till Kyrkobyn 1 och Slättåkra 1.

1870-1880 Magnus Svensson 1826-1880 och hustrun Johanna Persdotter 1817. Magnus var son till Sven Mårtensson och Nilla Andersdotter i Kullagård, Maa, Johanna var troligen dotter till Per Persson och Ingegerd Jönsdotter i Gabelynga.

Magnus Svensson verkar varit en entreprenör som samlade på sig en väsentlig förmögenhet. I samband med friköpen på 1860-talet så köper han både Lilla Susegård och Brynestorp i Kvibille och bildar där ett mindre gods. Bara något år senare gör han samma sak i hemsöcken när han bildar nuvarande Lydéns. I familjen fanns det två söner och det fanns nog en tanke att sönerna skulle överta två lika stora gårdar. Familjen var först bosatta i Kvibille men flyttar i slutet av 1870-talet till Slättåkra.

1880-1904 Änkan Johanna Persdotter 1817. Johanna fortsätter om än i mindre skala att köpa till mark. 1898 köper hon till exempel ett mindre skogsskifte på Kärra 2 som hon äger några år innan det säljs till en granne.

1880 dör Magnus och ambitionen var nog att de bägge sönerna skulle ta över varsin storgård. Så blir dock inte fallet utan gårdarna kommer att ägas av änkan Johanna. Efter Magnus död flyttar Johanna tillbaka till Kvibille där hon bor tillsammans med bröderna på Lilla Susegård. 1904 säljs gården i Kyrkobyn. Större delen säljs till Bengt August Jönsson. Skogskiftena i Biskopstorps skog som tillhörde både Kyrkobyn och Brynestorp säljs till Domänverket.

1904-1924 Bengt August Jönsson Lydén 1864 och hustrun Kristina Torstensson 1880. Bengt August kom från en släkt med mycket gamla anor i bygden. Hans farfarsfar Frenne Jonsson kom från Mared, sonen Anders Frennesson brukade först Härbråstugan och sedan Bergstugan. Fadern Jöns Andersson hade ett tag brukat en gård i Lya och det är därifrån namnet Lydén kommer ifrån. Kristina var dotter till Peter Torstensson som arrenderade prästgården.

¼ Kyrkobyn 2 (medeltid) 1870-1960-tal (Slättåkra 5:22, Slättåkra 10:1 och 10:2)

Placering: N 6300016, E 370865

I samband med friköpet 1868 så köper Arvid Petersson i Mossarp ¼ mantal av Slättåkra 7:s marker. I köpet ingår också husen till nedre gården i Kyrkobyn. Arvid gör köpet som en planering för att en av hans söner ska ta över gården och så sker också på 1870-talet. Gården hade ett centralt läge i Slättåkra och i början av 1900-talet sker den första avstyckningen då lägenheten Elfdalen styckas av och där byggs ett mejeri och handelslokal. När Slättåkra som bostadsort växer så sker också flera avstyckningar från gården. På 1960-talet slås den samman med en gård i övre Slättåkra och gårdscentrum flyttas då dit. Fastighetsbeteckningen tas dock över av den nybildade fastigheten. I samband med att ladugårdsbyggnaderna brinner på 1960-talet styckas inhuset av och säljs, andra delar säljs till kommunen. En tomt behålls dock och är fortfarande i familjen Arvidssons ägo. För att ytterligare öka på förvirringen och sammanblandningen mellan de två gårdarna som legat i Kyrkobyn så ligger det inhus som byggdes för Kyrkobyn 2 (Arvidssons) på 1920-talet på samma plats som den ursprungliga gården Kyrkobyn 1 låg!

Ägarlängd

1868 Arvid Petersson i Mossarp, bosatt på gården är Arbetskarl Peter Elias Holm 1843

1870-tal-1916 Sonen Peter Arvidsson 1843 med hustrun Anna Maria Andersdotter 1842-1918 dotter till Anders Christensson och Anna-Brita Jönsdotter i Döbla.

1916-1924 Sonen Anders Alfred Arvisson 1884 och hustrun Sigrid Elida Johansdotter 1883

3/32 kyrkobyn 2, Heabacka eller Gamla ålderdomshemmet 1870-nutid (Slättåkra kyrkby 2:10)

Första placering: N 6300121, E 371908

Nuvarande placering: N 6300106, E 371746

Runt torpet Heabacka sker en avstyckning och en mindre gård bildas av torpet. Gårdens historia som torp återfinns längre fram.

Ägarlängd.

1868-1869 förre torparen på stället Carl Johan Petersson (Christiansson) 1824 och hustrun Ingegerd Nilsson 1817 Carl Johan var son till torparen på Aspelund. Möjligen var det så att familjen i och med friköpet spände bågen lite väl högt för redan 1869 säljs gården och familjen flyttar till Holm.

1870-1891. Johan Peter Svensson 1834 och hustrun Pernilla Bengtsdotter 1827. Pernilla är dotter till Bengt Andersson i Wadstorp och familjen hade tidigare brukat det torpet. 1870 går flyttlasset till den egna gården i Slättåkra. Johan Peter blir den förste postiljonen i Slättåkra. 1891 säljer han gården i Kyrkobyn eftersom han köpt en väsentligt större gård i Brandshult.

1891-1902 Johannes Jönsson 1831 gm Anna Christina Christiansdotter 1835. Familjen hade tidigare brukat Möllestugan. Efter bara något år går familjen i konkurs och gården säljs till kommunen. Familjen stannar dock kvar som arrendatorer tills 1902.

1896-1960-tal Slättåkra kommun och Johannes Jönsson är arrendator till 1902. Försörjningshemmet uppfördes på en ny gårdsplats 1897 och troligen revs de gamla byggnaderna till torpet/gården efter 1902.

5/32 mtl Kyrkobyn 2 Aspelund 1870-1920-tal (Beläget på Slättåkra Kyrkby 2:4)

Placering: N 6300299, E 372268

Torparen på Aspelund tar också möjligheten att bli hemmansägare och torpet Aspelund styckas av och bildar en självständig gård.

Ägarlängd

1868-1879 förre torparen Simon Niklas Lysell 1813-1879 och hustrun Greta Petersdotter 1812 – 1893

Simon Niklas var son till klockare Johan Lysell och hade själv varit vikarierande klockare ett tag. 1848 lämnar han tjänsten och bor först på torpet Björketorp på Mossarp och sedan tar han över torpet Aspelund. 1866 tar han också över torpet Aspelund 1 och 1870 så friköper han torpet som nu bildar en självständig gård som heter 5/32 mantal. Slättåkra 7

1874-1910 Sonen Frans Peter Lysell 1845 inflyttar 1874. Släktens kyrkliga anknytning kommer att fortsätta genom att Frans Peter 1910 tillträder tjänsten som kyrkoväktare och flyttar till Furulund på prästgården.

1910 Gården säljs till grannen J E Arvidsson i Mossarp

1912-1920 Inhyses Neta Bengtsdotter 1835 , bodde tidigare i Kyrkobyn 1. Neta var dotter till Bengt Jönsson och Petronella Larsdotter i Mossarp. Det innebär att hon var moster till J.E Arvidsson som ägde gården.

Torp och stugor på Slättåkra och Kyrkobyns inägor

Torpen och stugorna på inägor har mycket olika historia. Det äldsta torpet – Möllestugan anlades redan i slutet av 1600-talet och blev till slut en mindre arrendegård under prästgården. Andra stugor verkar ha anlagts av hantverkare, varit undantagsstugor eller för stackare som hade det fattigt.

Möllestugan 1600-tal-1891 (Beläget på Bårarp 1:10 och Slättåkra 4:1)

Placering: N 6299211, E 370759

Har också kallats Åsastugan eller Tiggastugan. Detta torp eller om man kanske hellre skulle kalla det en mindre arrendegård under prästgården är det äldsta torpet i Slättåkra och hade anor tillbaka till 1600-talet när det lades ned i slutet av 1800-talet. I viss mån kan det nutida Ljungbergsdal sägas vara en efterträdare. Torpet hade relativt stora marker som också var ganska välarronderade för att uttrycka sig

med moderna termer så när den prästgården ska arrenderas ut 1891 så beslutas det att markerna ska ingå i prästgårdsarrendet. Husen på platsen rivs en kort tid därefter.

På kartan från 1786 syns det välbyggda torpet som har relativt mycket areal. En orientering på kartan är att infarten från Kvibillevägen till husen på Ljungbergsdal ligger på samma ställe idag. Den gamla vägen till Möllestugan hade dock ett sydligare läge än dagens väg.

Brukarlängd

1687 - 1695 Joen Joensson och hustrun Görel. Familjen verkar tidigare ha brukat Kyrkobyn nr 6 men väljer i slutet av 1680-talet att bygga upp ett torp som kallades Åsastugan. Det kan också vara så att den första bebyggelsen bara är en stuga som först under 1700-talet blir ett välbyggt torp.

1696 -1697 Änkan Görel

1700 Anders Bengtsson, Torpet kallades nu Tiggurstugan, vilket tyder på att det inte var ett fullt utvecklat torp vid det tillfället.

1712 - 1727 Jöns Nilsson. Jöns bodde på Slättåkra 3 1717-1718 men flyttar sedan tillbaka till Möllestugan. Jöns Nilsson verkar vara den förste som verkligen brukade Möllestugan som ett torp. Under en kort period bodde han på Slättåkra 3 som arrendator men återkom efter bara något år till Möllestugan som torpare.

1727 - 1749 Anders Larsson, det kan vara så att denne Anders också var skräddare och 1749 så lämnar han torpet och flyttar in i det som kallas stugan vid Möllestugan för att vara skräddare på heltid.

1749-1768 Erik Eriksson, med hustru Karin och dottern Karin Eriksson

1772 Änkan Karin med dotter, med stor sannolikhet är det Erik Eriksson änka med dottern som bor där.

1770-tal -1784 Anders Nilsson, han hade tidigare brukat Kyrkoby 6, brukar ett tag Möllestugan, men blir sedan återigen brukare av Slättåkra 6.

1785-1787 Brukas under prästgården. Torpet är alltså öde

1788 Erland Nilsson

1790 - 1809 Sven Jönsson 1746 och hustrun Svenborg Arvidsdotter 1741 sonen Jöns Svensson

1810 - 1820 sonen Jöns Svensson, fadern Sven Jönsson och hustrun Svenborg Arvidsdotter

1819-1821 Fadern Sven Jönsson 1746 och hustrun Svenborg Arvidsdotter 1741

1820-tal-1827 Christian Jönsson 1788 och hustrun Elna Nilsdotter 1792. På 1820-talet kommer det en ny torpare Christian Jönsson. Christian avlider efter bara något år och änkan tar över torpet.

1827-1830 Änkan Elna Nilsdotter 1792

1830- 1865 Christian Jönsson 2 1809-1868 och hustrun änkan Elna Nilsdotter 1792-1846 och hustrun 2 Elna Andersdotter 1805 dottern Anna Christina 1835. Elna Nilsdotter kom alltså att gifta sig med två stycken Christian Jönsson. I det andra äktenskapet var det också en ordentlig ålderskillnad mellan makarna - hela 17 år. Christian var son till Jöns Svensson och Pernilla Samuelsdotter i Övre Ry. Elna Nilsdotter dör 1846 och då gifter sig Christian om sig med ytterligare en Elna, som dock är lite mer jämnårig med honom än första frun. Frun i andra äktenskapet Elna Andersdotter var dotter till Anders Bengtsson och Ingeborg Davidsdotter på Bolet.

1868-1891 Johannes Jönsson 1831 och hustrun Anna Christina Christiansdotter 1835. Anna Christina var dotter till förre torparen Christian Jönsson. barnen Johan August 1861, Carl Albert 1870, Emma Charlotta 1872, Otto Alfred 1875, Nils Peter 1878. Johannes Jönsson var son till Jöns Nilsson och Ella Larsdotter i Lya. Familjen flyttar till Kyrkoby (gamla ålderdomshemmet) och blir hemmansägare 1891. Troligen är det så att familjen blir uppsagda som torpare 1891 eftersom prästgården vid denna tid ska arrenderas ut. Den nye arrendatorn av Prästgården är ambitiös och ville säkert ha större arealer att bruka. Följden blir att Johannes och Anna Christina tar chansen och blir hemmansägare och lämnar Möllestugan. I och med att de lämnar arrendet så rivs husen och Slättåkras äldsta torp upphör därmed.

Kyrkobyns undantag 1700-tal till 1860-tal (Beläget på Slättåkra 1:10)

Kyrkobyn hade från mitten av 1700-talet ett undantag som senare kom att kallas Brostugan. Från början av 1800-talet så blir det i stället en av de äldre inhusen på den övre gården (Slättåkra 6) som används som undantag. Boende i Brostugan redovisas under Brostugan .

Boende på Kyrkobyns undantag

1726 Nils Larsson inhyses Kyrkobyn 7, tidigare brukare kyrkobyn 7 (nedre gården)

1767 Inhyses änkan Gunill

1767 Inhyses Jöns Nilsson

1766 Inhyses Håkan och Pernilla

1816 Inhyses Nanne Jönsson gm Elisabet

1830-1838 Jöns Andersson 1763-1838

1837-1867 Bernt Bengtsson 1780 gm Cecilia Persdotter 1782-1860, hade tidigare brukat gården Kyrkobyn 1 (Slättåkra 6)

1850-tal Håkan Andersson 1784-1854 gm Petronella Hansdotter 1789 (hade tidigare brukat gården Kyrkobyn 1 (Slättåkra 6)

1854-1865 änkan Petronella Hansdotter 1789

Brostugan, Krogastugan, Krokastugan 1780-tal-1827 (Beläget på Slättåkra 5:22)

Placering: N 6299980, E 370946

Brostugan, som i vissa sammanhang också kallades Krogastugan, låg som namnet säger vid bron över Pukabäcken mitt inne i Slättåkra. Tillnamnet Krogastugan förvånar inte eftersom den hade ett så pass centralt läge på vägen mellan Kvibille och Drared och dessutom låg nära kyrkan om någon ville stärka sig före eller efter kyrkibesöket. Ursprungligen verkar det som att det var uppfört som ett undantag till Kyrkobyn 7.

Bosatta i Brostugan

1785-1786 Inhyses Johanna

1801 Svärföräldrarna till Christen Jönsson i Slättåkra 6, svärfadern hette Sven i förnamn

1805-1806 Anders Nilsson, troligen tidigare brukare av Kyrkobyn

1805-1806 Ingegerd Andersdotter

1805-1807 Olena Andersdotter

1806 Sockenskomakaren Börje

1806 Håkan Månsson tidigare sockenskomakare och bosatt vid Möllestugan och sedan vid stugan på prästgården.

1806-1812 Pernilla Nilsson, en änka som vi lär anledning att komma tillbaka till.

1809-1821 Jöns Nilsson gm Lisebet Carlsdotter 1756 Jöns var far till Christen Jönsson i Kyrkobyn 6 och hade tidigare brukat gården, dottern Anna Jönsdotter

1813 Extra Rotebåtsman Carl Balk gm Anna

1815-1820 Inhyses Peter Hansson gm Pernilla

1813-1820 Inhyses Änkan Bengta Persdotter m dotter Anna, änka efter Hans Jönsson i Slättåkra 2

1813 -1827 Bengta Eriksdotter/Christensdotter 1747, (änka efter Börje Nilsson i Bårarp) infl från Kyrkobyn m dottern Christina Börjesdotter 1784, med dottern Petronella 1814

[Stugan vid Möllestugan, 1700-tal, \(Beläget på Slättåkra 4:1\)](#)

Möjlig placering: N 6299266, E 370810

Det verkar som att det funnits en liten stuga på Möllestugan som länge fungerade som en form av hantverkarstuga. På kartan 1786 finns det dock ingen stuga markerad men däremot finns en liten stuga markerad precis vid Pukabäcken nedanför prästgården. På 1786 års karta finns dock en liten inhägnad jämte Möllestugan som möjligen kan indikera var den gamla stugan låg. Det kan alltså vara så att det från början fanns en stuga vid Möllestugan och att denna flyttats till platsen vid Prästgården. I så fall har det skett någon gång under 1770-talet. I Slättåkra verkar det funnits en tradition att sockenskräddaren och sockenskomakaren delade stuga. Stugorna måste varit trångbodda för förutom skräddare och skomakare bodde det också oftast så kallade lärgossar inhysta för att lära sig hantverkaryrket.

1716 Sockenskräddaren Lars			
1719 - 1728 Sockenskräddare Joen Persson			
		1725 - 1735 Sockenskomakare Sven Olofsson	
1729 - 1731 Sockenskräddare Hans Börjesson			
1732 - 1755 Sockenskräddare Christian Persson			
	1735 -1757 Sockenskräddare David Nilsson	1735 - 1736 Sockenskräddare Jöns Larsson	1736 Sockenskomakare Nils Nilsson 1740 Sockenskomakare Nils Nilsson
		1740-1748 Sockenskomakare Håkan Arvidsson	
		1748 Sockenskräddare Anders Larsson	1748 - 1754 Sockenskomakare Olof Nilsson

			1749-1754 Sockenskomakare Sven Ambjörnsson
1757-1760 Sockenskräddare Anders Andersson		1757 Sockenskomakare Bengt Arvidsson	1757 - 1761 Sockenskomakare Bengt Arvidsson
	1758 -1768 Sockenskräddar e Anders Jönsson	1758-1772 Sockenskräddar e Arvid Gudmundsson	1758 -1768 Sockenskomakare Jöns Larsson
1763 -1766 Sockenskräddar e Lars Jönsson			1762 - 1767 Sockenskomakare Per Svensson
			1763 - 1772 Sockensko makare Håkan Månsson
			1767 Sockenskomakare Nils Jönsson
			1767 -1768 Sockenskomakare Bengt Larsson
1768- 1772 Sockenskräddar e Lars Gudmundsson	1768 - 1772 Sockenskräddar e David Hansson		
1784 -1799 Sockenskräddare Jöns Jönsson, bodde hos brodern Sven Jönsson i Möllestugan Bröderna Jönsson flyttar sedan till Härbråstugan där det i början av 1800-talet etableras en formlig hantverkarby.		1784- 1799 Sockenskräddare Johannes Jönsson bodde hos brodern Sven Jönsson i Möllestugan	

Stugan vid Prästgården, 1700-tal- 1808 (Beläget på Slättåkra 5:22)

Placering N 6299946, E 370993

På 1786 års karta finns ingen stuga vid Möllestugan markerad. Däremot finns det en liten stuga markerad nere vid Pukabäcken på Prästgårdens mark. Det är möjligen så att detta är den omtalade stugan vid Prästgården som i så fall tagit över Stugan vid Möllestugans plats för en av sockenskomakarna.

1784-1785 Sockenskomakare Christen Jönsson

1784-1788 Sockenskomakare Johan Andersson

1785 -1788 Sockenskomakare Nils Andersson

1790 Anders Nilsson. Denne Anders Nilsson verkar haft ett brokigt förflutet. Han verkar ha brukat Slättåkra 6, efter en kort sejour i stugan så brukar han Möllestugan för att sedan återfinnas på Brostugan

1790 Sockenskomakare Elias Larsson

1791-1806 Sockenskomakaren Håkan Månsson och hustrun Gunill dotter Lena Håkansdotter och sonen Magnus Håkansson som sedan återfinns som tiggare på stugan på Alarp

1791-1793 Sockenskomakare Jöns Andersson

1799 Sockenskomakare Per Andersson

1806-1808 Håkan Månssons änka Gunill,

[Nedre Sandstugan 1700-tal-1868 \(Beläget på Slättåkra 5:1\)](#)

Placering: N 6299940, E 371154

Nedre Sandstugan verkar också vara ett exempel på hur man lät undantagsstugorna ligga långt från själva gården. Nedre Sandstugan som låg vid bron på Bastuvägen verkar ha varit en undantagsstuga för

Slättåkra 2. På 1810-talet flyttar den avskedade rotebåtsmannen Möllenberg in och familjen brukar torpet tills nedläggningen i slutet av 1860-talet. Det är intressant att det samtidigt fanns två fd. rotebåtsmän Möllenberg i Slättåkra. Det finns dock inget båtsmanstorp som Möllenbergsnamnet är knutet till. Gissningsvis är alltså att Möllenberg varit båtsman i någon annan socken och kommit tillbaka till fädernesbygden. Det finns nämligen två Jöns födda 1768 i socknen.

Bosatta i nedre Sandstugan

1763 Inhyses Abraham. Namnet är ovanligt och i början av 1760-talet så är en Abraham skriven också på Jordemossen. Möjligen är det samma Abraham som det är i fråga om.

1786-1790 Inhyses Bengt m familj

1792 Inhyses Jöns Arvidsson

1810-1855 avskedade rotebåtsmannen Jöns Möllenberg 1768-1855 och hustrun Tala Nilsdotter 1774 sonen Johan, dottern Märta. Jöns och Tala gifte sig 1816. 1812 bor även en Bengt Svensson och hustrun Karin på stället.

1854-1868 Änkan Tala Nilsdotter 1774. I samband med laga skiftet så rivs stugan

Stugan vid Klockargården, 1760-tal-1860-tal (Beläget på Slättåkra 5:1 och 5:22)

Placering: N 6299976, E 371013

Mitt i dagens korsning mellan Oskarströmsvägen och Gräsåsvägen låg stugan vid Klockargården. I vissa fall kallades den Övre Sandstugan och var först byggd i trädgården till Klockargården som en undantagsstuga. Den förste som bodde där var fd. klockaren Jeremias Gylling. Stugan verkar ha haft väldigt varierande öden. Under en period fungerade den som socknens fattigstuga. Stugan låg som en del i trädgården till Klockargården som har beteckningen B

Boende i Övre Sandstugan

1763 Inhyes fd. klockare Jeremias Gylling

1766-1767 Inhyes Pernilla

1787-1805 Krymplingen Anders Larsson, sönerna Lars Andersson , Per Andersson, och Alexander Andersson

1815 Fd. rotebåtsman Johan Carlsson Holm och änkan Kerstin Eriksson dotter ,. Kerstin var änka efter rotebåtsmannen Klef och bodde ett tag på Nybygget där gifte hon om sig med Johan Carlsson Holm och flyttade efter ett kort tag in på stugan på Klockargården. Bara något år senare flyttar tar de upp torpet Aspelund och flyttar dit.

Runt 1820 verkar det som att stugan användes som fattigstuga

1819-1821 Cecilia Andersdotter 1755-1821, från Stämmilt

1819-1830 Änkan Bengta Petersdotter 1765, från Brehult

1819-1822 Pigan Berta Andersdotter 1752-1822

1821-1822 Gunild Jonsdotter 1741-1822

1821 Karin Jonsdotter 1765

1821 Svenborg Bengtsdotter 1780

1827-1830 Anna Knutsdotter 1780

1837-1843 Sven Jacobsson 1759-1843, Sven hade ett ganska tragiskt livsöde bakom sig. I början av sin karriär var handlare i Halmstad och så välbeställd att han och sonen Jacob Grundell köpte den stora gården Skeppshult på 1820-talet. Vidlyftiga affärer gjorde dock att familjen gick i konkurs och sedan förde de ett ganska kringflackande liv i socknen. **1838-1839** även Inhyses Erik Olsson 1778, Erik var son till Olof Eriksson och Karin Persdotter i Bårarp.

1838-1839 Inhyses Gunnel Jacobsdotter 1777, en gissning är att detta är en syster till Sven

1838 Inhyses Anna Persdotter 1781-1838. Anna var dotter till Per Svensson och Elna Knutsdotter i Gropastugan.

Lugnet – kan vara stugan vid Klockargården

1855-1866 Jacob Grundell 1790-1866. Jacob var son till Sven Jacobsson och att stugan döptes om till lugnet var inte förvånande. Jacob behövde nog lugn efter ett ganska hårt och varierat liv. Jacob kom till Slättåkra när han och pappan hade köpt Skeppshult. Han titulerades då handelsbetjänt. Efter konkursen och de fick lämna Skeppshult så hittar man honom i Kulla och då tituleras han tobakshandlare. Ett tag därefter jobbar han som lärare i socknen för att sedan ta hand om kvarnen i Drared. I samband med laga skiftet så rivs även denna stuga.

1860-tal Inhyses Anna Chatarina Petersdotter 1814

Heabacka 1815-1870, gamla ålderdomshemmet (Beläget på Ry 2:3)

Placering: N 6300121, E 371908

Kallades också Krogastugan, Krokastugan, Pernillestugan, försörjningshemmet eller gamla ålderdomshemmet

Grundare av torpet är änkan Pernilla Nilsson som tidigare hade brukat en gård i Övre Höghult. I samband med att hon blev änka fick hon lämna Höghult och bosatte sig då på Brostugan i Slättåkra. Troligen så hade hon krogverksamhet som sin försörjning. I mitten av 1810-talet så anlägger hon ett nytt torp på heden mellan Kyrkobyn och Mossarp. Torpet hette officiellt

Heabacka men kallades också ibland för Krogastugan vilket talar för att krogverksamheten fortsatte på det nya stället. Heden verkar ha varit ett lättodlat ställe för under 1800-talet utvecklades torpet till ett av de bättre torpen i socknen och i samband med laga skiftet runt 1870 blir det en egen självständig liten gård. På gården kom också Slättåkras första poststation att ligga så traditionen att vara en samlingsplats fortsatte. På 1890-talet letade kommunen en plats för att anlägga ett så kallat försörjningshem, vilket var ett finare namn på fattigstuga. Kommunen köpte 1896 in gården och 1897 började nya byggnader anpassade till den nya funktionen att byggas. Dock inte på den ursprungliga gårdens ställe utan lite närmare Slättåkra. Försörjningshemmet invigdes 1898 men gården kom att arrenderas av den förre ägaren fram till 1902. Efter det så verkar de gamla husen ha rivits och idag finns inget på platsen som påminner om det äldsta Heabacka

1815-1830 Änkan Pernilla Nilsson, sonen Sven Petersson familjen från övre Höghult **1819-1820** även inhyses Bengt Bengtsson gm Johanna, tidigare brukare av Slättåkra 2. Tar sedan upp torpet Fållen

1821 Sonen Nils Petersson 1791 och hustrun Christina Jönsdotter 1794. Christina var dotter till Jöns Larsson och Elna Andersdotter i Kleva. Familjen flyttar till Slättåkra 1822 som inhyses men återkommer senare.

1821-1827 Brukare Arvid Håkansson 1796 och hustrun Anna Brita Svensdotter 1804, Arvid son till Håkan Arvidsson och Christina Persdotter i Bårarp.

1827 Nils Petersson 1791 och hustrun 2 Christina Nilsson 1798. Christina var dotter till Nils Börjesson och Pernilla Jönsdotter i Kullsbol. Pernilla Nilssons son Nils återkommer alltså till Heabacka men verkar bara ha bott på torpet under ett år för sedan flyttar de till Mossarp.

1830-1837 Johannes Andersson 1799-1838 och hustrun Christina Börjesdotter 1785 dottern Märta Johansdotter 1821. Johannes var son till Anders Bengtsson och Ingeborg Arvidsdotter i Bolet.

1838-1841 Änkan Christina Börjesdotter 1785-1841

1841-1846 Hans Johansson 1807-1846 och hustrun Bengta Jönsdotter 1796 med barnen Andreas Hansson 1824, Johanna Petronella Hansdotter 1830, Gustava Hansdotter 1853

1846-1847 (1863) Änkan Bengta Jönsdotter 1796 -1863, inhyses från 1847

1847-1868 Carl Johan Petersson (Christiansson) 1824 son till Christian Petersson och Christina Petersdotter i Aspelund och hustrun Ingegerd Nilsson 1817 dotter till Nils Jönsson och Bengta Nilsson i Kleva. Familjen flyttar in från Klockargården 1847 och köper 3/32 mtl Kyrkobyn 7 i samband med friköpen 1867. Paret har barnen, Nils Magnus 1848 Anna Beata 1849, Augusta Helena 1853, Johanna Christina 1856. Se vidare gården Heabacka/gamla ålderdomshemmet.

[Aspelund 1 1816-1870-tal \(Beläget på Slättåkra Kyrkby 2:4\)](#)

Placering: N 6300278, E 372247

Kallas också Sandstugan från början eller Aspelundsstugan.

I mitten av 1810-talet så börjar den avskedade rodebåtsmannen Johan Carlsson Holm och hans fru ta upp ett torp på det som ska kallas Aspelund.

Aspelund räknades traditionellt tillhörigt Kyrkobyns samfällda utmark men torpen kom av någon anledning att räknas som att de tillhörde Klockargården. I samband med laga skiftet så orsakade det en hel del diskussioner eftersom Klockare Sjölander ville ha ersättning för att han förlorade intäkter från torpen. Det är dock mycket möjligt att godsägaren Kuylenstierna redan överenskommit med dåvarande brukaren Simon Niklas Lysell att han skulle få friköpa torpet. Så blev

också fallet och 1870 blir Aspelund en egen självständig gård. Den nya gården kom att omfatta både Aspelund 1 och Aspelund 2.

Aspelund 1 är nr 268 och Aspelund 2 är nr.369 på kartan.

Brukare Aspelund nr 1

1816-1821 Avskedade rotebåtsmannen Jan eller Johan Holm Carlsson 1753-1821 och hustrun Kerstin Eriksdotter 1769. Paret hade tidigare bott både på Nybygget och i Krogastugan.

1821-1827 Änkan Kerstin Eriksdotter 1769

1827-1853 Christian Petersson 1808 och hustrun Christina Petersdotter 1805 med barnen Carl Johan Christiansson 1824, Nils Peter Christiansson 1829 Andreas Christiansson 1832, Christina var dotter till Peter Nilsson och Kerstin Eriksdotter i Gabelynga. familjen flyttar 1853.

1853-1866 Samuel Peter Lysell 1822-1866 och hustrun Petronella Larsdotter 1822, Samuel Peter var son till Klockaren Johan Lysell och fick möjlighet att ta över torpet som låg under Klockaregården. Petronella var dotter till Lars Bengtsson och Beata Hansdotter i Lya.

1866-1872 Änkan Petronella Larsdotter 1822, flyttar 1872

[Aspelundsstugan 2 1830-1870 -1920-tal, \(Beläget på Slättåkra Kyrkby 2:4\)](#)

Placering: N 6300292, E 372266

Redan 1830 tas det upp ytterligare ett torp på Aspelund. Detta torp kommer att ha lite längre varaktighet och rivs inte förrän på 1920-talet och blir också grunden till den gård som nybildas på 1870-talet.

Brukare Aspelundsstugan 2

1830-1841 Börje Andersson 1768 och hustru Bengta Petersdotter 1798. Börje var son till Anders Börjesson och Kerstin Nilsson i Kulla. Bengta var dotter till Peter Nilsson och Kerstin Eriksdotter i Gabelynga. Bengta och Christina i grannstugan Aspelundsstugan 1 var alltså systrar.

1843-1848 Nils Svensson 1799 och hustru Petronella Johansdotter 1814

1848-1879 Simon Niklas Lysell 1813-1879 gm Greta Petersdotter 1812 – 1893 Simon Niklas var son till klockare Johan Lysell och hade själv varit vikarierande klockare ett tag. 1848 lämnar han tjänsten och bor först på torpet Björketorp på Mossarp och sedan tar han över torpet Aspelund. 1866 tar han också över Aspelund 1 och 1870 så friköper han torpet som nu bildar en självständig gård som heter 5/32 mantal. Slättåkra 7. Vidare brukare se gården Aspelund.

[Svenstorp under Slättåkra 2 1867-1924 \(Beläget på Slättåkra 2:2\)](#)

Placering: N 6300851, E 371608

I samband med friköpen i slutet av 1860-talet lämnade dåvarande brukaren Sven Andersson sin gård och tog upp ett litet torp som kallades Svenstorp.

1867-1869 Sven Andersson 1805-1869 gm Anna Persdotter 1815

1869-1874 Änkan Anna Persdotter 1815 flyttar till Kyrkobyn 1874

1876-1899, 1902-1903 Änkan Anna Britta Abrahamsdotter 1843-1903 med barnen Magnus Henning 1869, Birger 1872. Anna Britta var svägerska till förre torparen Anna Persdotter. Hon verkar ha flyttat mellan 1899-1902 men återkommer 1902-1903

1904-1924 Albertina Abrahamsdotter 1835, syster till föregående torpare

Ljungbergsdal 1867-nutid (Slättåkra 4:3)

Placering: N 6299326, E 370822

Blå punkt visar på Ljungbergsdal och den röda punkten gamla Möllestugan.

Traditionen med skrädderi vid Möllestugan kom att fortsätta då ett nytt torp anläggs i närheten av det ursprungliga Möllestugan 1867. Det nya torpet kallades Ljungbergsdal men blev inte en direkt efterföljare till Möllestugan då det gamla torpets åkermarker lades upp till prästgårdens mark

när det lades ned. Ljungbergsdal tillhörde prästgården tills det friköptes på 1930-talet.

Brukare av Ljungbergsdal

1867-1902 Skräddare Lars Johan Nilsson 1842-1902 gm Justina Charlotta Andersdotter 1853 med döttrarna Jenny Elvira Larsdotter 1895, Carolina Emilia Larsdotter 1883 och Anna Maria Amalia Larsdotter 1897

1902-1924 Dottern Jenny Elvira Larsdotter 1895. Efter hand flyttar också systerarna Carolina Emilia och Anna Maria tillbaka till Ljungbergsdal

Stathuset på Kyrkobyn 1870-tal-1921 (Beläget på Slättåkra 1:10)

Den stora gården drevs med hjälp av statare men det fanns också exempelvis mejerskor bosatta på gården. Platsen för stathuset är dock oidentifierat. Möjligen kan man på häradsekonomiska kartan tolka det som att det uthuset vid nuvarande inhuset är byggt som ett stathus.

1883-1886 Statdräng Johannes Johansson 1859 och hustrun Katarina Andersdotter, Johannes var från Enslöv och Katarina var född på Fettjetorpet i Annerstad. Johannes var min mormors farfar. Johannes och Katrina blir sedan torpare på Kyrkoslätt i Skeppshult och köper 1892 Wadstorp.

1888-1898 Statdräng Gustaf Andersson 1837-1898 och hustrun Anna Beata Nilsson 1847

1898 Änkan Anna Beata Nilsson 1847

1898-1901 Statdräng Johan August Johansson 1859 och hustrun Lovisa Bengtsdotter 1857

1921 Johan Edward Henriksson 1896 och hustrun Ebba Louise Ingeborg Frejd

Brotorpet, Ågård, Åborg 1879-nutid (Slättåkra 1:7)

Placering: N 6300743, E 370385

Trots sin relativa korta livstid har gården haft hela tre olika namn. Torpet anlades som Brotorpet, när den lilla gården friköptes döptes det om till Ågård och när Georg och Greta Pettersson byggde ett nytt hus där på 1950-talet döptes det om till Åborg.

1879-1895 Målare Anders Josef Nygren 1847 och hustrun Neta Elena Bengtsdotter 1849, familjen inflyttar från Kärra

1887-1924 Skräddare Severin Andersson 1866 och hustrun Johanna Augusta Carlsdotter 1866

Björkelund – Kvarntorpet 1879-nutid, (Slättåkra 2:2)

Placering: N 6301340, E 371427

Kallades också undantaget, backstugan på Slättåkra 2

I samband med att dottern tar över gården så bygger CF Isberg troligen en undantagsstuga på nuvarande kvarntorpets plats. Den fungerar som undantagsstuga under hans livstid, sedan blir den en kort period mjölnarens bostad då man försöker sig på en lite större kvarndrift i Döblaån och till slut blir den en stuga där ägaren Bengt Johan Lorentzons syster bor.

1879-1887 Fd. lantbrukaren CF Isberg 1801-1887

1886-1887 Mjölnare Johan Anders Christiansson 1842 och hustrun Johanna Greta Johansdotter 1857. Familjen kommer från Torup 1886 och flyttar redan 1887 till USA

1887-1892 Öde

1892-1893 Mjölnare Johan Bernhard Lager 1864 och hustrun Selma Olivia Johansdotter 1867, Även denna familj blir kortvarig och flyttar redan 1893

1893-1909 öde

1909-1924 Änkan Neta Lorentzdotter 1858. Dotter till Lorentz Arvidsson och Petronella Persdotter i Dahlshult. Hon var alltså syster till gårdens ägare Bengt Johan Lorentzson.

Furulund 1879-nutid (Slättåkra 4:9)

Placering: N 6299782, E 371309

Stugan kallades från början backstugan vid Prästgården. Från början var den en ren backstuga men blev sedan bostad för kyrkväktaren – eller som man säger idag kyrkovaktmästaren.

1879-1893 Johannes Andersson 1808-1893 och hustrun Petronella Börjesdotter 1810-1888. Johannes var son till Anders Jönsson och Elna Larsdotter i Lya och Petronella var dotter till Börje Nilsson och Anna Larsdotter i Yttre Havsered – Härbråstugan.

1892-1909 Lars Johan Svensson 1832 och hustrun Johanna Börjesdotter 1829-1898 Lars Johan var son till Sven Johansson och Helena Lysell i övre Kärra. Johanna var dotter till Börje Nilsson och Anna Larsdotter i Yttre Havsered – Härbråstugan. Hon var alltså yngre syster till Petronella Börjesdotter som tidigare bott i stugan.

1910-1916 Kyrkoväktare Frans Peter Lysell 1845-1916 med systemen Carolina Lysell 1842. Frans Peter och Carolina var kusiner med Lars Johan Svensson som tidigare bott där.

1916-1924 Kyrkoväktare Carl Severin Nilsson 1882 och hustrun Charlotta Josefina Lundin 1887. Familjen hade tidigare varit statare på prästgården, sedan arrenderade de Sällstorp men återkom 1916 till prästgården.

Ryktarstugan 1890-talet-1950-tal (Beläget på Bårarp 1:10)

Placering: N 6299815, E 371114

Ryktarstugan uppfördes på 1890-talet på grund av att den tidigare statarbostaden behövdes som arrendatorsbostad.

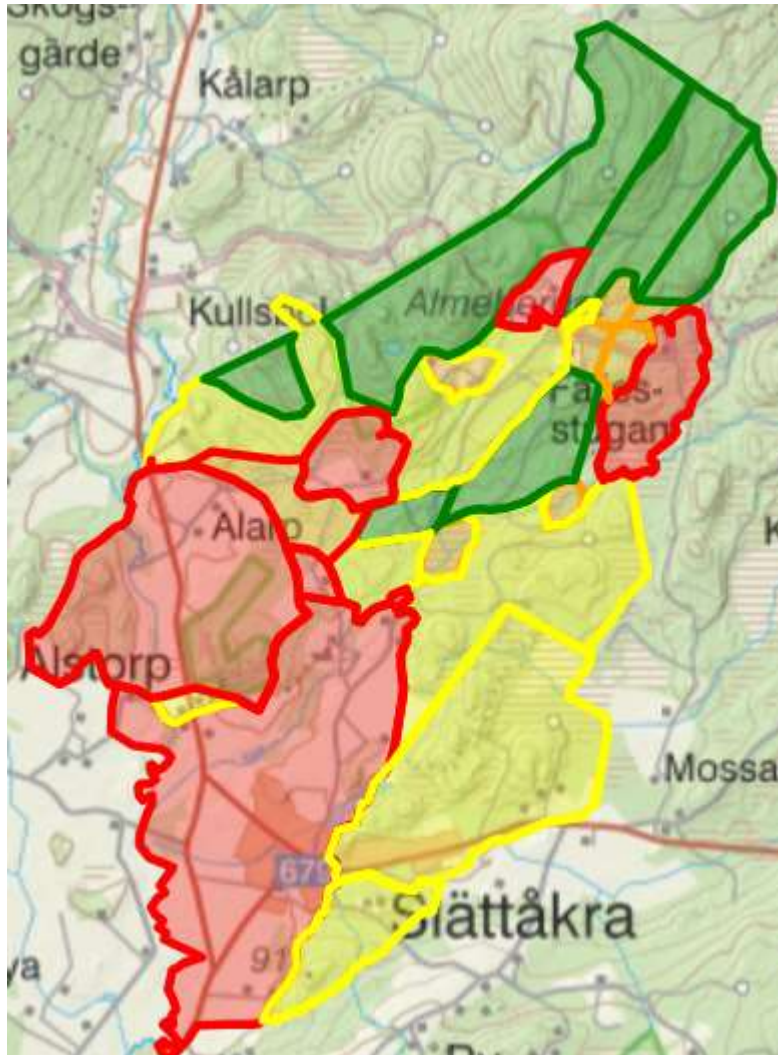
1901-1902 Statdräng Anders Alfred Wetter 1860 och hustrun Ida Chatarina Johansdotter 1864

1906-1908 Statdräng Carl Severin Nilsson 1882 och hustrun Charlotta Josefina Lundin 1887

1908-1909 Statare Johan Sigfrid Wetterling 1884 och hustrun Albertina Johansson 1875

1917-1920 Tillträdande arrendatorn Sven Gottfrid Petersson 1894 och hustrun Nancy Emilia Larsson 1893. Arrendator 1920-1922

Markanvändningen

De bevarade gamla kartorna ger ganska mycket vägledning i hur marken brukades och det skiljer sig en hel del från idag. De röda områdena är det som kallades inägor som bestod av åker, äng och vissa hagar för djuren. Generellt brukar man säga att i inägorna fanns det mer än dubbelt så mycket äng som åker. Inägorna hade enstaka träd men var generellt väldigt öppna.

I anslutning till inägorna fanns hagar (orange område). Mellan Alarp, Bergstugan och Slättåkra fanns en större hage, likaså runt nuvarande Sällstorp och vid Follestugan.

Störst areal hade ljungheden (gult område). Oftast beskrivs det som att det var värdelös mark men så var inte fallet utan man hade kreatur på bete där.

Slutligen skogen (grönt område). Slättåkra socken är ett område där det finns bevarade skogar och de övre delarna av Slättåkra och Alarp är ett sådant område. Trots det så är det

mycket mindre arealer än vad man i dag tänker på skog. Men inte heller skogen var obrukad. Den användes till ved men inte minst i det här området för att tillverka pottaska.

In i dimman...

Harabol. Gården som försvann och sedan eventuellt dyker upp på ett nytt ställe i socknen. Gården Harabol tänker vi i dag ligger vid Kullagård och Maa utanför Johansfors men så verkar det inte alltid varit. Gården nämns första gången 1524 som Hareboell. Ursprungligen har den uppstått som ett torp på någons bys utmarker men tidigt blivit mantalsatt och betraktats som en egen gård. Gården var redan på 1500-talet donerat till kyrkan och avkastningen (skatt och arrende) gick till kyrkans underhåll. Gården verkar vara bebodd när jordeboken 1646 upprättas och den brukas då av en Kerstin Jönsdotter. Sedan verkar gården ha lagts ned och försvunnit. Gården verkar ha helt försvunnit fysiskt och enbart funnits med i böckerna. Förödelserna verkar ha varit så grundläggande att man till och med glömt bort var gården låg. Dock finns namnet Haraboell med på en karta över en annan flyttad by – nämligen Backabol. I början av 1700-talet hänvisas det dock att Backabol gränsar till Harabol. I Hallands landsbeskrivning från 1729 står det att "Varit i långa tider öde, så det kan inte synas var husen stått. Åker och äng kan inte beskrivas eftersom hemmanet varit öde så länge att ingen vet nu var ägorna är belägna. Däremot framgår det att man vet att hemmanet haft fäladsmark (dvs skog) ihop med Prästgården och Slättåkra fräsegårdar. Av landsbeskrivningen att döma så har alltså det ursprungliga Harabol legat någonstans inom Slättåkra bys ägor. Tittar man på den äldsta kartan över byn från 1786 så finns det kanske tre platser som detta äldsta Harabol kan legat på. En plats är vid Nybygget. Där gör gränsen mellan Slättåkra och Alarp en underlig böj och det finns några enstaka åkrar. Den andra teoretiska platsen skulle kunna vara vid Möllestugan, dvs. nuvarande Ljungbergsdal. Redan 1729 så räknas Möllestugan som är upptagen på 1680-talet som ett riktigt torp och det tillhör mycket åkermark till torpet – så mycket åkermark att den hade mer åkermark än de mindre gårdarna i socknen. Det tredje alternativet är på Kyrkobyns marker runt Döblaån och Slättåkragården eventuellt vid det området som senare blir Alstorp. Området här kallas på de gamla kartorna för Habro eller Harbo. Det kan dock vara så att området är döpt efter bron på Gräsåsvägen och att namnet på området istället ska tolkas som Havsbron – dvs. bron över Havseredsån.

Men hur hamnar Harabol där det ligger idag? Jo, jag tror att det har att göra med en intäktshungrig präst. Peter Olof Rodhe upptäckte att det fanns en försvunnen gård som tillhörde kyrkan och nu skulle han hitta en placering på denna gård. I Lillåns dalgång fann han en plats som kunde passa bra. I slutet av 1760-talet verkar det ha varit diskussioner om det här Harabol. Det finns anteckningar från landskontoret att man konstaterat att det nog var så att Harabol låg på rätt plats och det gjordes dessutom en karta över den nya gården. Marken detta nya Harabol verkar ha tagits från Maa och det man kan kalla gamla Backabol.

Och så har vi det försvunna Thordathorpe!

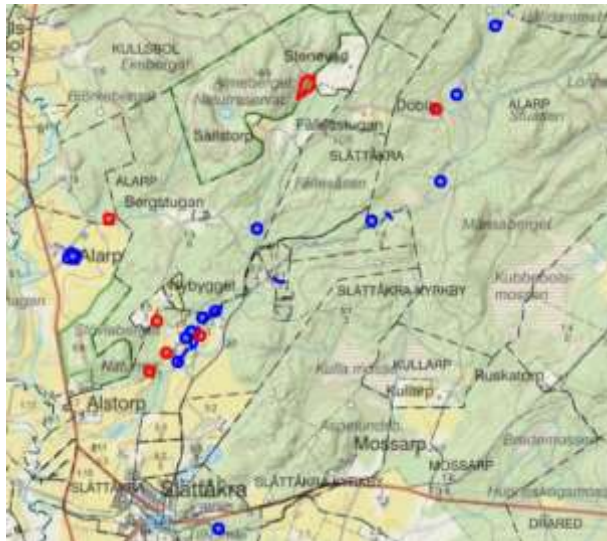
I slutet av 1300-talet så skänker familjen Ribbing två sätesgårdar i Halland till Vadstena kloster. Det ena – Vognö är det nuvarande Vapnö men det andra godset Thordathorpe har placerats lite varstans i Halland. De äldsta dokumenten talar dock för att det ligger någonstans i södra Halland (alltså söder om Ätran). Det har oftast framförts att Thordathorpe är det nuvarande Torup. Men, tittar man på ägarstrukturen runt Torup så stämmer det inte riktigt överens med att där skulle ha legat ett stort tidigmedeltida gods. Under i princip hela 1400-talet pågår det dessutom en arvstvist mellan arvingarna och Vadstena kloster. De skrifter som används är oftast avskrifter från det ursprungliga dokumentet så namnet Thordathorpe återkommer. När arvstvisten är över i slutet av 1400-talet så är det nytt godsområde som är förenat med Vapnö – nämligen Alarp. Detta godsområde verkar också ha bildats tidigt och ha sitt ursprung från en storgård på nuvarande Slättåkras marker. På senare år har det också upptäckts en mindre

borganläggning vid Slissån i Slättåkra som gäckar. Alarp är uppenbart en stor välbyggd gård på 1500-talet. Där finns även i dag tydliga rester efter vallgravsanläggning och andra storgårdsanläggningar. Både Alarp och den så kallade Riddarholmen ligger inom det ursprungliga medeltida storgårdskomplexet. Man kan fundera på om det inte är så att det gamla Thordathorpe återfinns någonstans inom Slättåkra bys ägor? En ganska rimlig gissning är då att det är i området runt Riddareholmen som det försvunna godset har legat. Det finns också ytterligare indikationer på att platsen har varit central under medeltiden. På de gamla kartorna över Slättåkra syns en fördjupning eller mindre dalgång som sträcker sig från Riddarholmen över nuvarande Lydéns gårde mot övre Slättåkra. Den går att ana även i dag även om 150 års plöjningar har gjort konturerna mindre tydliga. Nedre delen av denna fördjupning, vid Pukabäcken, kallas Domaredalen. Det tyder alltså på att det har hållits ting på platsen. Så mitt i Slättåkra har vi en motsvarighet till det isländska Tingvellir... om än inte lika imponerande men med samma uppbyggnad. Det finns inget dokumenterat om denna förmodade tingsplats. Det kan ha varit en tingsplats där godsherren dömde sina underlydande, det kan också ha varit en föregångare till tingsstället i Kvibille – som är dokumenterat först i slutet av 1600-talet.

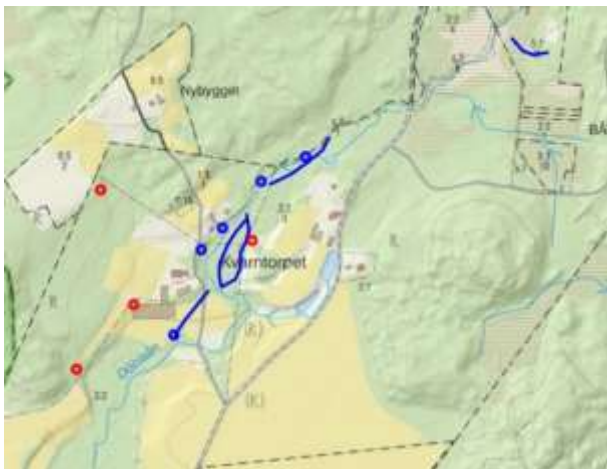
Helt klart är att platsen runt Riddarholmen och domardalen varit en plats för kontroll. Borgen kontrollerade båda de gamla urgamla vägarna mot Västergötland på ömse sidor om Slissån men också de varor som fraktades från de "industrier" som fanns utmed Döblaån var tvungen att passera platsen.

Industriån – Döblaån

Genom Slättåkradalen rinner Suseån/Slissån i maklig takt – mellan Steninge i Kvibille och Kålarp finns inga större fall som har kunnat utnyttjas. Det vi dock ser är att det förr fanns större fasta fisken i ån så laxen var nog en viktig näringskälla långt fram. Då är det något annat med Döblaån. Hela dess sträckning och alla fall som finns där verkar tidigt ha utnyttjats för olika former av verksamheter där man använde vattnets kraft. Området runt Skårebo-Stämmilt-Havsered finns det indikationer på tidig järnframställning som kan ha nyttjat vattenkraft för att driva de enkla blästerugnarna i området. Namn som Möllesjön och Stämmilt indikerar vattenverksamheter. Ordet Mölla ses i dag som det samma som kvarn men det var det inte tidigare utan mölla betydde helt enkelt tillverkningsplats. I engelskan motsvarar mölla av ordet mill och betyder fabrik. Stämmilts inledning betyder något man stämmer – dvs. dämmer. Även vid övre Slättåkra finns namn på ställen utmed ån som tyder på att det funnits flera smedjor i området men som dock inte givit utslag i några naturnamn. Vid Övre Slättåkra ligger dock vattenanläggningarna på rad och det syns tydligt hur det grävts kanaler för att förbättra vattenkraften. Hela området har tillhört Alarpskomplexet och vi vet från andra ställen att godsägarna redan under medeltiden var intresserade av att lägga sig under och styra både järnframställning men också kvarndrift.

Kartans blå prickar visar på verksamheter som drivits med hjälp av vatten och de röda markeringarna är verksamheter som drivits med hjälp av eld. Observera vilken stor koncentration det varit av verksamheter utmed Döblaån och då i synnerhet runt övre Slättåkra.

Utmed Döblaån i Slättåkra har det funnits inte mindre än 5 kvarnar. Det finns också ett antal grävda kanaler och längst i nordöst finns resterna efter en hålldamm. Utmed Döblaån finns också en plats som verkar ha innehållit en smedja som kan ha varit så stor att det funnits en hammare som drevs av vattenkraft. Koncentrationen av olika verksamheter talar för att det varit en organiserad verksamhet på platsen och att man malde mjöl, tillverkade linne och järn som var större än husbehovet.

Vattenverksamheter

Nedan finns en förteckning över de platser för vattenverksamheter som har identifierats via gamla kartor eller dokument.

Alarp 6:1	Fiskdammar, fd vallgrav	N 6301790, E 370371	1728, 1779	Medeltida ursprung. Den fd. vallgraven har blivit fiskdammar under 1600-talet. Noterades som igånggåna 1728.	
Döbla (Gräsås 1:5)	Kvarn	N 6302859, E 373009	1811		Döblaån
Döbla (Gräsås 1:5)	Kvarn	N 6302261, E 372901	1786		Döblaån
Döbla (Gräsås 1:5)	Kvarn och benstamp	N 6301978, E 372434	1786, 1867	Benmjöl var en form av jordförbättringsmedel	Döblaån
Döbla (Gräsås 1:5)	Kvarn och hålldamm	N 6303323, E 373268	1786,		Döblaån
Bergstugan (Gräsås 1:5)	Benstamp	N 6301948, E 371660	1820		
Slättåkra 3:2	kvarn	N 6301188, E 371173	1786,		Döblaån
Slättåkra 3:2	Grävd kanal	N 6301085, E 371143	1786		Döblaån
Slättåkra 3:2	Försvunnen Kvarn?	N 6301044, E 371120	1786		Döblaån
Slättåkra 1:3	Kvarn	N 6301243, E 371214	1786, 1867		Döblaån
Slättåkra 1:3	Kvarn	N 6301334, E 371288	1786, 1867		Döblaån
Slättåkra 1:3 mfl	Grävd kanal	N 6301230, E 371252	1867		Döblaån
Slättåkra 1, (Gåshult 1:8)	Hålldamm	N 6302028, E 372545	1867		Döblaån
Slättåkra 4:1	Kvarn	N 6299911, E	1786 försvu		Pukabäcken

		371397	n 1817		
Slättåkra 4:1	Ålfiske	N 6298705, E 373209	1856		Pukabäcken
Slättåkra 2:2	Kvarn	N 6301380, E 371374	1867		Döblaån
Slättåkra 2, Kyrkoby 5:1	Damm	N 6301594, E 371805	1867		Döblaån

Förindustriella verksamheter

Alarp (Gräsås 1:5)	Pottaskeraffinaderi	N 6302939, E 372023		Tillverkningen är startad någon gång under 1790- talet. Torpen vid Stenevad hänger troligen ihop med tillverkningen.
Alarp 1:10	Pottaskeraffinaderi	N 6302019, E 370637		Ytterligare ett raffinaderi verkar ha legat närmare Alarp.
Döbla (Gräsås 1:5)	Linbastu	N 6302730, E 372865	1811	
Slättåkra 3:2	Linbasta	N 6300989, E 370931	1867	
Slättåkra 3:2	Bastubacken, fd. bastuplats	N 6301109, E 371042	1867	
Slättåkra 2:2	Smedja, med vattenverk	N 6301226, E 371271	1867	

Och så var det här med den första kyrkplatsen i Slättåkra

I början av 1980-talet så började teologie doktorn Bror Jansson att botanisera i den halländska kyrkohistorien och började lansera lite egna tankar om Hallands historia. Teorier som hade stort genomslag men hade kanske inte full täckning ur ett historiskt perspektiv. Bror Jansson var bättre som teolog än historiker. Speciellt ägnade han sitt intresse åt helgon och källor och platser som var ägnade åt helgon. Även i Slättåkra var han och botanisera och lanserade en del teorier som tyvärr kom att uppfattas som sanningar. Hittade tex. på en norsk website att Slättåkra kyrka skulle vara helgat åt irländskt helgon – finns inga källor som talar om att så var fallet utom i Bror Janssons utsagor som inte har några källhänvisningar. I Drared, jämte den äldsta Nissastigen, finns en källa som traditionellt kallats för Drottning Anns källa – i folkmun verkar dock ha namnet Honna Källa. Detta sistnämnda namn och det i kombination med att det i närheten finns det namn som Kyrkohult och Kyrkoslätt fick Bror Jansson att spinna igång. Honna Källa blev helt plötsligt Sankta Hunas källa och Kyrkohult/Kyrkoslätt blev platsen för den äldsta kyrkan i Slättåkra. Låt oss en gång för alla avfärda Janssons spekulationer. Honna källa hänger ihop med de andra namnen på Honn/hunn i området dvs. Hunnskogen och Hunneskogsmossen. Det är alltså hundarnas källa det är fråga om och inte någon irländskt helgon som namngett källan. Kyrkoslätt/Kyrkohult tillhör en kategori av namn som finns på lite olika ställen i socknen och är uppkallade efter att avkastningen av dessa områden en gång i tiden användes till att betala kyrkioendet. På Brehult finns tex. området Kyrkoböke och i Gräsås en kyrkåker. I området runt Kyrkoslätt/Kyrkohult finns inga indikationer på förhistoriska odlingsrösen och snarare pekar omgivande Ortsnamn som Skeppshult och Kubbebol på en senmedeltida anläggningstid – dvs flera hundra år efter att nuvarande kyrkan byggdes. I samband med teorin om kyrkan i Kyrkohult så dök också en historia upp om att det fanns en plats på Givastorps skog med en sten som skulle fungerat som predikstol i samband med oroliga tider. Det finns inga indikationer på att Slättåkra kyrka skulle ha plundrats eller bränts så även denna teori borde kunna avskrivas. Slättåkra socken är stor och var sedan gammalt indelat i fyra fjärdingar. Vi vet att större socknar i det inre av Västergötland under medeltiden hade motsvarande indelning och att det fanns kapell i varje fjärding. Det är tveksamt om så varit fallet i Slättåkra men om man haft kapell på fler ställen så hade de med stor sannolikhet legat i omedelbar anslutning till bebyggelsen.

För att återgå till det intressanta namnet drottning Anns källa. Vem var denna drottning Ann(a)? Namnet är inte förkristet så det måste vara en drottning som vi idag känner namnet på. I den svenska drottninglängden finns det bara en drottning Anna. Hon var gift med kung Sigismund. Hon var dock bara i Sverige ett halvår 1594 och uppehöll sig då bara i Stockholm. Tittar man i Danmark så finns det också bara en drottning som hetat Anna nämligen Anna Katarina av Brandenburg som var drottning mellan 1597-1612. Nu är det dock jag som spekulerar men Anna Katarina var gift med Christian IV som ofta uppehöll sig i Halmstad och det står i anteckningarna att Anna Katarina ofta följde med sin make på sina resor. Så helt omöjligt är det inte att Anna Katarina en gång på genomresa stannade vid krogen i Drared och släkte törsten i källan.

Källor

Jordeböcker

Mantalslängder

Husförhörlängder

Födelseboken för Slättåkra

Tillgängligt digitalt kartmaterial på Lantmäteriet

Laga skifteshandlingar